

Powiat leszczyński

Program ochrony środowiska

POWIAT LESZCZYŃSKI

**PROGRAM
OCHRONY ŚRODOWISKA
NA LATA 2012-2016 Z PERSPEKTYWĄ DO 2020 R.
AKTUALIZACJA**

Opracowanie:
A. M. Dobroń

Leszno, 2012

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie	4
1.1. Przedmiot opracowania	4
1.2. Cel i zakres opracowania.....	4
1.3. Podstawowe źródła informacji	5
1.4. Struktura dokumentu.....	5
1.5. Uwarunkowania wynikające z dokumentów strategicznych.....	6
1.5.1. Polityka ekologiczna państwa	6
1.5.2. Program ochrony środowiska województwa wielkopolskiego	8
1.5.3. Plan rozwoju lokalnego powiatu.....	10
2. Ogólna charakterystyka powiatu	14
3. Charakterystyka stanu środowiska	19
3.1. Położenie i rzeźba terenu	19
3.2. Geologia, kopaliny	20
3.3. Gleby	21
3.4. Środowisko wodne.....	24
3.4.1. Wody powierzchniowe	24
3.4.2. Wody podziemne	25
3.4.3. Stan jakości wód.....	29
3.5. Środowisko biotyczne, system powiązań przyrodniczych	32
3.6. Przyrodnicze obszary chronione	35
3.6.1. Rezerваты przyrody	35
3.6.2. Przemęcki Park Krajobrazowy	36
3.6.3. Obszary Chronionego Krajobrazu.....	36
3.6.4. Użytek ekologiczny	36
3.6.5. Pomniki przyrody	37
3.6.6. Obszary Natura 2000.....	37
3.7. Środowisko kulturowe	42
3.8. Klimat.....	45
3.9. Jakość powietrza	46
3.10. Klimat akustyczny	48
3.11. Promieniowanie elektromagnetyczne	51
3.12. Gospodarka odpadami.....	52
3.13. Wykorzystanie energii odnawialnej.....	55
3.14. Poważne awarie	56
3.15. Główne problemy środowiskowe na terenie powiatu	56
4. Polityka ochrony środowiska	60
4.1. Działania o charakterze systemowym.....	61
4.1.1. Edukacja ekologiczna	62
4.2. Ochrona zasobów naturalnych powiatu	64
4.2.1. Ochrona przyrody i krajobrazu	64
4.2.2. Gospodarka zasobami wodnymi	67
4.2.3. Ochrona powierzchni ziemi.....	69
4.3. Poprawa jakości środowiska.....	71
4.3.1. Ochrona środowiska wodnego.....	71
4.3.2. Gospodarka odpadami.....	75
4.3.3. Ochrona powietrza	78
4.3.4. Ochrona przed hałasem.....	80
4.3.5. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym.....	82
4.3.6. Zapobieganie poważnym awariom.....	83
5. Harmonogram rzeczowo-finansowy programu w latach 2012-2020	85
6. Zarządzanie programem ochrony środowiska	86
6.1. Zasady i organizacja zarządzania.....	86
6.2. Monitoring realizacji programu.....	88
7. Wytyczne do aktualizacji gminnych programów ochrony środowiska	89
8. Streszczenie	91
9. Materiały źródłowe	93
9.1. Podstawowe przepisy prawne	93
9.2. Wykorzystane materiały.....	94
Spis tabel	95
Spis map	95
Spis załączników	96
Wykaz skrótów	96

1. Wprowadzenie

Przepisy art. 17 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska zobowiązały m.in. organy wykonawcze powiatów do sporządzenia programów ochrony środowiska uwzględniających wymagania Polityki ekologicznej państwa. Program ochrony środowiska sporządzony dla powiatu powinien określać cele i priorytety ekologiczne, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych, środki niezbędne do osiągnięcia celów, tj. mechanizmy prawno - ekonomiczne oraz środki finansowe.

Celem dokumentu jest więc stworzenie na szczeblu lokalnym podstaw realizacji Polityki ekologicznej państwa. Obowiązkiem organu wykonawczego powiatu jest sporządzanie i przedstawianie co dwa lata swojej radzie raportu z realizacji programu ochrony środowiska. Ostatni raport z realizacji POŚ za lata 2008-2009 został sporządzony w 2010 r. i przyjęty uchwałą Rady Powiatu Leszczyńskiego Nr III/38/11 z dnia 24 lutego 2011 roku.

1.1. Przedmiot opracowania

Przedmiotem opracowania jest aktualizacja Programu ochrony środowiska dla Powiatu Leszczyńskiego przyjętego uchwałą Rady Powiatu Leszczyńskiego Nr XXIV/169/05 z dnia 8 listopada 2005 r. Potrzeba aktualizacji programu wynika ze zmiany stanu legislacyjnego, tj. aktualnego stanu prawa polskiego oraz prawa wspólnotowego, zmiany Polityki ekologicznej państwa, a co za tym idzie programów ochrony środowiska stanowiących wykładnię tej polityki (w tym także weryfikację dotychczasowych priorytetów na szczeblu lokalnym).

1.2. Cel i zakres opracowania

Celem opracowania jest określenie polityki ekologicznej Powiatu Leszczyńskiego oraz działań umożliwiających jej realizację. Zakres opracowania spełnia wymagania określone w przepisach ustawy Prawo ochrony środowiska. W opracowaniu wykorzystano jako materiał pomocniczy „Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym” (MŚ 2002).

Zaktualizowany Program obejmuje krótko i średniookresowe działania na lata 2012–2016 oraz w perspektywie do 2020 r. Jego treść jest zgodna z obowiązującymi przepisami prawa, programami rządowymi oraz odpowiednimi dokumentami programowymi rangi

regionalnej i lokalnej. Niniejszy program uwzględnia wszystkie istotne zagadnienia ujęte w pierwotnym dokumencie, stosownie do aktualnego stanu prawnego, ich znaczenia, zakresu i dotychczasowego stopnia realizacji.

Opracowanie określa cele i kierunki działań na rzecz ochrony, poprawy oraz racjonalnego wykorzystania zasobów środowiska określone w oparciu o aktualną ocenę stanu środowiska powiatu, ocenę realizacji zadań dotychczasowego programu ochrony środowiska oraz możliwości finansowe jego realizatorów.

1.3. Podstawowe źródła informacji

Aktualizację programu ochrony środowiska obok obowiązujących dokumentów „nadrzędnych”, tj. Polityki ekologicznej państwa i Programu ochrony środowiska dla woj. wielkopolskiego, sporządzono w oparciu o:

- materiały sprawozdawczo-informacyjne gmin i Starostwa Powiatowego w Lesznie (ankietyzacja gmin, uchwały budżetowe i wieloletnie prognozy finansowe, studia, plany i programy, sprawozdania z realizacji KPOŚK, decyzje administracyjne, strony internetowe gmin i powiatu, itd.),
- materiały informacyjne innych podmiotów, m.in.: nadleśnictw (Karczma Borowa, Włoszakowice, Kościan), Wielkopolskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych, Wielkopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego, Wielkopolskiej Sp. Gazowniczej i innych),
- dane z państwowego monitoringu środowiska zawarte w raportach wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska w: Poznaniu, Wrocławiu i Zielonej Górze, z lat 2005-2011,
- dane z bazy Wojewódzkiego Systemu Odpadowego,
- dane statystyczne GUS – Bank Danych Lokalnych,
- obowiązujące przepisy prawne.

Szczegółowy wykaz materiałów źródłowych oraz obowiązujących przepisów prawnych znajduje się w rozdziale „Materiały źródłowe”.

Program opiera się w większości na danych według stanu na 31.12.2010 r.; tylko niektóre dane/ informacje pochodzą z 2011 r.

1.4. Struktura dokumentu

Struktura programu i jego zakres odpowiada w części strukturze pierwotnego dokumentu, a także strukturze programu ochrony środowiska dla woj. wielkopolskiego.

W poszczególnych częściach opracowania przedstawione zostały:

- Wymogi formalno-prawne związane ze sporządzeniem programu, a więc cel i jego zakres, podstawy prawne oraz główne źródła informacji wykorzystane przy jego sporządzaniu;

- Ogólna charakterystyka dokumentów strategicznych (zewnętrznych i wewnętrznych) powiązanych z aktualizowanym programem powiatowym,
- Ogólna charakterystyka powiatu oraz charakterystyka aktualnego stanu środowiska powiatu w oparciu przede wszystkim o dane państwowego monitoringu środowiska;
- Główne cele i kierunki działań (polityka ochrony środowiska) obejmujące zagadnienia systemowe, ochronę zasobów naturalnych oraz poprawę jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego;
- Harmonogram realizacyjny programu wraz z listą przedsięwzięć inwestycyjnych zawierającą przewidywane koszty;
- Zarządzanie programem ochrony środowiska obejmujące kompetencje jednostek odpowiedzialnych za jego realizację, system monitoringu zawierający sposób oraz stopień realizacji celów i zadań zdefiniowanych w programie, z uwzględnieniem ich jakości i ilości (lista wskaźników);
- Wytyczne do aktualizacji gminnych programów ochrony środowiska;
- Streszczenie programu.

Niektóre zagadnienia przedstawiono w formie graficznej - mapy tematyczne i mapa „kompleksowa” programu ilustrująca planowane działania w aspekcie uwarunkowań środowiskowych (obszary i obiekty prawnie chronione i wymagające ochrony, zagrożenia środowiska).

1.5. Uwarunkowania wynikające z dokumentów strategicznych

1.5.1. Polityka ekologiczna państwa

Polityka ekologiczna państwa opiera się na konstytucyjnej zasadzie zrównoważonego rozwoju, w związku z czym jej założenia muszą być uwzględniane we wszystkich dokumentach oraz programach, których realizacja może mieć wpływ na stan środowiska. Aktualnie obowiązująca Polityka ekologiczna państwa na lata 2009–2012 z perspektywą do roku 2016 została przyjęta Uchwałą Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 maja 2009 r. (MP Nr 34, poz. 501).

Cytowany dokument zawiera w swej treści takie zagadnienia jak: kierunki zadań systemowych, ochrona zasobów naturalnych, poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.

Głównym celem strategicznym jest doprowadzenie do sytuacji, w której projekty dokumentów strategicznych wszystkich sektorów gospodarki będą, zgodnie z obowiązującym w tym zakresie prawem poddawane procedurze oceny oddziaływania na środowisko i wyniki tej oceny będą uwzględniane w ostatecznych wersjach tych dokumentów.

Kierunki działań systemowych dotyczą takich zagadnień jak:

- uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych,
- aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska,
- zarządzanie środowiskowe,
- udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska,
- rozwój badań i postęp techniczny,
- odpowiedzialność za szkody w środowisku,
- aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym.

Ochrona zasobów naturalnych – główne kierunki działań na lata 2009 - 2016

- Ochrona przyrody - zakłada się dokończenie inwentaryzacji i waloryzacji różnorodności biologicznej Polski. Stworzy to podstawę do ustanowienia pełnej listy obszarów ochrony ptaków i ochrony siedlisk w europejskiej sieci Natura 2000.
- Konieczność egzekwowania wymogów ochrony przyrody w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz rygorystyczne przestrzeganie zasad ochrony środowiska. W systemie ochrony przyrody kładzie się duży nacisk na zachowanie korytarzy ekologicznych, jako miejsc dopełniających obszarowe formy ochrony przyrody.
- Ochrona i zrównoważony rozwój lasów (zwiększanie lesistości przez Lasy Państwowe, a także podmioty prywatne z dofinansowaniem ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013).
- Racjonalne gospodarowanie zasobami wody - dążenie do maksymalizacji oszczędności zasobów wodnych na cele przemysłowe i konsumpcyjne, zwiększenie retencji wodnej oraz skuteczna ochrona głównych zbiorników wód podziemnych przed zanieczyszczeniem.
- Ochrona powierzchni ziemi (rozpowszechnianie dobrych praktyk rolniczych, przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, zwiększenie skali rekultywacji).
- Gospodarowanie zasobami geologicznymi - racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wodę z zasobów podziemnych oraz otoczenia ich ochroną przed ilościową i jakościową degradacją.

Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

- Środowisko a zdrowie – głównym celem działań jest dalsza poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców między innymi poprzez skuteczny nadzór nad wszystkimi w kraju instalacjami będącymi potencjalnymi źródłami awarii przemysłowych powodujących zanieczyszczenie środowiska.

- Jakość powietrza – ograniczenie emisji SO₂, NO_x i pyłów drobnych (PM₁₀, PM_{2,5}), a także do 2016 r. zakłada się całkowitą likwidację emisji substancji niszczących warstwę ozonową przez wycofanie ich z obrotu i stosowania na terytorium Polski. Za programy polegające głównie na eliminacji niskich źródeł emisji oraz zmniejszenia emisji pyłu ze środków transportu, odpowiedzialne są władze samorządowe.
- Ochrona wód - utrzymanie lub osiągnięcie dobrego stanu wszystkich wód, w tym również zachowanie i przywracanie ciągłości ekologicznej cieków. Odbywać się to będzie między innymi poprzez: budowę i modernizację systemów kanalizacyjnych, wyposażenie jak największej liczby gospodarstw rolnych w zbiorniki na gnojowicę płyty obornikowe, ustanowienie obszarów ochronnych dla głównych zbiorników wód podziemnych oraz stref ochrony ujęć wód podziemnych.
- Gospodarka odpadami – redukcja ilości wytwarzanych odpadów, zwiększenie odzysku energii z odpadów komunalnych, zamknięcie wszystkich składowisk, które nie spełniają standardów UE i ich rekultywacja.
- Oddziaływanie hałasu i pól elektromagnetycznych – dokonanie wiarygodnej oceny narażania społeczeństwa na ponadnormatywny hałas i podjęcie kroków do zmniejszenia tego zagrożenia tam, gdzie jest ono największe. Podobny jest też cel działań związanych z zabezpieczeniem społeczeństwa przed nadmiernym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych.
- Substancje chemiczne w środowisku - stworzenie efektywnego systemu nadzoru nad substancjami chemicznymi dopuszczonymi na rynek.

Pełna realizacja celów polityki ekologicznej przyjętych na lata 2009-2012 oraz w następnych czterech latach wymagać będzie poniesienia odpowiednio wysokich nakładów. Przewiduje się, że struktura nakładów na ochronę środowiska na lata 2009-2012, ze względu na źródło ich pochodzenia, będzie następująca: środki prywatne 43%, środki publiczne 57%. Środki publiczne to: środki jednostek samorządu (11%), środki NFOŚiGW oraz WFOŚiGW (21%), budżet państwa (5%), środki zagraniczne (20%). Środki zagraniczne to środki w ramach pomocy Unii Europejskiej oraz środki z Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego, Instrumentu Szwajcarskiego oraz innej pomocy bilateralnej.

1.5.2. Program ochrony środowiska województwa wielkopolskiego

Program ochrony środowiska województwa wielkopolskiego został opracowany na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2019 i przyjęty przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego uchwałą Nr XLIX/737/10 z 5 lipca 2010 r. Program ten jest aktualizacją pierwszego dokumentu uchwalonego w 2002 roku, który obejmował cele i kierunki działań określone do 2010 r.

Zaktualizowany program ochrony środowiska spójny jest m.in. z następującymi dokumentami (strategiami planami i programami sektorowymi) obowiązującymi na terenie woj. wielkopolskiego:

- Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 roku,
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego,
- Plan gospodarki odpadami dla województwa wielkopolskiego na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2019,
- Mała retencja wodna na terenie województwa wielkopolskiego.

Naczelną zasadą, którą przyjęto w działaniach programu zmierzających do zdrowego środowiska jest zasada zrównoważonego rozwoju, który to rozwój będzie realizowany poprzez właściwą politykę ochrony środowiska zintegrowaną z politykami innych dziedzin.

Główne cele to:

- zachowanie różnorodności biologicznej i jej racjonalne użytkowanie oraz stworzenie spójnego systemu obszarów chronionych;
- zwiększanie lesistości województwa oraz prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej;
- zrównoważone użytkowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i suszą;
- ochrona i racjonalne wykorzystanie powierzchni ziemi oraz rekultywacja terenów zdegradowanych;
- zrównoważone użytkowanie zasobów kopalin oraz ochrona środowiska w trakcie ich eksploatacji;
- zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do środowiska wodnego; usprawnienie systemu zaopatrzenia w wodę;
- spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza oraz standardów emisyjnych z instalacji, wymaganych przepisami prawa;
- zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie nowoczesnego systemu ich wykorzystania i unieszkodliwiania;
- zmniejszenie zagrożenia mieszkańców województwa ponadnormatywnym hałasem, zwłaszcza emitowanym przez środki transportu drogowego;
- stała kontrola potencjalnych źródeł pól elektromagnetycznych oraz minimalizacja ich oddziaływania na zdrowie człowieka i środowisko;
- minimalizacja skutków poważnych awarii przemysłowych dla ludzi i środowiska;
- kształtowanie postaw ekologicznych mieszkańców województwa wielkopolskiego, zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku oraz zrównoważona polityka konsumpcyjna;
- zapewnienie włączenia celów ochrony środowiska do wszystkich sektorowych dokumentów strategicznych i przeprowadzenia oceny wpływu ich realizacji na środowisko przed ich zatwierdzeniem;
- kształtowanie harmonijnej struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa, sprzyjającej równoważeniu wykorzystania walorów przestrzeni z rozwojem gospodarczym, wzrostem jakości życia i trwałym zachowaniem wartości środowiska;
- wdrożenie mechanizmów zapewniających aktywizację rynku na rzecz ochrony środowiska;

- promowanie i wsparcie wdrażania systemu EMAS w gałęziach przemysłu o znaczącym oddziaływaniu na środowisko, w sektorze małych przedsiębiorstw oraz administracji publicznej szczebla regionalnego i lokalnego;
- zwiększenie roli wielkopolskich placówek badawczych we wdrażaniu innowacji w przemyśle oraz w produkcji wyrobów przyjaznych dla środowiska;
- wdrożenie systemu prewencyjnego, mającego na celu zapobieganie szkodom w środowisku i sygnalizującego możliwość wystąpienia szkody.

Za priorytetowe na terenie województwa wielkopolskiego w zakresie ochrony zasobów naturalnych w okresie krótkoterminowym uznano m.in.: ochronę istniejących obszarów i obiektów prawnie chronionych oraz wdrożenie sieci Natura 2000; ograniczenie wodochłonności poszczególnych sektorów gospodarki, a szczególnie przemysłu i realizację systemu małej retencji wodnej; racjonalne gospodarowanie zasobami kopalin i rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych przyrodniczo.

W zakresie poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego za najważniejsze uznano m.in.: redukcję emisji gazów i pyłów do powietrza, w tym emisji gazów cieplarnianych ze wszystkich sektorów gospodarki, a zwłaszcza z zakładów energetycznego spalania paliw oraz zwiększanie udziału „energii czystej” w bilansie energetycznym województwa; uporządkowanie gospodarki ściekowej w aglomeracjach ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych; tworzenie kompleksowych systemów gospodarki odpadami komunalnymi o znaczeniu ponadlokalnym opartych o zakłady zagospodarowania odpadów oraz zamykanie, rekultywację i dostosowanie składowisk odpadów do wymagań prawnych; minimalizowanie negatywnego oddziaływania hałasu na zdrowie człowieka i środowisko; działania zapobiegające powstawaniu poważnych awarii w zakładach oraz w trakcie przewozu materiałów niebezpiecznych; uwzględnianie aspektów ekologicznych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz prowadzenie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju dotyczącej wszystkich elementów środowiska.

Samorząd Województwa Wielkopolskiego przystąpił w 2012 r. do kolejnej aktualizacji programu ochrony środowiska oraz planu gospodarki odpadami.

1.5.3. Plan rozwoju lokalnego powiatu

Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Leszczyńskiego na lata 2007–2013 przyjęty został uchwałą Nr XXX/211/06 Rady Powiatu Leszczyńskiego z dnia 20 czerwca 2006 roku.

Dokument ten zawiera charakterystykę społeczno-gospodarczą powiatu zakończoną analizą SWOT identyfikującą najważniejsze problemy rozwojowe, a na ich podstawie przedstawia misję i wizję powiatu określając priorytetowe obszary i kierunki działań. Zapisy Planu Rozwoju Lokalnego są spójne z Narodowym Planem Rozwoju oraz Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego.

Wypracowana misja rozwoju powiatu poprzez wizję, pokazuje pozytywny obraz Powiatu Leszczyńskiego w perspektywie 10 lat. Misję i wizję powiatu określono jako:

„Powiat leszczyński zintegrowany społecznie obszar zrównoważonego rozwoju gospodarczego wykorzystujący liczne walory przyrodniczo-krajobrazowe dla rozwoju różnych form turystyki.

Bezpieczny powiat gwarantujący dogodne warunki dla wielokierunkowego kształcenia się i osiedlania oraz rozwoju sektora małych i średnich przedsiębiorstw”.

Cele wraz z kierunkami działań zostały podzielone na obszary strategiczne, które są najistotniejszymi polami działania powiatu, jednocześnie wytyczają kierunki prac na najbliższe lata. Działalność Powiatu Leszczyńskiego koncentrować będzie się na pięciu obszarach: **ekologia, gospodarka, infrastruktura, przestrzeń i społeczność**.

W celu wykazania spójności planu z aktualizowanym programem ochrony środowiska przedstawiono jedynie te priorytety i cele planu rozwoju wraz z kierunkami działań mające bezpośredni związek z głównymi celami programu ochrony środowiska.

Priorytety i „cele pierwszorzędne” planu sformułowano następująco:

w obszarze „Ekologia”:

- stworzenie powiatowego systemu gospodarki odpadami (m.in. poprzez opracowanie gminnych programów ochrony środowiska, stworzenie spójnego systemu segregacji odpadów, ich odbioru i przetwarzania),
- poprawa efektywności gospodarki wodno–ściekowej i ochrony gruntów (poprzez spójny system oczyszczania ścieków i monitoring zrzutu ścieków do zamkniętych zbiorników),
- doprowadzenie do wdrożenia konstytucyjnej zasady rozwoju zrównoważonego (poprzez sporządzanie programów operacyjnych jako jednej z form decentralizacji działań gospodarczych, zgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju i promocja powiatu jako regionu sprzyjającego technologiom przyjaznym środowisku),
- tworzenie warunków dla rozwoju gospodarstw ekologicznych (poprzez promocję ekologicznych metod upraw płodów rolnych i identyfikacji rynków zbytu oraz stworzenie własnego programu rozwoju gospodarstw ekologicznych oraz systemu edukacji),
- podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców (poprzez edukację ekologiczną za pośrednictwem instytucji ochrony przyrody, tworzenie lokalnych programów edukacji ekologicznej w oparciu o szkoły podstawowe i współpracę z funduszami ochrony środowiska, promocję korzyści związanych z odnową środowiska),
- dążenie do poprawy czystości powietrza (poprzez monitoring źródeł tzw. niskiej emisji, niwelowanie skutków zanieczyszczenia powietrza związanych z ruchem samochodowym, rozbudowę sieci gazowniczej);

w obszarze „Gospodarka”:

- stworzenie warunków do rozwoju różnych form turystyki i rekreacji (poprzez tworzenie infrastruktury proturystycznej w obszarach wiejskich, studiów lokalizacyjnych dla inwestycji turystycznych oraz różnych form gospodarstw agroturystycznych),
- stworzenie warunków do aktywizacji i rozwoju obszarów wiejskich (m.in. poprzez tworzenie planów rozwoju/ odnowy miejscowości),
- stworzenie warunków do zróżnicowanego wykorzystania gospodarczego istniejącego potencjału i rodzinnej gospodarki rolnej dla wielofunkcyjnego rozwoju powiatu (poprzez rozwój rolnictwa ekologicznego i przetwórstwa rolno-spożywczego oraz przemysłu agroturystycznego i uzdrowiskowego);

w obszarze „Infrastruktura”:

- podjęcie działań w kierunku poprawy stanu technicznego i budowy infrastruktury drogowej i komunikacyjnej (poprzez budowę obwodnic, poprawę stanu technicznego istniejących dróg powiatowych oraz remont dróg łączących się z głównymi szlakami komunikacyjnymi powiatu),
- działania na rzecz dostosowania stanu technicznego i funkcji obiektów użyteczności publicznej do zasad i norm określonych prawem UE (dotyczy obiektów administracji publicznej, budynków oświatowych i o funkcjach edukacyjnych oraz budynków i budowli związanych ze świadczeniami usług pomocy społecznej),
- umożliwienie rozbudowy infrastruktury turystycznej i towarzyszącej jej rozwojowi (poprzez modernizację istniejącej infrastruktury ochrony środowiska, budowę parkingów i dróg dojazdowych),
- tworzenie warunków do rozwoju infrastruktury sportowej i rekreacyjnej (poprzez budowę ścieżek rowerowych, obiektów i urządzeń sportowych oraz tworzenie wodnych szlaków turystycznych),
- podjęcie działań w kierunku wykorzystania nowych technik i technologii w przetwarzaniu lokalnych bogactw naturalnych i bazy surowcowej (produkcja paliwa rolniczego na bazie rzepak, energii wiatrowej, wodnej i bioenergii);

w obszarze „Przestrzeń”:

- stworzenie warunków do współpracy gmin i powiatu szczególnie w obszarze wspólnej przestrzeni (synchronizacja realizacji zadań infrastrukturalnych, współpraca w planowaniu działań ponadgminnych, aktualizacja planów zagospodarowania przestrzennego),
- podjęcie działań dla lepszego wykorzystania położenia powiatu (poprzez rozwój przemysłu rolno-spożywczego - żywności ekologicznej, różnych form przemysłu turystycznego oraz rozwój połączeń komunikacyjnych),

- stworzenie warunków dla równomiernego rozwoju gmin (systemy wsparcia obszarów słabszych gospodarczo, poprawa infrastruktury technicznej oraz rozwój różnych form edukacji w obszarach wiejskich),
- wykorzystanie potencjału zasobów wodnych (turystyczne i gospodarcze wykorzystanie licznych jezior, retencja wód powierzchniowych),
- stworzenie warunków do integracji przestrzennej powiatu w obszarze społecznym i gospodarczym (tworzenie wspólnych projektów infrastrukturalnych).

Realizacji celów i kierunków działań służą „programy operacyjne” powstałe w oparciu o złożone wnioski przedsięwzięć inwestycyjnych. Dokument ten jest zbiorem kart programów i podporządkowanych tym programom projektów, które zawierają od jednego do kilkunastu zadań. Każdemu zadaniu podporządkowany jest wykonawca oraz przypisane są również wymagane środki finansowe (koszt realizacji przedsięwzięcia). Ostateczny wybór zadań do realizacji znalazł się w wieloletnim planie inwestycyjnym będącym elementem planu rozwoju lokalnego.

Plan zawiera system monitoringu, który przewiduje coroczną ocenę realizacji planu przez poszczególne komisje i Radę Powiatu Leszczyńskiego po ówczesnym przedłożeniu sprawozdania Staroście Leszczyńskiemu dokonanych w oparciu o pracę komisji koordynacyjnej planu.

2. Ogólna charakterystyka powiatu

Powiat leszczyński leży w południowo – zachodniej części województwa wielkopolskiego. Sąsiadujące z nim powiaty to: od północy (N) - wolsztyński i kościański, od wschodu (E) -gostyński, od południa (S) – rawicki, w woj. wielkopolskim; od południa (S) - górowski w woj. dolnośląskim oraz od zachodu (W) - wschowski w woj. lubuskim.

W skład powiatu leszczyńskiego wchodzi 7 gmin. Są to dwie gminy miejsko-wiejskie: Osieczna i Rydzyna oraz pięć gmin wiejskich: Krzemieniewo, Lipno, Święciechowa, Wijewo i Włoszakowice.

Powiat zajmuje powierzchnię 805,8 km², co stanowi 2,7% obszaru województwa. Według danych GUS z 2010 r. w powiecie mieszkało około 52,2 tys. osób (około 1,53% ludności województwa). Najwięcej osób mieszkało w gminie Włoszakowice – 8,9 tys.; najmniej w gminie Wijewo – 3,6 tys. W stosunku do 2002 r. liczba ludności powiatu wzrosła o 6,8% (w miastach – o 8,9%; na wsi o 6,6%). Największy przyrost odnotowano w gminie Lipno – 20,2%; najmniejszy w gminie Krzemieniewo – 0,7%. Przyrost ludności nastąpił dzięki stosunkowo wysokiemu przyrostowi naturalnemu (5,2%, województwo – 2,9%) oraz dodatniemu saldu migracji gminnych wewnętrznych.

Odsetek ludności miejskiej (wskaźnik urbanizacji) wynosił tylko 9,3% (w województwie 56,1%).

Gęstość zaludnienia dla całego powiatu wynosiła 65 osób na km² (województwo 115).

Sieć osadniczą powiatu tworzą 2 niewielkie miasta (poniżej 3 tys. mieszkańców): Osieczna i Rydzyna oraz 138 miejscowości wiejskich podstawowych położonych w 97 sołectwach. Ich potencjał ludnościowy jest mocno zróżnicowany – od kilkudziesięciu do ponad 2,6 tys. mieszkańców. Tym samym zróżnicowany jest poziom wyposażenia ich w podstawowe usługi.

Funkcje głównego ośrodka powiatu, tj. przemysłowe, usługowe, komunikacyjne, administracyjne, kulturalne, oświatowe (szkolnictwo ponadgimnazjalne i wyższe) oraz opieki zdrowotnej (szpitale i przychodnie specjalistyczne) pełni miasto Leszno – ośrodek o randze subregionalnej, stanowiący odrębny powiat (grodzki).

Infrastruktura komunalna i komunikacyjna

Powiat leszczyński jest w całości zwodociągowany oraz częściowo skanalizowany. Ze zbiorczej sieci wodociągowej korzystało 92% mieszkańców, a z sieci kanalizacyjnej korzystało 28% mieszkańców powiatu (GUS 2010). W stosunku do 2002 roku nastąpił znaczący przyrost długości sieci kanalizacyjnej - o 85,7 km, a o 13,8 pkt. procentowego wzrósł odsetek korzystających z sieci, co oznacza podwojenie liczby ludności z niej korzystających. Budowa sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków realizowana była głównie w ramach Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych w granicach sześciu

aglomeracji utworzonych na podstawie przepisów prawa wodnego, aglomeracji o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) 191 tys. (łącznie z aglomeracją Leszno).

W końcu 2010 r. (wg GUS BDL, Starostwo Powiatowe) na terenie powiatu eksploatowanych było 7 oczyszczalni komunalnych, biologicznych, w tym dwie z podwyższonym usuwaniem biogenów - o przepustowości 29 tys. m³/dobę (łącznie z oczyszczalnią dla aglomeracji Leszno w Henrykowie). Oczyszczone ścieki odprowadzane były bezpośrednio do wód powierzchniowych, poza oczyszczalnią w Górznie (gm. Krzemieniewo) odprowadzającą ścieki do ziemi.

Ogółem z oczyszczalni ścieków korzystało blisko 33% ludności powiatu, z tego 80% ludności w miastach oraz 28% ludności wiejskiej (GUS BDL 2010).

Z gazu sieciowego w powiecie korzystało 18,1% ogółu mieszkańców (województwo 48%). Gaz wykorzystywany jest głównie do celów bytowych, tylko 35% gospodarstw domowych z ogółu korzystających gospodarstw z gazu używało tego paliwa do celów grzewczych (2010). Najlepiej rozwiniętą sieć gazową mają gminy Krzemieniewo i Rydzyna (53 i 42,6% korzystających z sieci), naj słabiej gminy Osieczna i Włoszakowice (0,2 i 0,5%); gmina Wijewo pozbawiona jest sieci gazowej.

Podstawową sieć komunikacyjną powiatu tworzą drogi krajowe nr 5 i 12 (łączna długość 53,3 km), drogi wojewódzkie: 305, 323, 432 (28,2 km), drogi powiatowe (387,1 km) oraz linie kolejowe relacji Poznań – Wrocław (linia główna, zelektryfikowana), Głogów – Krotoszyn, a także Leszno - Wolsztyn i Leszno - Jarocin. Istniejący układ komunikacyjny sieci dróg wszystkich kategorii o utwardzonej nawierzchni zapewnia dostęp do każdej miejscowości w powiecie.

Działalność gospodarcza

Powiat leszczyński według struktury pracujących w gospodarce należy do rolniczo-przemysłowo-usługowych. W 2010 r. w gospodarce powiatu (GUS BDL) pracowało około 13,4 tys. osób (łącznie z rolnikami indywidualnymi). Spośród ogółu pracujących 43% znalazło zatrudnienie w rolnictwie, 35% w przemyśle i budownictwie oraz 22% w usługach (w 2003 r. odpowiednio: 46, 34 i 20%).

Większość firm produkcyjnych zaliczana jest do sektora mikro i małych przedsiębiorstw, tylko kilka do średnich (3 podmioty zatrudniające od 250 do 999 pracowników). Zatrudnienie w podmiotach należących do osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą mieści się najczęściej w przedziale od 1 do 9 osób.

W końcu 2010 r. w systemie REGON (GUS BDL) w powiecie zarejestrowanych było 5081 podmiotów gospodarki narodowej z czego ponad 97% należało do sektora prywatnego (97 podmiotów na 1000 mieszkańców, woj. wielkopolskie - 110). W stosunku do 2002 r. liczba podmiotów wzrosła o ponad 14%. Najwięcej podmiotów prowadziło działalność związaną z szeroko pojętymi usługami – 58,8%, przetwórstwem przemysłowym i

budownictwem – 28,4% oraz rolnictwem – 12,8%. Działalność produkcyjną (przetwórstwo przemysłowe) prowadzi 575 podmiotów. Przemysł reprezentowany jest przede wszystkim przez branżę spożywczą (przetwórstwo mięsa oraz owoców i warzyw), przetwórstwo drewna, metalową i maszynową oraz meblarską, a także odzieżową.

Do znaczących podmiotów w powiecie leszczyńskim zaliczają się: Zootechniczny Zakład Doświadczalny w Pawłowicach, Ośrodek Hodowli Zarodowej "Garzyn" Sp. z o.o., Przedsiębiorstwo Rolne Sp. z o.o. w Długich Starych, „Woźniak” Sp. z o.o. Fermy Drobiu w Lasocicach, Agromix Sp. z o.o. w Rojęczynie, CARGILL Polska Sp. z o.o. w Krzemieniewie, Agro-Rydzyzna Sp. z o.o., Zakład Mięсно-Wędliniarski „Kaminiarz” w Święciechowie, Ubojnia Zwierząt Sieletyccy w Święciechowie, PPHU "John" w Grotnikach, Przedsiębiorstwo Przemysłu Spożywczego Cieślak w Świerczynie, Hipsz Sp. z o.o. w Rydzynie, ZPCh "HERMES" sp. z o.o. we Włoszakowicach, Przedsiębiorstwo Przetwórczo-Handlowe "MALPOL" w Kąkolewie, "Werner Kenkel" Sp. z o.o. w Krzycku Wielkim, Winkhaus Polska Sp. z o.o. w Rydzynie, Viacon Polska Sp. z o.o. w Rydzynie, Inoforges Polska Sp. z o.o. w Rydzynie, „Jamalex” Sp. z o.o. w Rydzynie, "Kan-Bud" Sp. z o.o. w Kąkolewie, Drewpol Sp. z o.o. w Kąkolewie, „Debon" Sp. z o.o. w Krzemieniewie, Astromal Sp. z o.o. w Wilkowicach, "Profiloplast" Sp. J. w Wilkowicach, Janser Polska Sp. z o.o. w Lipnie, EURO-PEGAZ Transport Sp. z o.o. w Osiecznej.

Rolnictwo

Według Powszechnego Spisu Rolnego 2010 w powiecie funkcjonowało 3787 gospodarstw rolnych (liczba według siedziby użytkownika), z czego około 99,4% stanowiły gospodarstwa indywidualne. W stosunku do poprzedniego okresu (PSR 2002) nastąpił spadek liczby gospodarstw o 25%, szczególnie w grupie obszarowej poniżej 1 ha. Zmieniła się również struktura ich wielkości na korzyść większych gospodarstw. Około 52% stanowią gospodarstwa małe do 5 ha (w tym prawie połowę gospodarstwa do 1 ha), ponad 17% gospodarstw od 5 do 10 ha, 12% od 10 do 15 ha i ponad 18% gospodarstw powyżej 15 ha (poprzedni spis, odpowiednio: 61, 14, 11 i 14%). Średnia powierzchnia użytków rolnych wynosiła 13,22 ha, a użytków rolnych w dobrej kulturze 13,16 ha na gospodarstwo rolne.

Ponad 79% użytków rolnych pozostawało pod zasiewami (poprzednio 85%), dominowała uprawa zbóż stanowiąca $\frac{3}{4}$ powierzchni zasiewów.

W produkcji zwierzęcej przeważał chów trzody chlewnej (obsada ponad 360 sztuk na 100 ha UR) oraz bydła (około 59 szt. na 100 ha UR, w tym krów 20 szt.). W stosunku do poprzedniego spisu nastąpił istotny spadek pogłowia trzody chlewnej, wzrosło natomiast pogłowie bydła (obsada 558 szt. trzody chlewnej i 48 szt. bydła na 100 ha UR).

Powiat posiada przeciętne warunki do rozwoju rolnictwa. Dominują gleby klas IV i V (łącznie 62%), gleby klasy III stanowią 26%. Ogólny wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni

produkcyjnej dla powiatu leszczyńskiego wynosi 65,7 pkt., a dla woj. wielkopolskiego wynosi on 63,4 pkt.

Według geodezyjnego wykazu gruntów (tab. 1) użytki rolne w powiecie stanowią około 66,7% jego ogólnej powierzchni; lasy, grunty leśne i zadrzewione 25,8%, a około 7,5% pozostałe grunty i nieużytki - w tym tereny zurbanizowane. Spośród terenów zabudowanych i zurbanizowanych ponad 64% stanowią tereny komunikacyjne.

Użytki rolne na terenie powiatu zajmują ponad 53,7 tys. ha; z tego na grunty orne przypada około 82,7%, na użytki zielone 13,6%, a na sady ok. 0,5%.

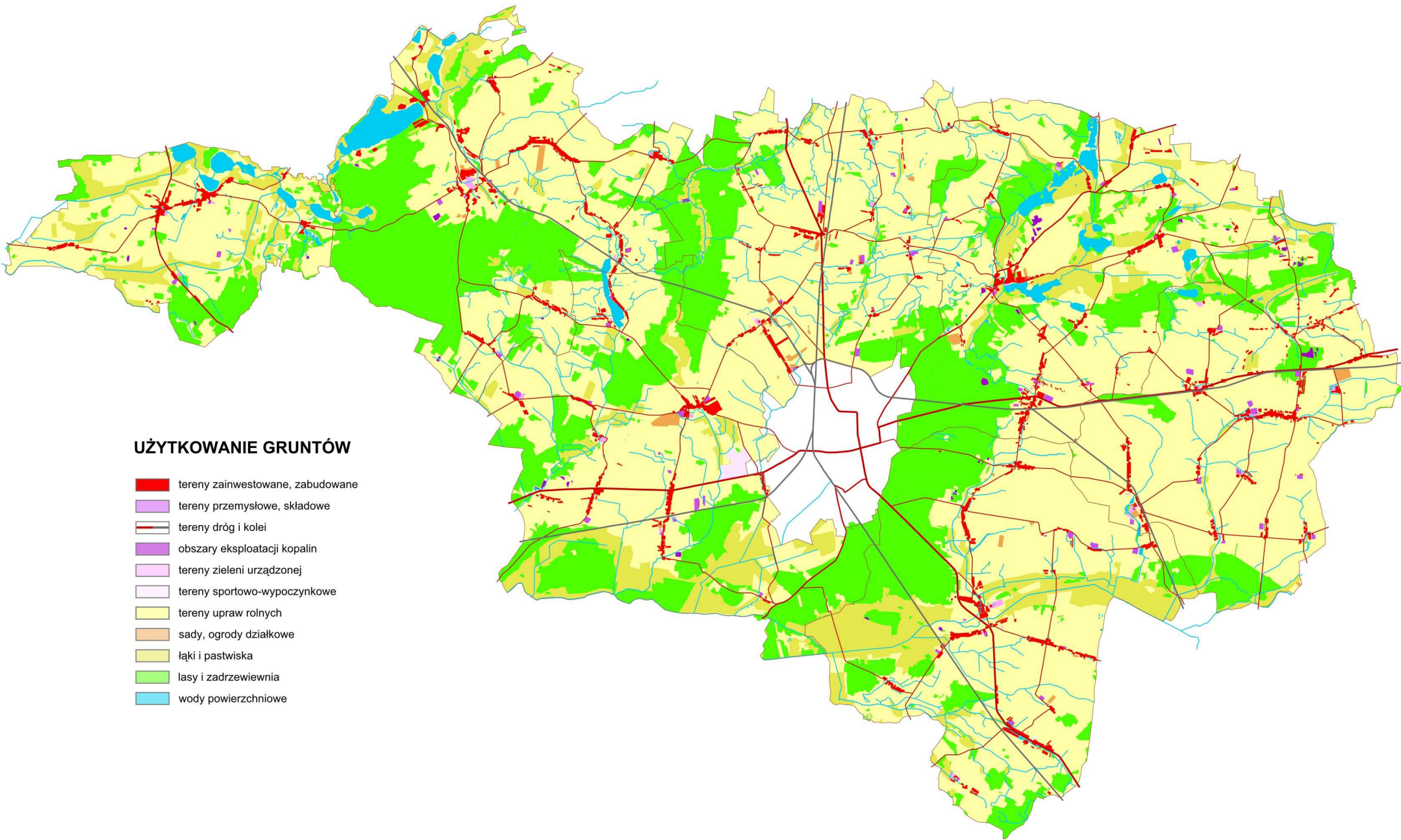
Tab. 1. Użytkowanie gruntów w powiecie leszczyńskim wg stanu na 1.01.2012 r.

Lp.	Użytkowanie gruntów	miasta		wsie		ogółem	
		ha	%	ha	%	ha	%
1.	Użytki rolne	316	45,40	53397	66,84	53713	66,66
1.1.	grunty orne	201	63,61	44243	82,86	44444	82,74
1.2.	sady	2	0,63	274	0,51	276	0,51
1.3.	łąki trwałe	74	23,42	6445	12,07	6519	12,14
1.4.	pastwiska trwałe	13	4,11	784	1,47	797	1,48
1.5.	grunty rolne zabudowane	18	5,70	1065	1,99	1083	2,02
1.6.	grunty pod stawami	0	0,00	33	0,06	33	0,06
1.7.	rowy	8	2,53	553	1,04	561	1,04
2.	Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzew.	27	3,88	20803	26,04	20830	25,85
2.1.	lasy	26	96,30	20513	98,61	20539	98,60
2.2.	grunty zadrzewione i zakrzewione	1	3,70	290	1,39	291	1,40
3.	Grunty zabudowane i zurbanizowane	202	29,02	3394	4,25	3596	4,46
3.1.	tereny mieszkaniowe	75	37,13	595	17,53	670	18,63
3.2.	tereny przemysłowe	4	1,98	182	5,36	186	5,17
3.3.	inne tereny zabudowane	25	12,38	136	4,01	161	4,48
3.4.	zurbanizowane tereny niezabudowane	8	3,96	64	1,89	72	2,00
3.5.	tereny rekreacyjne i wypoczynkowe	34	16,83	127	3,74	161	4,48
3.6.	tereny komunikacyjne	56	27,72	2261	66,62	2317	64,43
3.6.1.	drogi	56	100,00	1977	87,44	2033	87,74
3.6.2.	tereny kolejowe	0	0,00	215	9,51	215	9,28
3.6.3.	inne tereny komunikacyjne	0	0,00	69	3,05	69	2,98
3.7.	użytki kopalne	0	0,00	29	0,85	29	0,81
4.	Grunty pod wodami	146	20,98	1459	1,83	1605	1,99
4.1.	powierzchniowymi płynącymi	142	97,26	1384	94,86	1526	95,08
4.2.	powierzchniowymi stojącymi	4	2,74	75	5,14	79	4,92
5.	Użytki ekologiczne	0	0,00	0	0,00	0	0,00
6.	Nieużytki	5	0,72	781	0,98	786	0,98
7.	Tereny różne	0	0,00	51	0,06	51	0,06
Powierzchnia ogólna gruntów		696	100,00	79885	100,00	80581	100,00

Źródło: PODGiK w Lesznie

UŻYTKOWANIE GRUNTÓW

- tereny zainwestowane, zabudowane
- tereny przemysłowe, składowe
- tereny dróg i kolei
- obszary eksploatacji kopalni
- tereny zieleni urządzonej
- tereny sportowo-wypoczynkowe
- tereny upraw rolnych
- sady, ogrody działkowe
- łąki i pastwiska
- lasy i zadrzewienia
- wody powierzchniowe

3. Charakterystyka stanu środowiska

W rozdziale tym zawarto informacje dotyczące charakterystyki poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego, tj. rzeźby terenu, budowy geologicznej i warunków glebowych, środowiska wodnego, szaty roślinnej oraz warunków klimatycznych. Scharakteryzowano również obszary prawnie chronione. Biorąc pod uwagę szersze tło przyrodnicze wskazano powiązania obszaru opracowania z otoczeniem, a w szczególności: położenie na tle przyrodniczych obszarów chronionych, w układzie zlewni hydrograficznych oraz struktur hydrogeologicznych. Scharakteryzowano także występujące zagrożenia wynikające z istniejącego zagospodarowania i użytkowania terenu.

3.1. Położenie i rzeźba terenu

Według podziału geomorfologicznego Niziny Wielkopolskiej (B. Krygowski, 1956) powiat leszczyński leży w granicach regionu - Wysoczyzna Leszczyńska. Przez Wysoczyznę Leszczyńską przebiega linia ostatniego zlodowacenia, czego skutkiem jest zróżnicowana rzeźba terenu. Część północną cechuje rzeźba młodoglacjalna, natomiast część południowa to zdenudowana powierzchnia moreny dennej o niezbyt dużych deniwelacjach terenu.

W skład wysoczyzny wchodzić mniejsze jednostki morfologiczne (subregiony). W granicach powiatu są to:

- Rów Sławiński – obniżenie o przebiegu NE-SW z licznymi jeziorami otoczone pagórkami moreny czołowej. W granicach opracowania jest to niewielki północno - zachodni fragment terenu.
- Pagórki Lgińskie to fragment moreny czołowej pomiędzy Rowem Sławińskim, a Jeziorem Krzyckim. W rejonie opracowania jest to pas wzniesień w południowej i południowo – wschodniej części terenu w postaci wysoczyzny morenowej pagórkowatej, która w kierunku południowym przechodzi w wysoczyznę morenową płaską.
- Pagórki Dolskie w północno – wschodniej części powiatu o urozmaiconej rzeźbie towarzyszącej jeziorom (doliny, pagórki akumulacyjno – erozyjne, pagórki moreny czołowej).
- Rów Polski - rozległa płaska dolina w południowej części powiatu.
- Równina Wschowska to wysoczyzna morenowa płaska przecięta doliną Krzyckiego Rowu, w obrębie której znajduje się równina sandrowa.
- Równina Leszczyńska obejmująca pozostałą część terenu powiatu leszczyńskiego. Jest to wysoczyzna morenowa przechodząca w części południowej w rozległe powierzchnie sandrowe.

Poza formami morfologicznymi ukształtowanymi w sposób naturalny istnieją formy antropogeniczne utworzone przez działalność człowieka, do których można zaliczyć

wyrobiska związane z poborem kopalin, nasypy kolejowe itp. Morfologiczna działalność człowieka nie ogranicza się do tworzenia ww. form antropogenicznych, lecz również pośrednio wpływa na przebieg kształtowania powierzchni ziemi. Poprzez różne dziedziny gospodarki, zwłaszcza gospodarkę rolną, leśną, wodną, wpływa na charakter i przebieg procesów zarówno niszczących jak i budujących, powoduje ich ożywienie lub zahamowanie.

3.2. Geologia, kopaliny

Obszar powiatu leszczyńskiego położony jest na Monoklinie Przedsudeckiej. Głębsze podłoże stanowią utwory permsko - mezozoiczne przykryte utworami mioceńskimi i plioceńskimi. Miocen reprezentowany jest przez piaski drobnoziarniste, iły oraz mułki. Osady plioceńskie to głównie iły poznańskie, mułki oraz drobnoziarniste piaski i żwiry.

Czwartorzęd to osady plejstoceny związane ze zlodowaczeniem środkowopolskim i północnopolskim oraz holoceny. Są to osady piaszczysto-żwirowe, które ze względu na genezę dzielą się na lodowcowe, wodnolodowcowe, rzeczne i eoliczne, gliny zwałowe oraz osady zastoiskowe. Utwory holoceny to piaski, mułki i żwiry rzeczne oraz torfy, których występowanie związane jest z dolinami rzecznyymi.

Spośród kopalin objętych własnością górnictw na terenie powiatu leszczyńskiego występuje gaz ziemny, natomiast kopaliny objęte prawem własności nieruchomości gruntowych występujące na terenie powiatu to: kruszywo naturalne, surowce ilaste, kreda jeziorna oraz torfy. Zamieszczona poniżej tabela zawiera wykaz wszystkich złóż na terenie powiatu.

Tab. 2. Wykaz kopalin

Lp.	Nazwa złoża	Informacja o złożu
1	2	3
KRUSZYWO NATURALNE		
1	Zaborówiec	zagospodarowane
2	Radomyśl	zagospodarowane
3	Dominice	zagospodarowane
4	Włoszakowice	zagospodarowane
5	Włoszakowice 2	rozpoznane szczegółowo
6	Zbarzewo	rozpoznane szczegółowo
7	Długie Nowe SO	eksploatowane okresowo
8	Długie Nowe SO I	zagospodarowane
9	Długie Nowe SO II	zagospodarowane
10	Długie Nowe WL	rozpoznane szczegółowo
11	Długie Nowe I	zagospodarowane
12	Długie Stare	eksploatacja zaniechana
13	Przybyszewo	eksploatacja zaniechana
14	Przybyszewo II	złożo skreślone z bilansu zasobów
15	Zaborowo	rozpoznane wstępnie
16	Gronówko 2I	zagospodarowane
17	Gronówko 3	zagospodarowane
18	Wyciążkowo JM	zagospodarowane

1	2	3
19	Wojnowice Stawy	eksploatowane okresowo
20	Wojnowice	eksploatowane okresowo
21	Osieczna	eksploatacja zaniechana
22	Osieczna I	eksploatacja zaniechana
23	Osieczna II	skreślone z bilansu zasobów
24	Osieczna III	zagospodarowane
25	Osieczna IV	zagospodarowane
26	Osieczna V	rozpoznane szczegółowo
27	Kąty ŁM	rozpoznane szczegółowo
28	Grodzisko	zagospodarowane
29	Kąkolewo	eksploatacja zaniechana
30	Maciejewo	eksploatacja zaniechana
31	Nowa Wieś III	skreślone z bilansu zasobów
32	Nowa Wieś IV	rozpoznane szczegółowo
33	Kłoda	rozpoznane szczegółowo
34	Moraczewo	rozpoznane szczegółowo
35	Dąbcze	eksploatacja zaniechana
36	Nowy Belęcin	eksploatowane okresowo
37	Nowy Belęcin 2	rozpoznane szczegółowo
38	Belęcin Nowy II	zagospodarowane
39	Belęcin Nowy III	eksploatacja zaniechana
40	Karchowo	eksploatacja zaniechana
41	Bojanice III - pole A i B	zagospodarowane
42	Bojanice IV	zagospodarowane
43	Bojanice V	zagospodarowane
44	Krzemieniewo	eksploatacja zaniechana
SUROWCE ILASTE CERAMIKI BUDOWLANEJ		
45	Jeziorki	rozpoznane wstępnie
46	Ziemnice	rozpoznane wstępnie
47	Bojanice	zagospodarowane
ZŁOŻA TORFU		
48	Samica – Marcin II	szczegółowo rozpoznane
KREDA JEZIORNA		
49	Błotkowo	szczegółowo rozpoznane
50	Belęcin	szczegółowo rozpoznane
ZŁOŻA GAZU ZIEMNEGO		
51	Żakowo	szczegółowo rozpoznane
52	Kąkolewo	szczegółowo rozpoznane

Źródło: PIG, Starostwo Powiatowe

Przedsiębiorca posiadający koncesję na wydobycie kopaliny jest zobowiązany do przestrzegania ochrony środowiska, racjonalnej gospodarki złożem, oraz warunków określonych w koncesji. Po zakończeniu eksploatacji jest również zobowiązany do rekultywacji obszaru. W zależności od kierunku rekultywacji powstają zbiorniki wodne, tereny leśne lub rolne.

3.3. Gleby

Gleby powiatu leszczyńskiego należą do przeciętnych. Wskaźnik rolniczej przestrzeni produkcyjnej dla powiatu wg Instytutu Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach

wynosi 65,7 punktów. W poszczególnych gminach wskaźnik ten wynosi: Krzemieniewo - 81,8; Lipno - 69,0; Osieczna - 64,3; Rydzyna - 69,6; Święciechowa - 65,6; Wijewo - 53,7; Włoszakowice - 55,7.

Na terenie powiatu nie występują gleby klasy I i II, a gleby klasy III łącznie stanowią tylko 26%. Gleby klas czwartych stanowią 37%, V - 25%, VI - 12%.

W odróżnieniu od klas bonitacyjnych, które w przybliżeniu oddają ogólną wartość produkcyjną gleb w naturalnych warunkach gospodarowania, pełną rolniczą ich przydatność określają kompleksy rolniczej przydatności.

Tab. 3. Kompleksy przydatności rolniczej gruntów

Kompleksy rolniczej przydatności	Grunty orne							
	2	3	4	5	6	7	8	9
%	9	2	33	18	24	12	1	1

Źródło: Warunki przyrodnicze produkcji rolnej. IUNiG Puławy

Określając ogólnie stopień funkcjonalnej przydatności gleb, to:

- kompleksy glebowe od 2-5 i 8 zaliczyć można do terenów korzystnych dla produkcji rolnej (stanowią 62%),
- kompleksy 6, 7, 9 mało przydatne dla produkcji rolnej, korzystne dla rozwoju funkcji pozarolniczych (38%),

Jakość gleb determinuje określoną strukturę użytkowania, którą przedstawiono w tabeli 1.

Zaburzenie naturalnego obiegu pierwiastków prowadzi do zakwaszenia gleby. Przyczyny to: kwaśne deszcze, nawozy amonowe, usuwanie masy roślinnej z ziemi. Skutkiem zakwaszenia gleb jest utrudnione pobieranie przez rośliny podstawowych składników pokarmowych. Bardziej uaktywniają się toksyczne związki glinu, manganu i żelaza oraz wzrasta pobieranie metali ciężkich: ołowiu i kadmu. Prowadzi to do zmniejszenia plonów roślin uprawianych i pogorszenia jakości uzyskanych produktów, nawet przy prawidłowym nawożeniu mineralnym innymi składnikami. Wszzechstronny i korzystny wpływ na właściwości fizyczno-chemiczne i biologiczne gleb ma wapnowanie. Wpływa zatem na tworzenie żyzności gleby, czynnika umożliwiającego uzyskiwanie wysokich plonów i efektywne wykorzystanie nawożenia NPK. Odczyn gleb na terenie powiatu leszczyńskiego oraz potrzeby ich wapnowania zawiera poniższa tabela

Tab. 4. Odczyn gleby i potrzeby wapnowania [%]

odczyn gleb				
bardzo kwaśne	kwaśne	lekko kwaśne	obojętne	zasadowe
9,4	34,7	41,4	10,1	4,4
potrzeby wapnowania				
konieczne	potrzebne	wskazane	ograniczone	zbędne
13,8	19,2	23,9	19,9	23,2

Źródło: WIOŚ Poznań 2005

Większość gleb na terenie powiatu charakteryzuje się kwaśnym odczynem, w związku z tym znacząca część wymaga wapnowania.

Określenie zawartości przyswajalnych form fosforu, potasu i magnezu w glebie pozwala na ustalenie dawek nawozów, zapewniających zarówno wzrost i rozwój uprawianych roślin, jak i utrzymanie odpowiedniej zasobności gleb z uniknięciem ryzyka zasolenia.

Tab. 5. Zasobność gleb w przyswajalny fosfor, potas i magnez [%]

pierwiastek / zawartość	b. niska	niska	średnia	wysoka	b. wysoka
fosfor	0,4	7,3	24,9	30,8	36,6
potas	7,3	34,2	41,5	11,9	5,1
magnez	9,2	27,9	38,2	17,4	7,2

Źródło: WIOŚ Poznań, OSChR Poznań - BMS 2005

Zawartość w glebie składników pokarmowych dla roślin decyduje o jej żyzności. Jak wynika z powyższego zestawienia, gleby na terenie powiatu są stosunkowo zasobne w przyswajalny fosfor i średnio zasobne w przyswajalny potas oraz magnez.

Niewłaściwy sposób użytkowania może prowadzić do degradacji gleb. Potencjalny wpływ na degradację gleb mogą mieć następujące czynniki: rodzaj skały macierzystej, konfiguracja terenu, intensywne użytkowanie rolnicze, niewłaściwy dobór roślin uprawnych, niewłaściwy sposób nawożenia. Na terenie powiatu leszczyńskiego mogą mieć miejsce następujące rodzaje degradacji gleb:

- degradacja fizyczna spowodowana erozją wodną lub wietrzną, która dotyczy terenów bezleśnych użytkowanych rolniczo, szczególnie na terenach o większych spadkach;
- degradacja geomechaniczna dotycząca terenów zabudowanych, wyrobisk poeksploatacyjnych;
- degradacja hydrologiczna polegająca na przesuszeniu lub zawodnieniu gruntów spowodowana obniżeniem poziomu wód gruntowych, tworzeniem się rozlewisk w sąsiedztwie cieków (można założyć, że tereny których dotyczy ten rodzaj degradacji wyznacza hydroizobata o wartości 1 m. p.p.t.);
- degradacja biologiczna spowodowana wprowadzaniem do gleby obornika, gnojowicy, osadów ściekowych, składowaniem odpadów komunalnych.
- degradacja chemiczna polegająca na zanieczyszczeniu gleb przez alkalizację lub zakwaszenie, zanieczyszczenie substancjami toksycznymi i metalami ciężkimi - za gleby zdegradowane uznaje się gleby silnie zakwaszone i o bardzo niskiej zawartości przyswajalnych składników.

Najnowsze dane dotyczące monitoringu środowiska gleb pochodzą z 2005 r. W ramach Monitoringu Regionalnego Środowiska, koordynowanego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu, Okręgowa Stacja Chemiczno – Rolnicza prowadziła badania chemicznego zanieczyszczenia gleb metalami ciężkimi i siarką siarczanową w latach 2000 – 2004. Podsumowaniem tych badań było przeprowadzenie w 2005 r. powtórnych badań w punktach pomiarowo – kontrolnych na obszarach o potencjalnym zagrożeniu. Za kryterium wyboru punktów pomiarowych przyjęto podwyższoną zawartość w stopniu zanieczyszczenia I -IV lub wartość przekraczającą dopuszczalną jednego z analizowanych pierwiastków, stwierdzoną w badaniach wykonanych w latach 2000 – 2003. Na terenie powiatu leszczyńskiego w 2005 r. badania prowadzono w dwóch punktach pomiarowych: Lasotki (gm. Rydzyna) i Klonówiec (gm. Lipno). W punktach tych nie stwierdzono podwyższonej zawartości metali ciężkich ani zanieczyszczenia siarką siarczanową.

3.4. Środowisko wodne

W niniejszym rozdziale przedstawiono charakterystykę wód powierzchniowych i podziemnych na terenie powiatu, a w szczególności sieć hydrograficzną (cieki i jeziora), stan ich czystości, głębokość zalegania pierwszego poziomu wód podziemnych oraz jakość wód podziemnych.

3.4.1. Wody powierzchniowe

Sieć hydrograficzna rejonu opracowania należy do systemu wodnego Odry. Leży w granicach 4 zlewni II rzędu: Obrzycy, Krzyckiego Rowu, Warty i Baryczy.

Północno – zachodnia część powiatu leszczyńskiego leżąca w zlewni Obrzycy jest odwadniana przez Czernicę (dopływ jeziora Sławskiego) oraz lewobrzeżne dopływy Obrzańkiego Kanału Południowego: Samicę Leszczyńską oraz sieć kanałów, cieków i jezior (Zapowiednik, Brzeźnie, Lincjusz, Białe–Miałkie, Breńskie, Wieleńskie–Trzytoniowe, Maszynek, Krzywce, Dominickie, Wielkie, Małe, Boszkowskie), których odcinek ujściowy stanowi Kanał Przemęcki.

Część gmin: Włoszakowice i Święciechowa odwadniana jest przez Krzycki Rów – prawobrzeżny dopływ Odry. Rów Krzycki bierze swój początek w okolicy wsi Sądzia, gm. Włoszakowice. Na południe od wsi Krzycko Wielkie wpływa do jeziora Krzyckiego, z którego wypływa w rejonie Gołanic. Cechą charakterystyczną zlewni Rowu Krzyckiego jest mało rozwinięta sieć rzeczna. Jego dopływami są głównie rowy o charakterze odwadniającym.

Północno – wschodnia część powiatu leszczyńskiego leży w zlewni Warty i jest odwadniana przez dopływy Kościańskiego Kanału Obry zaliczanego do systemu wodnego Kanału Mosińskiego (lewobrzeżnego dopływu Warty). Główny system odwadniający stanowi rzeka Samica, która wraz z licznymi kanałami łączy część jezior Pojezierza Krzywińskiego. W granicach powiatu są to jeziora: Grodzisko, Łoniewskie, Świerczyńskie Duże,

Seweryńskie, oraz Drzeczkowskie, Witosławskie i Wojnowickie, które wraz z Jezierzyckim i Wonieskim (poza granicami powiatu) wchodzi w skład Zbiornika Wonieść. Pozostałe jeziora (Ziemnickie, Góreckie, Świerczyńskie Małe, Górnickie) poprzez liczne kanały zasilają wody Kościańskiego Kanału Obry.

Pozostała część powiatu leży w zlewni Baryczy (prawobrzeżnego dopływu Odry) i jest odwadniana poprzez sieć hydrograficzną Rowu Polskiego – prawobrzeżnego dopływu Baryczy z dopływami: Kopanicą, dopływem z Dąbcza i Rydzynskim Rowem).

3.4.2. Wody podziemne

Na terenie powiatu leszczyńskiego głównym poziomem wodonośnym jest poziom czwartorzędowy, choć ujmowane są również wody mioceńskie. Piętro czwartorzędowe tworzą poziomy: gruntowy, międzyglinowy górny, międzyglinowy środkowy i podglinowy.

Głębokość zalegania wód poziomu gruntowego nawiązuje do morfologii terenu. W obniżeniach dolinnych, w bliskim sąsiedztwie cieków występują dość płytko, do 1 m p.p.t. Ich poziom odzwierciedla stany wody w ciekach i jeziorach. Na terenie powiatu wody gruntowe zalegają na głębokości od 1 do 5 m p.p.t. lokalnie głębiej. W rejonie Krzywina i Osiecznej w strefie pagórków morenowych głębokość zalegania pierwszego poziomu wód przekracza nawet 30 m p.p.t. Zasilanie zachodzi na drodze infiltracji opadów, miejscami z infiltracji wód powierzchniowych oraz z drenażu poziomów wgłębnych. Poziom ten tworzą struktury: jezior Wielenia – Boszkowa, doliny Samicy, rejonu Osiecznej – Wonieścia, pradolina Rowu Polskiego oraz sandr leszczyński.

Wody międzyglinowe poziomu górnego występują w osadach piaszczysto - żwirowych rozdzielających gliny morenowe. Poziom ten cechuje subartezyjskie zwierciadło wody, tylko miejscami swobodne. Zasilanie następuje poprzez przesączanie się wód z poziomów nadległych na obszarach wysoczyzn, a drenaż w dolinach. Poziom ten nie ma charakteru ciągłego. Ujmowany jest w rejonie Leszna, Krzycka, Lasocic, Osiecznej, Wolkowa, Boszkowa. Poza tymi rejonami ma małą miąższość i jest praktycznie nieprzydatny gospodarczo. Zwierciadło wody ma charakter naporowy lub swobodny. Bazę drenażu stanowią rzeki i jeziora.

Wody poziomu międzyglinowego środkowego występują w osadach interglacjału wielkiego i fluwioglacjałów rozdzielających gliny morenowe zlodowacenia południowopolskiego i środkowopolskiego. Średnia miąższość warstw wodonośnych wynosi od 5 – 15 m, przy czym w dolinach kopalnych dochodzi nawet do 30 m, a w sandrach kopalnych do 22 m. Główne struktury wodonośne tego poziomu to struktura międzymorenowa między Lesznem, Wschową, i Włoszakowicami oraz doliny kopalne: Mały Dwór – Garzyn – Wonieść, Dąbcze - Kłoda, Karolewo – Golina Wielka. Poziom ten cechuje subartezyjskie zwierciadło wody, tylko miejscami swobodne lub artezyjskie. Zasilanie

następuje poprzez przesączanie się wód z poziomów nadległych na obszarach wysoczyzn, a drenaż w dolinach rzecznych i rynnach jeziornych.

Poziom podglinowy występuje lokalnie w obrębie struktur dolinnych. Wodonoścem są piaski różnoziarniste, prawdopodobnie o ograniczonym zasięgu. Jest on ujmowany głównie w Strzyżewicach – Przybyszewie oraz Górznie.

Głębsze warstwy wodonośne reprezentowane są przez miocen i oligocen. Poziom mioceński tworzą piaski od gruboziarnistych do średnioziarnistych i mułkowatych z przewagą piasków drobnych i mułkowatych. Tworzą go trzy warstwy wodonośne: dolna, środkowa i górna. Warstwa dolna występuje na całym obszarze będącym przedmiotem opracowania, lecz nie jest ujmowana ze względu na głębokość zalegania. Miocen środkowy często występuje w formie soczew i nie ma praktycznego znaczenia. Warstwa górna jest najczęściej ujmowana do eksploatacji. Nie występuje jednak w sposób ciągły. Poziom oligoceński tworzą piaski drobne i mułkowate miąższości 10 – 20 m, miejscami do 30 m. Nie występuje w sposób ciągły, często łączy się z poziomem mioceńskim poprzez okna hydrogeologiczne. Występuje fragmentarycznie i nie jest ujmowany.

W granicach powiatu znajdują się główne zbiorniki wód podziemnych (GZWP), struktury wodonośne wymagające szczególnej ochrony: Na terenie powiatu są to:

- zbiornik międzymorenowy Przemęt (GZWP 304) w zachodniej części powiatu leszczyńskiego;
- zbiornik międzymorenowy Leszno (GZWP 305) w centralnej części powiatu;
- sandr Leszno (GZWP 307) obejmujący swym zasięgiem miasto Leszno i tereny otaczające;

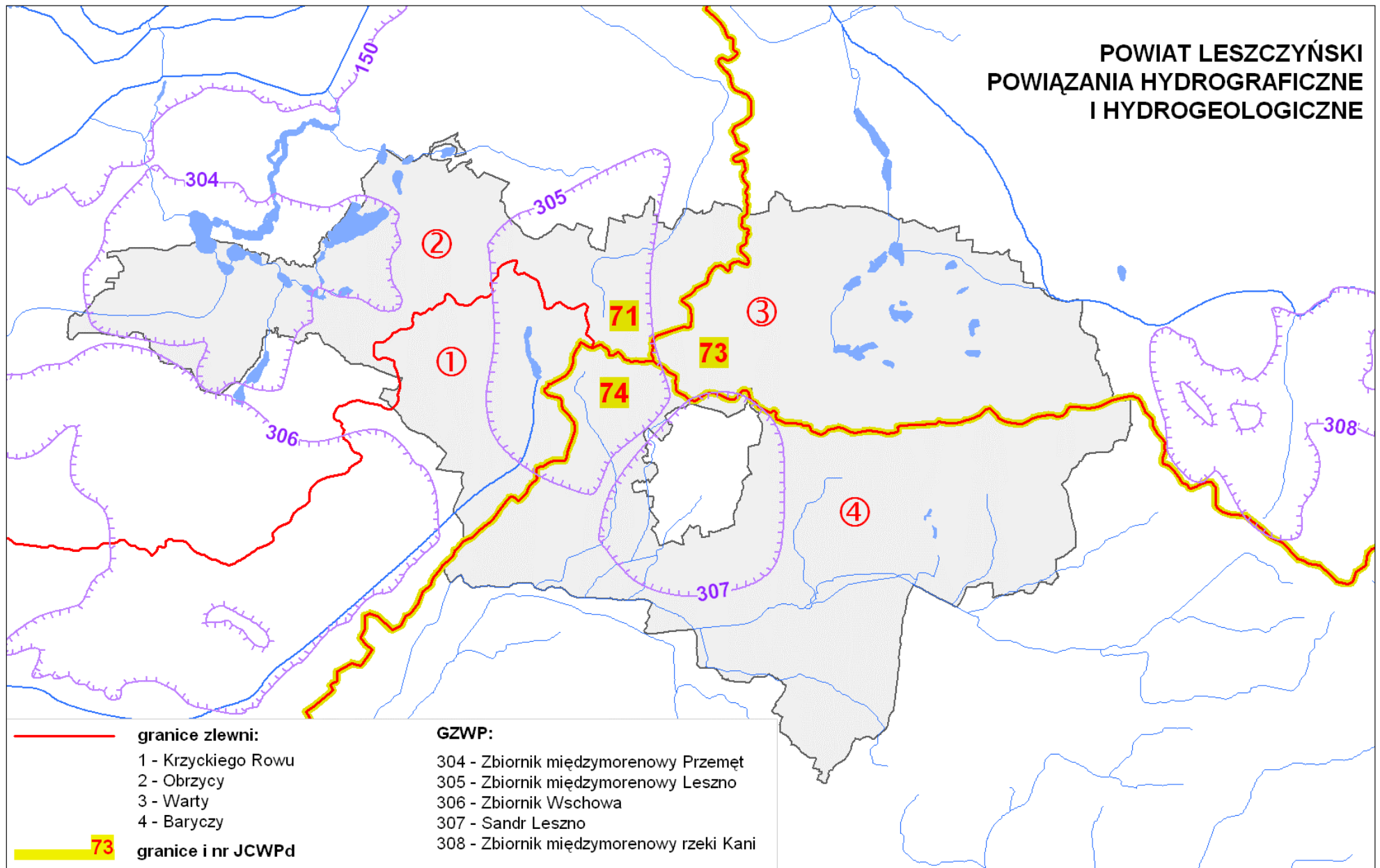
W najbliższym otoczeniu powiatu znajdują się:

- zbiornik Wschowa (GZWP 306), na północny-zachód od Krzyckiego Rowu;
- zbiornik międzymorenowy rzeki Kani (GZWP 308), na wschód od granic powiatu.

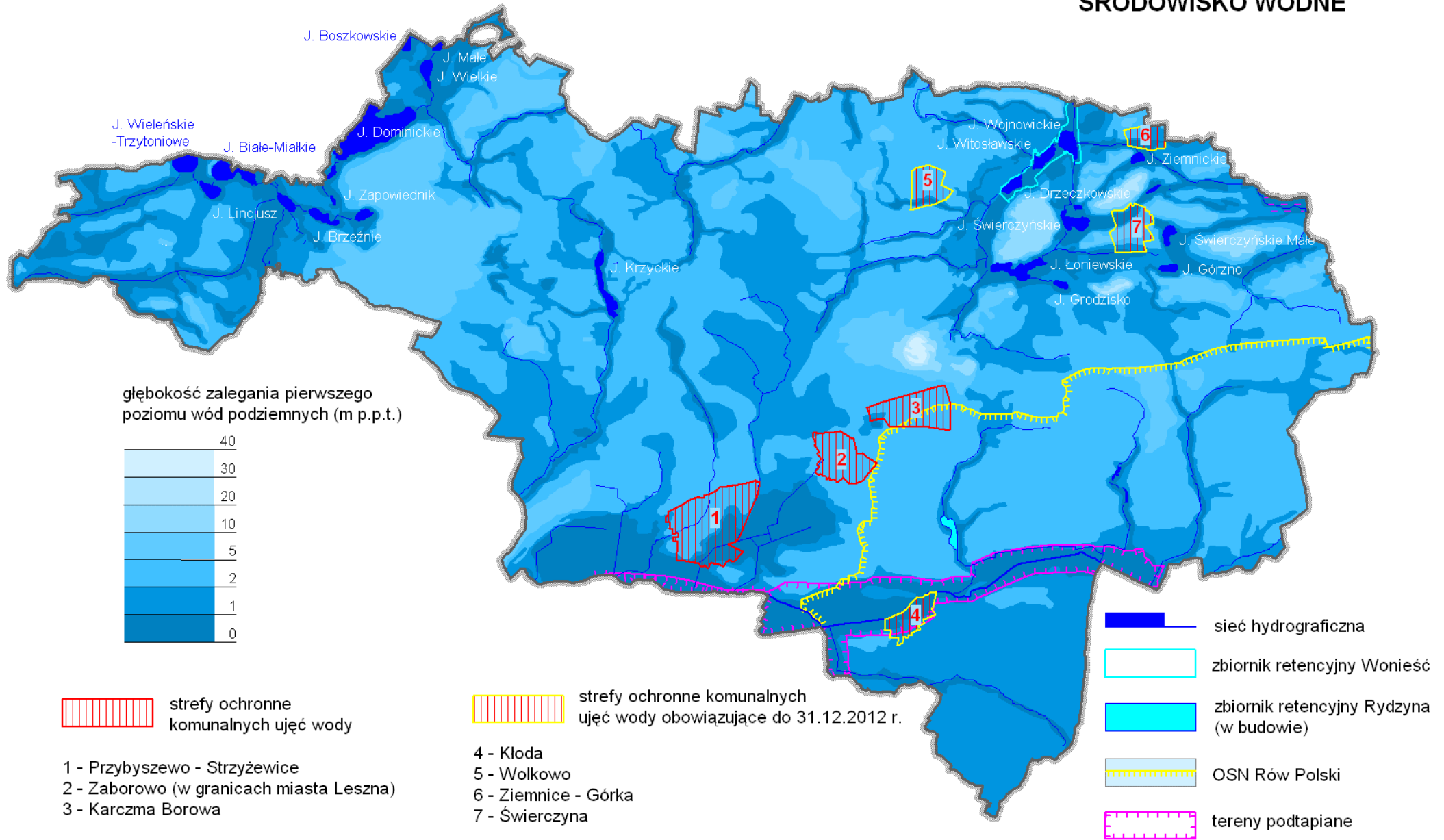
W celu ochrony ujęć wody dla niektórych z nich wyznaczono strefy ochrony pośredniej, na terenie których wprowadzono szczególne zasady zagospodarowania.

W granicach powiatu znajdują się następujące strefy ochrony pośredniej komunalnych ujęć wody: Karczma Borowa i Przybyszewo-Strzyżewice oraz strefy, których ważność wygaśnie z dniem 31.12.2012 roku na mocy art. 21 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. *o zmianie ustawy - Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw* (Dz.U. Nr 32, poz. 159), a mianowicie: Wolkowo, Ziemnice-Górka, Świerczyna i Kłoda.

**POWIAT LESZCZYŃSKI
POWIĄZANIA HYDROGRAFICZNE
I HYDROGEOLOGICZNE**

ŚRODOWISKO WODNE

3.4.3. Stan jakości wód

Od 2007 roku ocena jakości wód prowadzona jest dla jednolitych części wód (JCW). Ocenę jakości wód powierzchniowych przeprowadza się zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych (Dz.U. Nr 162, poz. 1008) określając dla poszczególnych punktów pomiarowych oraz JCW stan ekologiczny, a w przypadku wód wyznaczonych jako silnie zmienione lub sztuczne – potencjał ekologiczny. Badania realizowane w sieci diagnostycznej określają również stan chemiczny wód.

W ocenie stanu ekologicznego jednolitych części wód powierzchniowych uwzględniane są elementy fizyczno-chemiczne, biologiczne i hydromorfologiczne. Stan ekologiczny klasyfikuje się przez nadanie jednolitej części wód powierzchniowych jednej z pięciu klas jakości wód: klasa I - stan ekologiczny bardzo dobry, klasa II - stan ekologiczny dobry, klasa III - stan ekologiczny umiarkowany, klasa IV - stan ekologiczny słaby, klasa V - stan ekologiczny zły. W przypadku potencjału ekologicznego jest to skala czterostopniowa: stan dobry i powyżej dobrego, umiarkowany, słaby, zły. Jeżeli w jednolitej części wód powierzchniowych ustanowiono jeden punkt pomiarowo-kontrolny, klasyfikacja stanu ekologicznego sporządzona dla tego punktu jest równocześnie klasyfikacją stanu ekologicznego jednolitej części wód powierzchniowych.

Wody Kanału Przemęckiego (poza granicami powiatu) badano w odcinku ujściowym (Przemęt 0,5 km) w 2011 r. Potencjał ekologiczny wód w klasie elementów fizykochemicznych określono jako poniżej dobrego, badane elementy hydromorfologiczne odpowiadały I-ej klasie. Klasy elementów biologicznych jeszcze nie określono, ponieważ próbę wysłano do oznaczenia przez wykonawcę zewnętrznego

Wody Samicy Leszczyńskiej (wody silnie zmienione) badano w 2011 r. na odcinku ujściowym (Karśnice 1,1 km), poza granicami powiatu leszczyńskiego. Potencjał ekologiczny wód w klasie elementów fizykochemicznych określono jako poniżej dobrego, badane elementy hydromorfologiczne odpowiadały II-ej klasie. W stosunku do poprzednich badań odnotowano nieznaczną poprawę.

Wody Rowu Polskiego badano w 2010 roku w punkcie kontrolnym w Tarnowej Łące, gm. Rydzyna (odcinek rzeki - od źródła do ujścia Rowu Kaczkowskiego). Potencjał ekologiczny wód oceniono jako poniżej dobrego; kilka badanych wskaźników jakości wód wchodzących w skład elementów fizykochemicznych przekraczało wartości określone dla klasy II-ej, natomiast badane elementy biologiczne odpowiadały klasie III-ej (klasa ogólna – III). Jest to JCW silnie zmieniona. Dokonana ocena wód pod kątem przydatności do bytowania ryb w warunkach naturalnych (karpowate i łososiowate) wykazała ich nieprzydatność. Badania wód Rowu Polskiego na odcinku od ujścia Rowu Kaczkowskiego do ujścia do Baryczy prowadzone są przez WIOŚ we Wrocławiu. Wody tej rzeki badano w

punkcie kontrolnym położonym w Dryżynie, gm. Szlichtyngowa. Badania z roku 2011 prowadzone w ramach monitoringu diagnostycznego wskazywały na zły stan wód w zakresie parametrów fizykochemicznych, zaś w zakresie parametrów biologicznych wody zakwalifikowano do III-ej klasy; w ramach monitoringu operacyjnego wody zakwalifikowano do III-ej klasy.

Wody Rowu Krzyckiego badano w punkcie pomiarowym powyżej Wschowy (WIOŚ Zielona Góra – 2008/2009). Stan JCW został oceniony jako zły, natomiast potencjał ekologiczny jako umiarkowany. W 2010 zarówno stan ekologiczny jak i potencjał ekologiczny oceniony został jako umiarkowany. Stan ten zdeterminowała ocena elementów biologicznych, a także przekroczenia badanych elementów fizykochemicznych. Jest to JCW silnie zmieniona. Wody tej rzeki w latach 2009-2010 badano również pod kątem przydatności do bytowania ryb karpiowatych w warunkach naturalnych stwierdzając ich nieodpowiednią jakość.

W latach 2008-2010 wody Krzyckiego Rowu oceniano także pod kątem stopnia eutrofizacji uwzględniając elementy biologiczne i fizykochemiczne obejmujące wybrane wskaźniki charakteryzujące warunki biogenne oraz tlenowe. Analiza wyników wykazała eutrofizację tych wód.

W 2008 roku pobrano próby wody z cieku Dopływ z Lasocic (gm. Świąciechowa) w jego odcinku ujściowym do Kopanicy. Potencjał ekologiczny został określony jako umiarkowany (II kl.), natomiast stan wód jako zły.

Sposób oceny stanu ekologicznego jezior jest zbieżny ze sposobem oceny wód płynących.

W 2009 r. w ramach monitoringu diagnostycznego i operacyjnego badano wody jeziora Krzyckiego. Stan ekologiczny określono jako zły, stan chemiczny poniżej dobrego, stan ogólny wód jako zły. Analiza wybranych wskaźników biologicznych i fizykochemicznych wykazała podatność tych wód na eutrofizację.

Według wstępnej oceny stanu ekologicznego na podstawie wyników badań z 2010 r. stan ekologiczny Jeziora Łoniewskiego określono jako słaby. Klasyfikacja elementów fizykochemicznych - stan poniżej dobrego; biologicznych – klasa IV.

Na podstawie wyników badań z 2011 r. dokonano klasyfikacji elementów biologicznych, fizykochemicznych, hydromorfologicznych i chemicznych w jednolitych częściach wód jezior: Białe Miałkie, Dominickie, Przemęckie Północne, Wieleńskie-Trzytoniowe (wyniki w tabeli 6).

Tab. 6. Stan czystości jezior

Nazwa jeziora	Klasa elementów			
	biologicznych	fizko-chemicznych	hydro-morfologicznych	chemicznych
Białe-Miałkie	V (stan zły)	stan poniżej dobrego	I klasa	stan poniżej dobrego
Przemęckie Pn.	IV (stan słaby)	stan poniżej dobrego	I klasa	x
Dominickie	II (stan dobry)	stan dobry	I klasa	stan poniżej dobrego
Wieleńskie-Trzytoniowe	IV (stan słaby)	stan poniżej dobrego	I klasa	stan poniżej dobrego

W ramach monitoringu operacyjnego w 2010 r. ocenie podlegała jakość wód na obszarach szczególnie narażonych (OSN). Wyniki badań wód odniesiono do wartości granicznych zawartych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych (Dz.U. Nr 241, poz. 2093). Południowo – wschodnia część powiatu leszczyńskiego leży w granicach OSN zlewni rzeki Rów Polski. Na terenie zlewni Rowu Polskiego w granicach powiatu leszczyńskiego nie stwierdzono zagrożenia zanieczyszczeniem ani zanieczyszczenia wód powierzchniowych azotanami pochodzenia rolniczego. Stężenia azotanów powyżej 50 mg NO₃/l stwierdzono w punktach pomiarowych: Bukownica i Mórka zlokalizowanych poza granicami powiatu leszczyńskiego.

W 2010 r. przeprowadzono badania na obecność pozostałości środków ochrony roślin w próbkach wód pobranych na obszarach OSN. Próbki do badań pobrano między innymi z Rowu Polskiego. W miejscowości Tarnowałaka (gm. Rydzyna) w próbce wody odnotowano przekroczenia w okresie wiosennym, natomiast w miejscowości Karzec (poza granicami powiatu), w próbce wody odnotowano przekroczenie sumy pozostałości, zarówno w okresie wiosennym jak i jesiennym.

Na terenie OSN w latach 2008-2012 był realizowany Program działań wprowadzony rozporządzeniami Dyrektora RZGW we Wrocławiu, mający na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych dla obszarów szczególnie. Skuteczność działań, jakie były prowadzone okazała się niewystarczająca, ponieważ tereny te ponownie zostały nimi objęte.¹

Od 2007 roku ocena jakości wód podziemnych prowadzona jest dla jednolitych części wód podziemnych (JCWPd). Na terenie województwa wielkopolskiego wyznaczono 18 JCWPd, które podlegają ocenie.

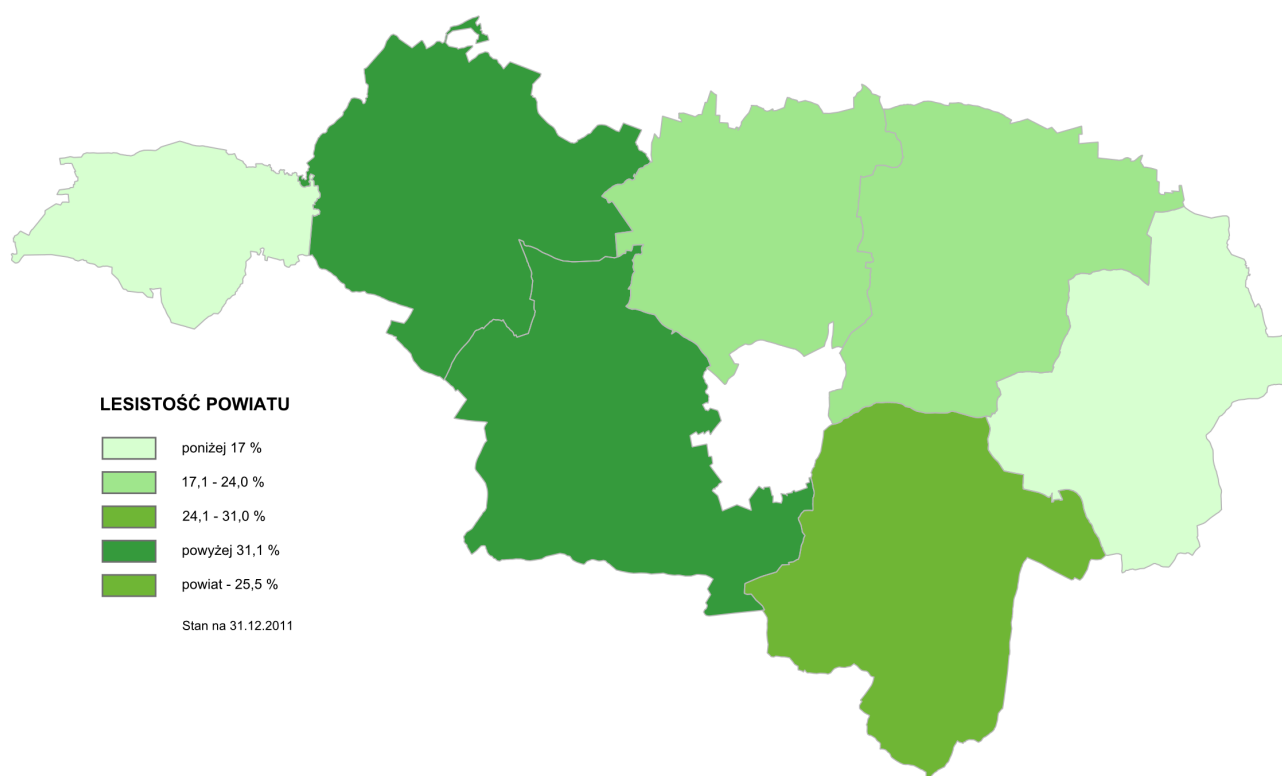
¹Rozporządzenie Nr 4/2012 Dyrektora RZGW we Wrocławiu z dnia 5 lipca 2012 r. w sprawie określenia wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć (Dz. Urz. Województwa Wielkopolskiego z dnia 16 lipca 2012 r., poz. 3193).

Celem monitoringu jakości wód podziemnych jest dostarczenie informacji o stanie chemicznym wód podziemnych, śledzenie jego zmian oraz sygnalizacja zagrożeń w skali kraju, na potrzeby zarządzania zasobami wód podziemnych i oceny skuteczności podejmowanych działań ochronnych. Ocena jakości wód została wykonana w oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych. W 2010 r. badania jakości wód podziemnych prowadzone były w ramach monitoringu diagnostycznego. Powiat leszczyński leży w obrębie trzech JCWPd: nr 71, 73 i 74. Na terenie powiatu nie wyznaczono punktów pomiarowych. Stan ww. JCWPd został sklasyfikowany jako dobry.

3.5. Środowisko biotyczne, system powiązań przyrodniczych

Powiat leszczyński cechuje dość urozmaicona szata roślinna. Tworzą ją ekosystemy leśne oraz ekosystemy nieleśne. Większe kompleksy leśne występują w rejonie Włoszakowic, Śmigła i Święciechowy oraz kompleks leśny na wchód od Leszna.

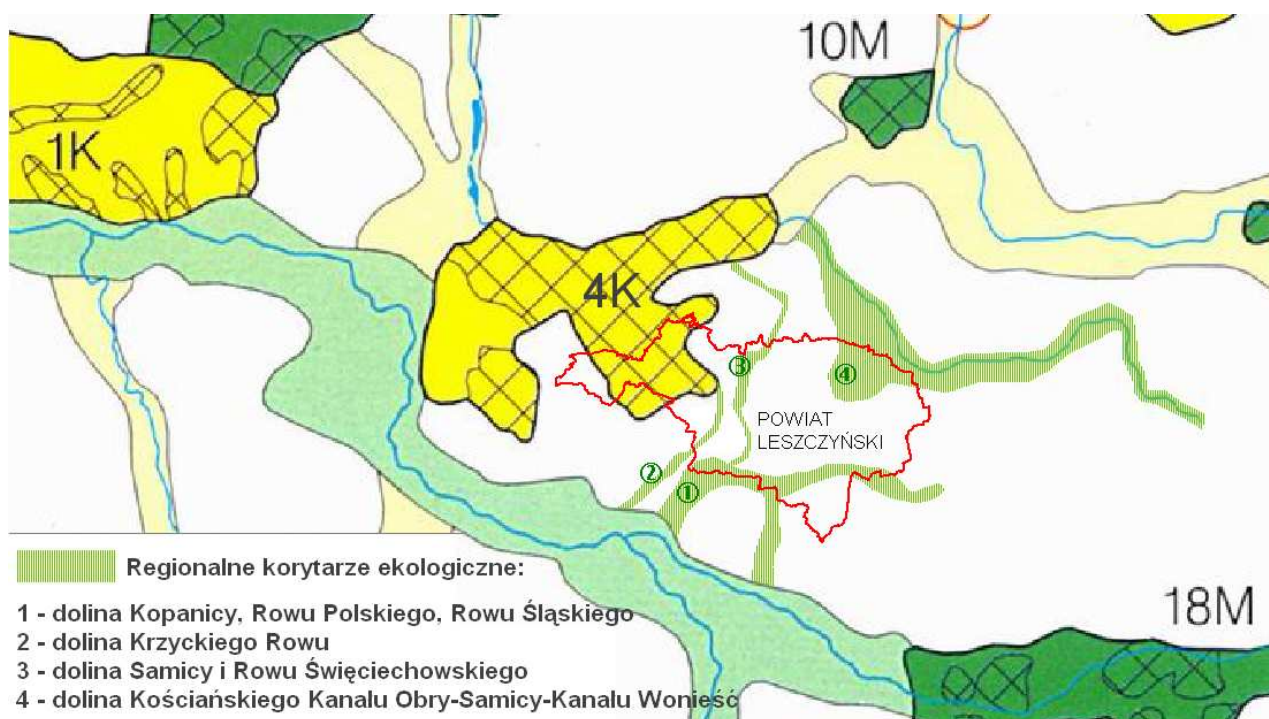
Lasy zajmują powierzchnię ponad 20,5 tys. ha i należą w 87,5% do państwa. Najwyższą lesistość posiadają gminy Włoszakowice (37,2%) i Święciechowa (33,8%), najniższą Krzemieniewo (13,1%) i Wijewo (16,3%) – powiat leszczyński – 25,5%. Lasy na terenie powiatu pozostają w administracji trzech nadleśnictw: Karczma Borowa, Włoszakowice i Kościan. Gospodarka leśna w lasach państwowych prowadzona jest w oparciu o plany urządzenia lasu, których elementem są programy ochrony przyrody.

W drzewostanie przeważa sosna, pozostały skład drzewostanu to dąb, olsza, brzoza, jesion, akacja, topola, świerk. Jeśli chodzi o typy siedliskowe to większość stanowi las mieszany świeży i bór mieszany świeży. Znacznie mniejsze powierzchnie przypadają na las świeży i bór świeży. Tereny o płytkim zaleganiu wód gruntowych porastają lasy i bory wilgotne oraz niewielkie fragmenty olsu i olsu jesionowego. Mniejszymi kompleksom leśnym koncentrującym się w rozległych obniżeniach dolinnych towarzyszą ekosystemy łąkowe oraz skupiska drzew i krzewów. Odrębną grupę stanowi zieleń urządzone: parki wiejskie, zieleń cmentarna, a także sady i ogródki działkowe. Drogom towarzyszą często ciągi zadrzewień.

Lasy, zadrzewienia, użytki zielone, zieleń urządzone, wody otwarte tworzą wewnętrzny system powiązań przyrodniczych zapewniający łączność z systemem Krajowej Sieci Ekologicznej.

Źródło: Koncepcja krajowej sieci ekologicznej ECONET Polska, opr. własne

Wschodnia część obszaru powiatu leży w zasięgu krajowego węzła ekologicznego – 4K- Obszar Pojezierza Leszczyńskiego, który posiada bezpośrednią łączność z korytarzem międzynarodowym - doliną Odry. Ważnymi korytarzami ekologicznymi o znaczeniu regionalnym są doliny: Kopanicy, Rowu Polskiego i Rowu Śląskiego, dolina Samicy – Rowu Święciechowskiego oraz Krzyckiego Rowu. Zapewniają one łączność z dolinami: Baryczy i Odry (korytarze ekologiczne rangi międzynarodowej). Dla północno - wschodniej części powiatu istotne znaczenie ma korytarz ekologiczny o charakterze regionalnym, który tworzą doliny: Kościańskiego Kanału Obry oraz Samicy Osieckiej i Kanału Wonieść wraz z ciągiem jezior, które zapewniają łączność z ww. obszarem węzłowym 4K. Korytarze ekologiczne to struktury przestrzenne, które umożliwiają rozprzestrzenianie się gatunków pomiędzy

obszarami węzłowymi oraz terenami przylegającymi do nich. Zachowanie systemu powiązań przyrodniczych jest elementem niezbędnym dla prawidłowego funkcjonowania środowiska.

Z charakterem szaty roślinnej w znacznym stopniu związana jest fauna. Na terenie powiatu występują gatunki typowe dla terenów nizinnych. Najlepiej rozpoznana jest awifauna.

Na terenie Wielkopolski wyznaczono miejsca cenne dla ptaków (zarówno w okresie lęgowym jak i podczas wędrówek).

W granicach powiatu leszczyńskiego oraz w najbliższym otoczeniu znalazły się następujące obszary ważne dla ptaków:

- Pojezierze Sławskie - nr obszaru 41 (częściowo w granicach powiatu), które łączy się z Wielkim Łęgiem Obrzańskim – nr 42 (poza granicami powiatu). Pojezierze Sławskie to lęgowisko rzadkich gatunków ptaków: bąk, bączek, czapla siwa, bocian biały, łabędź niemy, gęgawa, kania czarna, kania ruda, bielik, błotniak stawowy, żuraw. Jest to też miejsce koncentracji ptaków w okresie migracji gromadzące kilka tysięcy gęsi, kaczek i łysiek, m.in. głowienka, czernica, gągoł, łyska. Wielki Łęg Obrzański to miejsce lęgów bociana białego, bociana czarnego, żurawia, ptaków drapieżnych – kani rudej i trzmielojada.
- Jezioro Łoniewskie – nr 43 (w granicach powiatu) to lęgowisko bąka, bączka, gęgawy, kani rudej, błotniaka stawowego, żurawia. Jest to jedno z największych w Wielkopolsce lęgówisk wąsatki.
- Jezioro Świerczyńskie Wielkie – nr 44 (w granicach powiatu) to lęgowisko bąka, bączka, gęgawy, żurawia, błotniaka stawowego, noclegowisko gęsi i żurawi.
- Zbiornik Wonieść – nr 40 (częściowo w granicach powiatu) to miejsce lęgowe rzadkich i zagrożonych gatunków ptaków wodnych i błotnych: podgorzałka, bączek, bąk, kania czarna, błotniak stawowy, żuraw, rybitwa rzeczna; ponadto perkoz dwuczuby, perkoz rdzawoszyi, łabędź niemy, gęgawa, krakwa, gągoł, rybitwa czarna. Jest to miejsce żerowania i odpoczynku ptaków migrujących. W czasie wędrówek na zbiorniku i na okolicznych polach gromadzą się gęsi zbożowe, białoczelne i gęgawy, świstuny, rożeńce, siewki złote, czajki. Jest to również pierzowisko łabędzi niemych, cyraneczek i krzyżówek, a także noclegowisko gęsi, żurawi, kulików wielkich, dymówek i szpaków, pliszek siwych i pliszek żółtych oraz zimowisko łabędzi niemych i krzykliwych.
- Tarnowskie Łąki – nr 45 (częściowo w granicach powiatu) to lęgowisko bielika, żurawia, błotniaka stawowego, błotniaka łąkowego, trzmielojada, a także miejsce koncentracji perkozów, łysiek, kaczek i gęsi oraz siewek w okresie przelotu wiosennego.

- Dolina Rowu Polskiego koło Robczyska nr 46 (częściowo w granicach powiatu), to miejsce koncentracji ptaków w okresie migracji: gęsi zbożowych i białoczelnych, kaczek, rożeniec, siewek złotych i czajek. W okresie migracji i zimowania miejsce koncentracji myszołowów włochatych i myszołowów oraz błotniaków zbożowych.

Charakterystyki obszarów ważnych dla ptaków dokonano w oparciu o opracowanie „Obszary ważne dla ptaków w okresie gniazdowania oraz migracji na terenie województwa wielkopolskiego” (Wylegała P., Kuźniak S., Dolata P. T. – 2008).

3.6. Przyrodnicze obszary chronione

Ochrona przyrody obecnie realizowana jest na podstawie ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (tj. Dz.U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220, z późn. zm.) i polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody. Realizuje się to między innymi poprzez wprowadzanie różnych form ochrony.

3.6.1. Rezerwaty przyrody

Według definicji zawartej w ustawie o ochronie przyrody, rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi. Na terenie powiatu leszczyńskiego zostały utworzone dwa rezerwaty przyrody: „Ostoja żółwia błotnego” i „Dolinka”.

„Ostoja Żółwia Błotnego” to rezerwat faunistyczny o powierzchni 4,42 ha, utworzony w 1974 r. dla ochrony jednego z bardzo nielicznych w Polsce stanowisk żółwia błotnego. Obowiązujący akt prawny to Zarządzenie nr 10/11 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 8 marca 2011 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Ostoja Żółwia Błotnego”, które było poprzedzone zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 21 maja 1974 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. Nr 20, poz. 121), które utraciło moc obowiązującą z dniem wejścia w życie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220, Nr 157, poz. 1241, Nr 215, poz. 1664, Dz. U. z 2010 r. Nr 76, poz. 489 i Nr 119, poz. 804).

„Dolinka” to rezerwat florystyczny utworzony w 1974 roku w celu ochrony ginącego gatunku z rodziny jaskrowatych - pełnika europejskiego. Obowiązującym aktem prawnym jest zarządzenie Nr 3/12 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 17 kwietnia 2012 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Dolinka” (Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego z 2012 r., poz. 2023).

3.6.2. Przemęcki Park Krajobrazowy

Park krajobrazowy powołuje się ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju. Przemęcki Park Krajobrazowy obejmuje zachodni fragment powiatu leszczyńskiego. Został utworzony w drodze rozporządzenia nr 115a/91 Wojewody Leszczyńskiego z dnia 25 listopada 1991 r. (tj. Dz. Urz. Woj. Leszczyńskiego z 1996 r. Nr 22, poz. 89, z późn. zm.). Zasady zagospodarowania określone w rozporządzeniu powołującym nie są zgodne z obecnie obowiązującą ustawą o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (tj. Dz.U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220, z późn. zm.). W przygotowaniu jest projekt uchwały Sejmiku Województwa Wielkopolskiego w sprawie Przemęckiego Parku Krajobrazowego dostosowujący ww. dokument do obowiązującej ustawy o ochronie przyrody. Przygotowany jest również projekt planu ochrony parku.

3.6.3. Obszary Chronionego Krajobrazu

Obszary chronionego krajobrazu (OChK) powołuje się w celu ochrony terenów ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowych ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełniących funkcję korytarzy ekologicznych. Na terenie powiatu leszczyńskiego pełnią one zarówno funkcję korytarzy ekologicznych, jak również z uwagi na walory przyrodniczo – krajobrazowe i kulturowe mogą odegrać znaczącą rolę w rozwoju turystyki. Są to:

- OChK „Przemęcko - Wschowski i kompleks leśny Włoszakowice” powołany w drodze rozporządzenia nr 82/92 Wojewody Leszczyńskiego z dnia 1 sierpnia 1992 r. w sprawie wyznaczenia obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa leszczyńskiego (Dz.Urz. Woj. Leszcz. Nr 11, poz. 131).
- OChK „Kompleks leśny Śmigiel – Świąciechowa” ustanowiony rozporządzeniem nr 1/06 Wojewody Wielkopolskiego z dnia 19 stycznia 2006 r (Dz. Urz. Województwa Wielkopolskiego Nr 16, poz. 409 z 2006 r.)
- OChK „Krzywińsko – Osiecki wraz z zadrzewieniami gen. Dezyderego Chłapowskiego i kompleksem leśnym Osieczna – Góra” został powołany w drodze rozporządzenia nr 82/92 Wojewody Leszczyńskiego z dnia 1 sierpnia 1992 r. w sprawie wyznaczenia obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa leszczyńskiego.

3.6.4. Użytek ekologiczny

Na podstawie ustawy o ochronie przyrody użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej. Na terenie powiatu formalnie funkcjonuje jeden użytek ekologiczny o powierzchni 41,3 ha obejmujący wschodnią część jeziora Łoniewskiego wraz z przyległym

terenem pod nazwą „Trzciniowisko” (powołany uchwałą Nr XII/76/95 Rady Miasta i Gminy w Osiecznej z dnia 9.11.1995 r. z późn. zm. – uchwały nr: XXXIV/183/98 i XI/74/2004).

Użytek utworzono dla ochrony miejsc gniazdowania ptaków wodno-błotnych, a szczególnie jednej z liczniejszych w Wielkopolsce populacji wąsatki (*Panurus biarmicus*). Stwierdzono tu występowanie około 170 gatunków ptaków, w tym 100 gatunków lęgowych. Gniazduje tu regularnie 5 gatunków uwzględnionych w *Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt*: bąk, bączek, zielonka, podróżniczek i wąsatka. Ponadto z rzadszych chronionych gatunków jako lęgowe występują: remiz, gęgawa, błotniak stawowy, żuraw, wodnik, kropiatka, kokoszka, kszyk, sieweczka rzeczna i zimorodek.

Dwa obszary stanowiące były użytki ekologiczne (łąki w Smyczynie oraz łąki i mszary w Henrykowie) powołane na podstawie rozporządzenia Nr 8/98 z dnia 8 grudnia 1998 r. Wojewody Leszczyńskiego utraciły ten status na skutek zmian legislacyjnych dokonanych w końcu 2000 roku w ustawie o ochronie przyrody (Dz.U. z 2001 r. Nr 3, poz. 21). Jeśli obszary te miałyby zachować poprzedni status należałoby je ponownie ustanowić wydając stosowne akty powołujące – uchwały rady gmin.

3.6.5. Pomniki przyrody

Na terenie powiatu leszczyńskiego status pomników przyrody posiada 140 obiektów (GUS 2010). Ochroną w postaci pomników przyrody objęto okazałe drzewa, aleje drzew oraz głązy narzutowe. Najwięcej pomników przyrody znajduje się w gminie Osieczna (46), Świąciechowa (36) i Włoszakowice (24).

3.6.6. Obszary Natura 2000

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie o ochronie przyrody, obszary Natura 2000 to obszary specjalnej ochrony ptaków, specjalne obszary ochrony siedlisk lub obszary mające znaczenie dla Wspólnoty, utworzone w celu ochrony populacji dziko występujących ptaków, siedlisk przyrodniczych lub gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty.

3.6.6.1. Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków

Są to obszary wyznaczone, zgodnie z przepisami prawa Unii Europejskiej, dla ochrony populacji dziko występujących ptaków jednego lub wielu gatunków, w granicach których ptaki mają korzystne warunki bytowania w ciągu całego życia, w dowolnym jego okresie albo stadium rozwoju.

Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków „Pojezierze Sławskie” (kod obszaru PLB 300011) wyznaczony w drodze rozporządzenia Ministra Środowiska z 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. Nr 25, poz. 133).

Obszar leży na Pojezierzu Sławskim i stanowi mozaikę jezior (około 6% powierzchni), wyspowo położonych pól uprawnych (54%) i dużych kompleksów leśnych (40%). Występuje co najmniej 21 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 3 gatunki z Polskiej

Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: bąk (PCK), bączek (PCK), podróżniczek (PCK) i gęgawa; występuje 22-50 par czapli siwej.

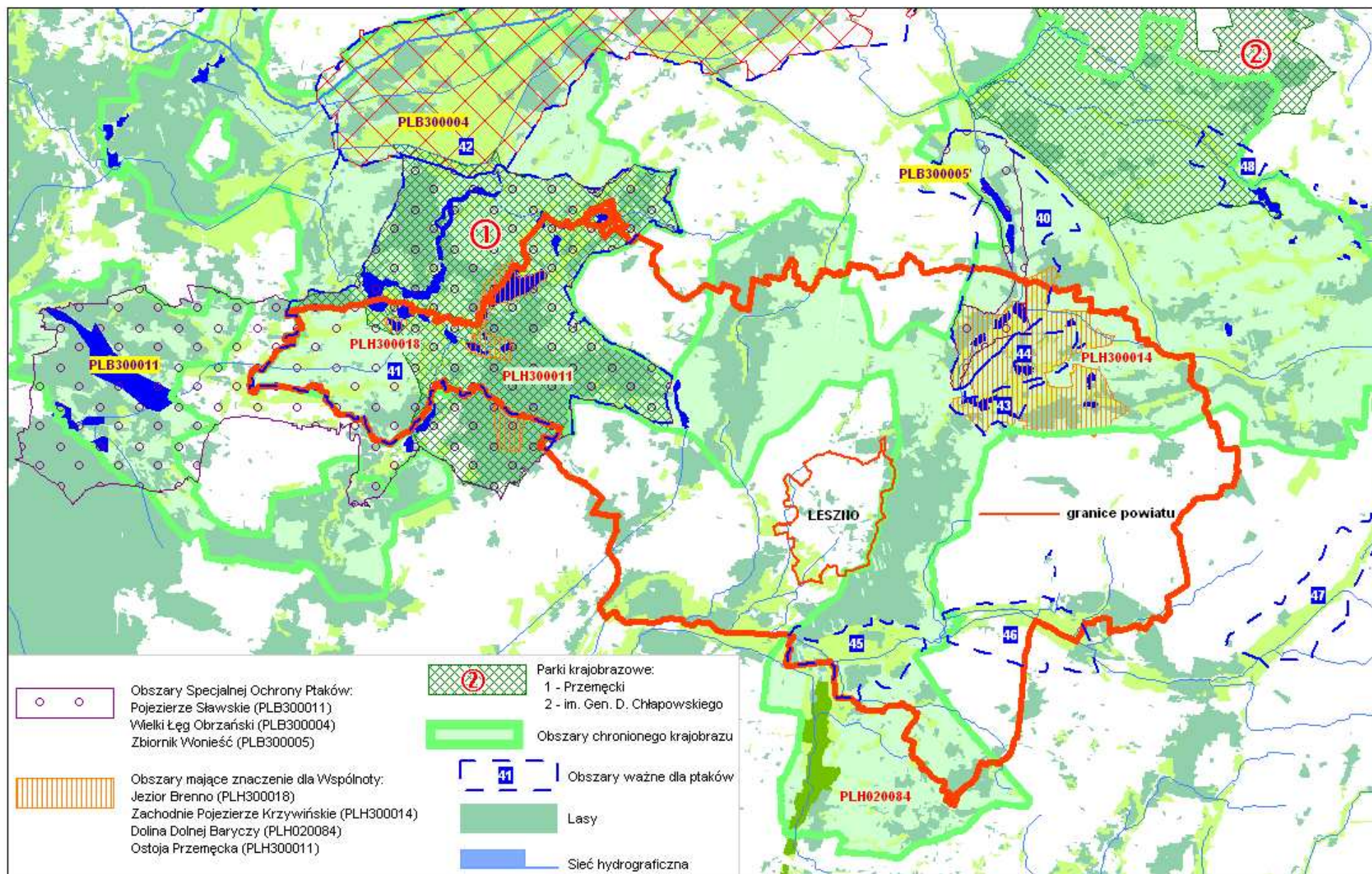
Dużą wartością przyrodniczą obszaru są kompleksy interesujących florystycznie łąk i torfowisk z wieloma rzadkimi w skali regionalnej i krajowej gatunkami, m.in. halofitami. Ponadto, z tego terenu po raz pierwszy udokumentowano fitosocjologicznie zbiorowiska dąbrowy acidofilnej oraz młak typu *Caricetum paniceo-lepidocarpae*. Dobrze wykształcone i zachowane są także zbiorowiska roślin wodnych. Na terenie tym znajduje się najbogatsza w kraju populacja selerów błotnych *Apium repens*.

Pojezierze Sławskie graniczy (poza granicami powiatu leszczyńskiego) z Obszarem Specjalnej Ochrony Ptaków „Wielki Łęg Obrzański” (PLB 300004).

Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków „Zbiornik Wonieść” (kod obszaru PLB 300005) wyznaczony w drodze rozporządzenia Ministra Środowiska z 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. Nr 25, poz. 133).

Jest to ostoja ptasia o randze europejskiej E35. Występuje tu co najmniej 26 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 10 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Stwierdzono gniazdowanie 131 gatunków ptaków, w tym jedno z nielicznych lęgowych stanowisk w kraju podgorzałki. W okresie lęgowym obszar zasiedla ponad 2% krajowej populacji gęgawy, co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: podgorzałka (PCK), rybitwa białowąsa (PCK), krakwa, kropiatka, sieweczka rzeczna. Stosunkowo duże koncentracje osiąga: zauszniak, bączek (PCK), bąk (PCK), kropiatka, zielonka i wąsatka (PCK). W okresie wędrówkowym spotyka się gęś zbożową w koncentracjach do 4 500 osobników, gęgawę do 600 osobników, pierzące się cyraneczki w ilości do 800 osobników, czajkę - ponad 4000 osobników, brodziec śniadego do 110 osobników.

POWIAT LESZCZYŃSKI - POŁOŻENIE NA TLE PRZYRODNICZYCH OBSZARÓW CHRONIONYCH

3.6.6.2. Obszary mające znaczenie dla Wspólnoty

Obszary mające znaczenie dla Wspólnoty, to projektowane specjalne obszary ochrony siedlisk, zatwierdzone przez Komisję Europejską w drodze decyzji, które w regionie biogeograficznym, do którego należą, w znaczący sposób przyczyniają się do zachowania lub odtworzenia stanu właściwej ochrony siedliska przyrodniczego lub gatunku będącego przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także mogą znacząco przyczynić się do spójności sieci obszarów Natura 2000 i zachowania różnorodności biologicznej w obrębie danego regionu biogeograficznego.

„**Jezioro Brenno**” (kod obszaru PLH 300018) obejmuje eutroficzne jezioro Brenno wraz z pasem otaczających go łąk i pastwisk. Występuje tu największa w Polsce populacja selera błotnego.

Zagrożeniem jest nadmierny rozwój infrastruktury służącej rekreacji i wypoczynkowi, nadmierna presja ze strony ludzi - wydeptywanie i niszczenie roślinności w pasie nadbrzeżnym. Negatywny wpływ na chroniony gatunek ma także zarastanie przez krzewy i drzewa nieużytkowanych łąk.

„**Zachodnie Pojezierze Krzywińskie**” (kod obszaru PLH300014), to mozaika lasów, jezior, pól uprawnych i łąk. Znajdują się tu duże cenne kompleksy łąk i torfowisk na kredzie jeziornej z interesującą roślinnością kalcyfilną (m.in. *Cladietum marisci* i *Juncetum subnodulosi*). Głównym walorem obszaru są cenne kompleksy łąkowo-torfowiskowe z bogatą florą higrofilną, kalcyfilną i halofilną, skupiającą wiele osobliwości florystycznych w skali Wielkopolski. Zidentyfikowano tu 11 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. W Drzeczku występuje żółw błotny *Emys orbicularis*. Obszar stanowi część Ostoi Ptaków o randze europejskiej E035. Zagrożeniem dla obszaru są: zmiana stosunków wodnych, zwłaszcza osuszanie cennych przyrodniczo siedlisk; zanieczyszczenia wód; niekontrolowany rozwój turystyki i rekreacji bez uwzględnienia potrzeb ochrony przyrody.

„**Ostoja Przemęcka**” (kod obszaru PLH 300041) jest kluczowym obszarem dla ochrony populacji selera błotnego (*Apium repens*) w Polsce oraz jelonka rogacza (*Lucanus cervus*) - znacząca ilościowo populacja w Polsce zachodniej. Siedliska przyrodnicze z załącznika I Dyrektywy zajmują ponad 43,3% obszaru. Największe powierzchnie zajmują kwaśne dąbrowy (doskonale wykształcone, stanowią równocześnie siedliska jelonka rogacza) oraz jeziora eutroficzne. Do szczególnie cennych, mimo niewielkiej powierzchni, należą mechowiska (7230) ze stanowiskami kruszczyka błotnego (*Epipactis palustris*). Pozostała część obszaru zajęta jest przez cenne zespoły łąk wilgotnych, turzycowisk i trzcinowisk, które nie są siedliskami Natura 2000, jednak ich wartość przyrodnicza (szczególnie łąk wilgotnych) jest równa siedliskom z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej. Ze świeżymi łąkami użytkowymi ekstensywnie i łąkami trzęślicowymi związana jest

obecnością licznej populacji czerwończyka nieparka (gatunku z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG). Ostoja chroni również jedno z najlepiej zachowanych w Wielkopolsce głębokowodnych mezotroficznych jezior ramienicowych - Jezioro Dominickie. W ekosystemach wodnych ostoi głównie jeziorach Dominickim i Maszynek oraz nielicznie w pozostałych jeziorach i drobnych zbiornikach odnotowano aż 12 gatunków zagrożonych ramienic, 3 z nich podlegają ochronie prawnej. Jezioro Dominickie jest jednym z trzech podstawowych obszarów w Wielkopolsce dla zachowania niezwykle rzadkich w regionie siedlisk ramienicowych w jeziorach głębokich. Na terenie Ostoi Przemęckiej znajduje się również jeden z największych na Pojezierzu Leszczyńskim kompleks torfowisk mszarnych (wysokich i przejściowych) oraz jezioro dystroficzne zlokalizowane w rezerwacie przyrody "Jezioro Święte", stanowiących ostoję wielu rzadkich i zagrożonych gatunków roślin, w tym uznanych za elementy borealne lub relikty klimatyczne.

3.6.6.3. Obszary Natura 2000 w zasięgu powiązań funkcjonalnych

Spośród obszarów Natura 2000 leżących poza granicami powiatu leszczyńskiego należy wymienić:

- Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków „Wielki Łęg Obrzański” stanowiący spójną całość z Obszarem Specjalnej Ochrony Ptaków „Pojezierze Sławskie”.
- Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty „Dolina Dolnej Baryczy” leżący tuż za południową granicą powiatu.

3.7. Środowisko kulturowe

Zagadnienie ochrony środowiska kulturowego reguluje ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r (Dz.U. Nr 162, poz. 1568 późn. zm.). Na terenie powiatu znajdują się obiekty wpisane do rejestru zabytków oraz obiekty wpisane do ewidencji zabytków.

Tab. 7. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków

Gmina	Miejscowość	Obiekt
1	2	3
Krzemieniewo	Bojanice	park dworski, budynek obory z 1909 r.
	Brylewo	Zespół dworski + park: 1; dwór, mur., XVIII/ XIX w. przebud. XX w., oficyna, mur., 2 poł. XIX w., lodownia, mur., poł. XIX ., park krajobrazowy – 3,7 ha z fragmentami murowanego ogrodzenia i bramą z XIX w.
	Drobnin	Pałac i park oraz zespół folwarczny: rządcówka p. XX w., spichlerz poł. XIX w., stajnia, ob. magazyn, garaże
	Garzyn	pałac i park oraz zespół folwarczny: budynek obory z pocz. XX w., budynek stajni, ob. stajnia i obora z 1875 r.
	Górzno	zespół podworski: dwór, relikw parku, kuźnia, obora, budynek gospodarczy (szachulcowy), gorzelnia oraz zespół pałacowo – parkowy, w tym: neoklasycystyczny pałac z 1904 r., park krajobrazowy przechodzący w park leśny, dojazdowa aleja lipowa. Grodzisko – wczesne średniowiecze
	Lubonia	park, budynek spichlerza z 1876 r., budynek obory z 1867 r., budynek dawnej owczarni z 1910 r.; grodzisko stożkowate – średniowiecze oraz kurhan
	Mierzejewo	Zespół folwarczno – parkowy: rządcówka, park, podwórze gospodarcze – układ kompozycyjno – przestrzenny
	Oporowo	kościół parafialny pw. niepokalanego poczęcia NMP, park dworski, dwór, budynek d. rządcówki z 1920 r., budynek d. sześcioraka, budynek wielofunkcyjny ze spichlerzem
	Oporówko	zespół dworski, w tym: rządcówka z p. XIX w., park krajobrazowy z k. XIX w., dom szofera z XIX w., budynek spichlerza z p. XX w.
	Pawłowice	pałac XVIII w., park pałacowy, kościół parafialny pw. NMP Śnieżnej, wiatraki: z 1888 r., z 1812 r., z XIX w., układ przestrzennie – architektoniczny miejscowości
Lipno	Goniembice	kościół parafialny pw. św. Mikołaja, dwór i park
	Górka Duchowna	kościół pw. św. Michała
	Gronówko	zespół dworski: dwór, oficyna, budynki gospodarcze, park
	Klonówiec	zespół dworski: dwór XIX/XX w., oficyna XIX/XX w., park poł. XIX w., 2,71 ha
	Mórkowo	kościół parafialny pw. Wszystkich Świętych, grodzisko stożkowate – średniowiecze
	Radomicko	dwór
	Wilkowice	kościół parafialny pw. św. Marcina XV w., wiatrak, dom mieszkalny, ul. Dworcowa 2, poczta i dom rządcy, dom mieszkalny, ul. Dworcowa 7, grodzisko stożkowate – średniowiecze
	Wyciążkowo	dwór
	Żakowo	zespół dworski: dwór z II poł. XIX w., budynek gospodarczy, wozownia – poł. XIX w., park krajobrazowy z poł. XIX w. – 4,04 ha

1	2	3
Osieczna	Dobramyśl	pałac wraz z parkiem
	Drzeczkowo	kościół parafialny pw. św. Andrzeja, brama przy kościele, dawna kuźnia, dwór i park, spichlerz z poł. XIX w., gorzelnia, zespół cegielni, zespół budowlany i układ ruralistyczny miejscowości, grodzisko – wczesne średniowiecze
	Jeziorki	układ przestrzenny i zespół budowlany założenia dworsko – parkowo – folwarcznego
	Kąkolewo	kościół parafialny pw. Wszystkich Świętych, dwór i park
	Łoniewo	grodzisko – wczesne średniowiecze
	Osieczna	kościół klasztorny pw. św. Walentego i klasztor, kościół parafialny pw. Trójcy Przenajświętszej – XV/XVI w., przebudowany XVIII w., brama przy kościele, mur otaczający zabudowania klasztorne, domy – Rynek nr 13, 15, 21, 22, 23, 26, 30, 34; wiatraki – 3 szt.; zamek, park krajobrazowy w zespole zamkowym, zespół budowlany i założenia urbanistyczne
	Popowo Wonieskie	dwór XVIII/XIX w., nr 52
	Świerczyna	kościół parafialny pw. św. Łukasza Ewangelisty, wiatrak z II połowy XVIII w., stanowisko archeologiczne - osada – wczesne średniowiecze
	Witostaw	dawna kuźnia, zespół dworsko – parkowy
	Wojnowice	zespół dworski: dwór, spichlerz, park; grodzisko – wczesne średniowiecze
	Wolkowo	dwór i park dworski
Rydzyzna	Dąbcze	kościół filialny pw. św. Katarzyny,
		wiatrak – koźlak, 1766 r., wiatrak – koźlak, 1766 r., grodzisko – wczesne średniowiecze
	Jabłonna	park dworski, kościół pw. św. Marcina
	Kaczkowo	kościół parafialny pw. św. Mikołaja
	Kłoda	dwór i spichlerz, obora XIX/XX w.
	Przybiń	dwór i park
	Rojęczyn	dwór
	Rydzyzna	ratusz 1752 r., zamek XVII/XVIII w., kościół parafialny pw. św. Stanisława 1742-49, kościół poewangelicki, założenie urbanistyczne miasta, zespół oficyn i budynków d. ujeżdżalni, wozowni i stajni (przy dziedzińcu honorowym na pd. od zamku i przy d. drodze dojazdowej z Leszna), relikw dawnej oranżerii, ob. budynek mieszkalny (na pd.-wsch. od zamku), budynek strzelnicy (na pd.-wsch. od parku), brama wjazdowa od pn., most z pylonami przy wjeździe na teren zamku, most wiodący z wyspy zamkowej do parku, lapidarium przy dziedzińcu honorowym, park dworski i dwie aleje lipowe (przebiegające równolegle do granicy pd. i pn. parku), dawne kolegium Pijarów, budynek dawnej wozowni – ul. Kościelna 2, wiatrak na osiedlu "Młyńska Górka", Szkoła Podstawowa, ul. Wolności 15, Szkoła Podstawowa, ul. Zamkowa 2, budynek dawnej pastorówki z IV ćw. XVIII w. ul. Wolności 4, 6, 10, 19; budynki mieszkalne: Rynek (6. 6a, 7, 12-15, 17-19, 22-27), Konstytucji 3-go Maja 24, Kościelna 2, Matejki (2, 3), Zamkowa 6, Rzeczypospolitej 5, 10
Tworzanice	grodzisko stożkowate – średniowiecze, grodzisko - wczesno-średniowieczne/średniowieczne	
Święciechowa	Długie Stare	kościół parafialny pw. św. Marcina, brama kościelna przy kościele pw. św. Marcina, plebania, zespół pałacowo – parkowy: pałac, park, cmentarz parafialny, spichlerz z 1903 r., cielętnik, owczarnia z 1896 r., obora z p. XX w.

1	2	3
Święciechowa	Gołanice	kościół pw. św. Piotra i Pawła, dwór z czworakami, park dworski, układ architektoniczno – przestrzenny wsi oraz krajobraz kulturowy w strefie ochrony konserwatorskiej
	Henrykowo	budynek dawnej komory celnej
	Krzycko Małe	dwór, układ architektoniczno – przestrzenny oraz krajobraz kulturowy w formie strefy ochrony konserwatorskiej wokół Jeziora Krzyckiego, zespół kościelno – cmentarny: kościół parafialny pw. MB Śnieżnej – 4 ćw. XIX w., cmentarz przykościelny z wmontowanymi w pd. mur cmentarza kamiennymi płytami nagrobnymi, umieszczone wtórnie na murze kamienne figury przydrożne: św. Floriana, XVIII w. (barokowa), św. Jana Nepomucena, XVIII w. (ludowa), św. Wawrzyńca, 1 poł. XIX w. (klasycystyczna), park dworski
	Niechłód	kościół filialny pw. Wszystkich Świętych, zespół podworski: dwór – 1907-08 r., park krajobrazowy XIX/XX w., zabudowania folwarczne
	Przybyszewo	zespół dworski: dwór i park
	Strzyżewice	zespół dworsko – folwarczny wraz z parkiem, w tym budynki: budynek chlewni (ob. magazyn) z k. XIX w., bukaciarnia i stajnia z 1899 r. (ob. owczarnia), obora z 1898 r., zespół dworsko – parkowy: dwór z 1902 r. i park dworski
	Święciechowa	kościół pw. św. Jakuba Ap., zespół dworski, ul. Lasocicka 9: dwór + relikwiarz parku, wiatrak z 1878 r., zespół budowlany i założenie urbanistyczne: XIV-wieczny układ przestrzenny miasta lokacyjnego (zamknięty ul. Boczną, Szkolną, Ułańską, Kościelną, Wschowską, Paderewskiego, Krzycką); zespół kościelno – cmentarny z kościołem pw. św. Jakuba + cmentarz; cmentarz komunalny (d. rzym – kat.) położony w miejscu nieistniejącego kościoła szpitalnego p.w. św. Wawrzyńca; teren folwarku klasztornego z dworem, ul. Lasocicka 3; zespół podworski z folwarkiem, ul. Lasocicka 1
Trzebiny	pałac wraz z parkiem, układ przestrzenny oraz zespół budowlany podwórza folwarcznego: budynek spichlerza i stajni, budynek obory z II poł. XIX w., budynek obory i wozowni, ob. bukaciarni z 1900 r., budynek gorzelni; układ przestrzenny założenia pałacowo – parkowego wraz z zabytkowymi alejami i kompleksem stawów	
Wijewo	Brenno	kościół pw. św. Jadwigi, Plebania, Wiatrak nr 2 – 1676 r., Wiatrak – XVIII w., osada – KŁ, wcz. średn.
	Miastko	5 stanowisk archeologicznych
	Potrzebowo	wiatrak z 1854 r.
	Wijewo	4 stanowiska archeologiczne
	Zaborówiec	4 stanowiska archeologiczne
Włoszakowice	Bukówiec Górny	2 wiatraki – kozłak z XIX w. , kościół parafialny pw. św. Marcina i brama kościelna, 5 stanowisk archeologicznych
	Dłużyna	kościół parafialny pw. św. Jakuba
	Dominice	wiatrak – I poł. XIX w., 6 stanowisk archeologicznych
	Grotniki	4 stanowiska archeologiczne
	Jezierzyce Kościelne	kościół pw. św. Michała
	Krzycko Wielkie	dwór, park podworski

1	2	3
Włoszakowice	Ujazdowo	wiatrak z 1820 r.
	Włoszakowice	kościół parafialny pw. Św. Trójcy XVII w.; dwór z parkiem; plebania; domy: Kurpińskiego (1, 2), Jana Otto 2, 6 stanowisk archeologicznych
	Zbarzewo	kościół pw. Narodzenia NMP z 1470 r., zespół pałacowy: pałac, park, stodoła, obora, dwa spichlerze, gorzelnia i inne zabudowania gospodarcze

Poza obiektami wpisanymi do rejestru zabytków, liczne obiekty znajdują się w ewidencji zabytków. Najczęściej są to budynki mieszkalne, zespoły dworsko-folwarczne, budynki przemysłowe i budynki szkolne.

3.8. Klimat

Według regionalizacji klimatycznej W. Okołowicza powiat leszczyński leży w obrębie regionu śląsko-wielkopolskiego, reprezentującego obszar przewagi wpływów oceanicznych. Amplitudy temperatur są mniejsze niż w Polsce, wiosna wczesna i ciepła, długie lato, zima łagodna i krótka z nietrwałą pokrywą śnieżną (ok. 58 dni). Długość okresu wegetacyjnego wynosi 220 dni. Średnia miesięczna temperatura powietrza wynosi od 8,0 do 8,2°C, średnia najcieplejszego miesiąca (lipca) od 17°C do 18,1°C, a średnia temperatura stycznia od (-3) do (-2,8) C°.

Wilgotność względna powietrza kształtuje się podobnie jak na obszarze całego kraju; wartości najwyższe notuje się w okresie od października do stycznia (84-88%), minimum przypada na czerwiec i lipiec (72-74%). Jeśli chodzi o zachmurzenie, to najwyższe wartości notuje się również w okresie jesienno – zimowym, a najniższe we wrześniu i czerwcu.

Opady kształtują się nieco poniżej średniej krajowej. Maksimum przypada w maju i sierpniu, a najniższe sumy przypadają na miesiące zimowe (styczeń). Roczna suma opadów wynosi około 550 mm.

Podobnie jak na terenie całego kraju przeważają wiatry zachodnie. Udział wiatru z sektora zachodniego (NW-SW) wynosi około 50%. Najrzadziej występują wiatry północne i północno – wschodnie (poniżej 15%). Prędkości wiatrów są zróżnicowane, największe charakteryzują wiatry zachodnie, najmniejsze wiatry południowo – wschodnie i wschodnie.

Na charakter klimatu lokalnego wpływa między innymi rzeźba terenu, sposób jego użytkowania, obecność wód, charakter szaty roślinnej. Obszary wyniesione charakteryzują się wyrównanymi warunkami termicznymi, równomiernym nasłonecznieniem, małą wilgotnością i korzystną wymianą powietrza. Są zatem korzystne zarówno dla użytkowania rolniczego jak i dla osadnictwa.

Ciągi dolinne są miejscami gromadzenia i przemieszczania się mas chłodnego powietrza, charakteryzują się większą wilgotnością powietrza, niższymi temperaturami minimalnymi, skłonnością do mgieł i inwersji temperatur.

Tereny zalesione charakteryzują się dobrymi warunkami termicznymi i wilgotnościowymi o zmniejszonych dobowych wahaniach, nieco gorszymi warunkami solarnymi z uwagi na zacienienie. Są to jednak tereny o powietrzu wzbogaconym w tlen, ozon, olejki eteryczne podnoszące komfort bioklimatyczny.

3.9. Jakość powietrza

Zanieczyszczeniem powietrza jest wprowadzenie do atmosfery substancji stałych, ciekłych lub gazowych w ilościach, które mogą ujemnie wpłynąć na zdrowie człowieka, klimat, przyrodę żywą, glebę, wodę lub spowodować inne szkody w środowisku.

O stanie powietrza decyduje wielkość i przestrzenny rozkład emisji ze wszystkich źródeł. Zanieczyszczenia powietrza mogą wpływać na stan zdrowia ludzi, faunę, florę, środowisko gruntowo – wodne. Można je podzielić na następujące grupy:

- zanieczyszczenia podstawowe (dwutlenek siarki, dwutlenek azotu i pył) powstają głównie podczas spalania paliw w kotłowniach lokalnych, paleniskach domowych, charakteryzujące się wyraźną zmiennością w ciągu roku – w sezonie zimowym następuje wzrost ilości dwutlenku siarki i pyłu;
- zanieczyszczenia specyficzne powstające w wyniku procesów technologicznych;
- zanieczyszczenia emitowane ze źródeł mobilnych pochodzące ze spalania paliw silnikowych (zanieczyszczenia gazowe): tlenek węgla (CO), dwutlenek węgla (CO₂), tlenki azotu i węglowodory oraz pochodzące ze ścierania opon, hamulców, nawierzchni drogowych zanieczyszczenia pyłowe zawierające ołów, kadm, nikiel i miedź;
- zanieczyszczenia wtórne powstające w wyniku reakcji i przemian związków, na terenach zurbanizowanych źródłem zanieczyszczeń może być emisja pochodząca z palenisk indywidualnych.

Na terenie powiatu na stan czystości powietrza atmosferycznego ma wpływ przede wszystkim emisja niska, pochodząca ze spalania paliw do celów grzewczych, przyczyniająca się do wzrostu stężeń w atmosferze: dwutlenku siarki (SO₂), tlenku węgla (CO), tlenków azotu i niemetanowych lotnych związków organicznych oraz emisja pyłu (w tym pyłu drobnymi frakcjami niebezpiecznego dla zdrowia – PM10 i 2,5), a także emisji ze źródeł mobilnych, z której zanieczyszczenia koncentrują się w korytarzach drogowych głównych ciągów komunikacyjnych. Zanieczyszczenia pochodzące z tych źródeł dotyczą głównie najbliższego otoczenia dróg o największym natężeniu ruchu (zwłaszcza na terenach zabudowanych), tj. dróg krajowych nr 5 i 12, drogi wojewódzkiej nr 432, drogi powiatowej nr 4760P, w mniejszym stopniu pozostałych dróg wojewódzkich i powiatowych.

Na terenie powiatu leszczyńskiego nie występują znaczące, punktowe źródła zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego. Emisja zanieczyszczeń gazowych ze źródeł przemysłowych w 2010 roku wyniosła 59 Mg i była najniższa w województwie.

W bilansie energetycznym do celów grzewczych istotny jest udział paliw niskoemisyjnych, w tym przede wszystkim gazu ziemnego. Gminy powiatu leszczyńskiego nie są w pełni zgazyfikowane. Z gazu sieciowego w powiecie w 2010 r. korzystało zaledwie 18,1% ogółu ludności (na wsi 16,3%; w miastach 36,4%). Gaz wykorzystywany był głównie do celów bytowych. Niewiele ponad 6% gospodarstw domowych wykorzystywało gaz do celów grzewczych.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu opracowuje oceny roczne jakości powietrza w województwie wielkopolskim w odniesieniu do stref, których układ określony został w oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 marca 2008 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza (Dz.U. Nr 52, poz. 310).

Oceny te dokonywane od roku 2010, przeprowadzono w odniesieniu do jednej strefy – wielkopolskiej, do której zaliczono cały obszar województwa, poza aglomeracją poznańską (aglomeracje pow. 250 tys. mieszkańców) oraz miastem Kalisz (miasta pow. 100 tys. mieszkańców). Oceny wykonywane są z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych ze względu na ochronę zdrowia ludzi oraz ze względu na ochronę roślin.

Klasyfikacji stref dokonuje się na podstawie oceny poziomu monitorowanych substancji, sprawdzając czy są dotrzymane lub przekraczane przewidziane prawem poziomy dopuszczalne, docelowe oraz poziomy celów długoterminowych.

Wynikiem oceny, zarówno pod kątem kryteriów dla ochrony zdrowia jak i kryteriów dla ochrony roślin, dla wszystkich substancji podlegających ocenie jest zaliczenie strefy do jednej z poniższych klas:

- do klasy A – jeżeli stężenia zanieczyszczenia na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych;
- do klasy B – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne, lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji;
- do klasy C – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne, poziomy docelowe powiększone o margines tolerancji, a w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalne, poziomy docelowe;
- do klasy D1 – jeżeli poziom stężeń ozonu nie przekracza poziomu celu długoterminowego;
- do klasy D2 – jeżeli poziom stężeń ozonu przekracza poziom celu długoterminowego.

Zaliczenie strefy do określonej klasy zależy od stężeń zanieczyszczeń występujących na jej obszarze i wiąże się z wymaganiami dotyczącymi działań na rzecz poprawy jakości powietrza lub na rzecz utrzymania tej jakości. Wynik klasyfikacji nie powinien być utożsamiany ze stanem jakości powietrza na obszarze całej strefy; np. klasa C może oznaczać lokalny problem związany z daną substancją.

W latach 2010 i 2011 roku punkt pomiarowy sieci monitoringu regionalnego (pomiar pasywny) znajdował się na terenie powiatu, w miejscowości Nowy Belęcin, gm. Krzemieniewo, w którym monitorowano poziom stężeń dwutlenku siarki i dwutlenku azotu. Średnioroczne stężenie dwutlenku siarki (SO₂) i dwutlenku azotu (NO₂) wyniosło odpowiednio: 5,3 i 15,9 µg/m³ oraz 3,7 i 18,5 µg/m³, nie powodując przekroczenia dopuszczalnych norm.

Wyniki oceny jakości powietrza w Wielkopolsce w roku 2011 przedstawiały się następująco. Pod kątem ochrony zdrowia dla poziomu dopuszczalnego: dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenku węgla, benzenu oraz poziomu docelowego arsenu, kadmu, niklu i ołowiu strefę wielkopolską zaliczono do klasy A.

Ze względu na stężenia ozonu określone dla poziomu docelowego strefę wielkopolską zaliczono do klasy C, a dla poziomu celu długoterminowego strefę zaliczono do klasy D2.

Ze względu na przekraczanie poziomów dopuszczalnych stężenia pyłu PM₁₀ strefę wielkopolską zaliczono do klasy C, a ze względu na poziom stężeń pyłu PM_{2,5} strefę wielkopolską zaliczono do klasy B. Przekroczenia poziomu docelowego dla benzo(a)pirenu zdecydowały o zaliczeniu strefy wielkopolskiej do klasy C.

W oparciu o kryteria określone dla ochrony roślin, ze względu na poziom średnich rocznych stężeń dwutlenku siarki i tlenków azotu strefę wielkopolską zaliczono do klasy A, natomiast ze względu na określone poziomy dla ozonu: docelowy i celu długoterminowego, strefę wielkopolską zaliczono do klasy C.

Ozon jest zanieczyszczeniem wtórnym powstającym w większych stężeniach przy sprzyjających warunkach meteorologicznych, w atmosferze zawierającej substancje uczestniczące w procesie powstawania ozonu w troposferze (tlenki azotu, węglowodory). Pomiary ozonu (automatyczne) dla strefy wielkopolskiej w 2011 r. prowadzono w stacji pomiarowej w Krzyżówce pow. gnieźnieński.

3.10. Klimat akustyczny

Wymagane standardy dotyczące klimatu akustycznego określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. Nr 120, poz. 826 z późn. zm.). Rozporządzenie podaje dopuszczalny poziom hałasu dla poszczególnych rodzajów źródeł (dróg i linii kolejowych, linii elektroenergetycznych, startów, przelotów i lądowań statków powietrznych oraz pozostałych obiektów i grup źródeł hałasu) w stosunku do klas terenu wyróżnionych ze względu na sposób zagospodarowania i pełnione funkcje.

Dopuszczalne poziomy hałasu wyrażone w decybelach (dB) zawierają następujące kategorie wskaźników: L_{AeqD} i L_{AeqN} – równoważne poziomy dźwięku wg charakterystyki A odniesione do jednej doby (odpowiednio do 16 godzin w ciągu dnia i 8 godz. w ciągu nocy), mające zastosowanie do ustalenia i kontroli warunków korzystania ze środowiska; oraz L_{DWN} i L_N -

długookresowe średnie poziomy dźwięku A wyznaczone w ciągu wszystkich dób w roku (dla L_{DWN} z uwzględnieniem pory dnia, wieczoru i nocy, dla L_N z uwzględnieniem pory nocy), mające zastosowanie do prowadzenia długookresowej polityki w zakresie ochrony środowiska przed hałasem.

Klimat akustyczny na terenie powiatu kształtuje przede wszystkim hałas komunikacyjny: drogowy i kolejowy. Hałas drogowy pochodzi od ruchu pojazdów po głównych ciągach komunikacyjnych powiatu (drogi krajowe nr 5 i 12, drogi wojewódzkie nr 305, 323 i szczególnie 432 oraz droga powiatowa nr 4760P). Hałas kolejowy pochodzi od ruchu pociągów na linii kolejowej Poznań-Wrocław.

Linia kolejowa (dwutorowa, zelektryfikowana) relacji Poznań-Wrocław o przewadze ruchu osobowego może stanowić źródło ponadnormatywnego hałasu dla terenów zabudowy mieszkaniowej położonych wzdłuż torowisk, hałasu odczuwalnego szczególnie w porze nocnej. Pozostałe linie kolejowe na terenie powiatu (w kierunku: Głogowa, Krotoszyna, Wolsztyna i Jarocina) zważywszy na niewielki ruch pociągów (kilka par w ciągu doby) nie stanowią zagrożenia dla terenów wymagających ochrony akustycznej.

Zagrożenie hałasem komunikacyjnym na terenie powiatu, jego skala nie jest rozpoznana. Jak do tej pory w ramach monitoringu środowiska (WIOŚ) nie prowadzono pomiarów hałasu drogowego i kolejowego. Jedynie znane jest natężenie ruchu drogowego na drogach krajowych i wojewódzkich pochodzące z GPR (generalnego pomiaru ruchu) - pomiarów wykonywanych w cyklach pięcioletnich, na podstawie których według określonej metodyki możliwe jest prognozowanie natężenia ruchu w innych okresach i dalej oszacowanie poziomów hałasu, w tym szczególnie jego emisji.

W 2010 roku wykonano okresowe pomiary hałasu w otoczeniu dróg krajowych i wojewódzkich przez zarządców tych dróg. Na terenie powiatu leszczyńskiego dotyczyło to dróg o największym natężeniu ruchu, a więc dróg krajowych nr 5 i 12 oraz drogi wojewódzkiej nr 432. Lokalizację punktów pomiarowych, charakterystykę parametrów ruchu oraz poziomy hałasu przedstawiono w tabeli 8.

Tab. 8. Wyniki pomiarów hałasu

Numer drogi	Lokalizacja punktu pomiarowego	X[m]	L _{Aeq} [dB]		Natężenie ruchu pojazdów			
			pora dzienna	pora nocna	pora dzienna		pora nocna	
					poj./h	%_pc	poj./h	%_pc
DK5	Rydzyzna (271+200 km drogi)	10	77,3	68,4	776	21,1	125	36,9
		20	69,0	66,0				
DK12	Lasocice (160+600 km)	10	74,1	65,0	605	24,2	160	33,2
		20	64,9	61,6				
DW432	Osieczna (7+720 km)	9	66,4	59,6	249	12,1	75	15,4

X – odległość punktu pomiarowego od drogi; L_{Aeq} - równoważny poziom hałasu; poj./h – liczba ogółem pojazdów samochodowych na godzinę; %_pc – procentowy udział pojazdów ciężkich

Źródło: WIOŚ Poznań, 2010

Pomiary wykazały znaczące przekroczenia dopuszczalnych norm (60/50 dB), w odniesieniu do standardów obowiązujących do dnia wejścia w życie zmienionego rozporządzenia, tj. do połowy października 2012 r.). W porze dziennej poziom hałasu wyniósł od 64,9 do 77,3 dB – odpowiednio 20 i 10 m od drogi, a w porze nocnej od 59,6 do 68,4 dB. Natężenie ruchu pojazdów wynosiło w porze dziennej: od 249 poj./h przy 12,1% udziale pojazdów ciężkich do 776 poj./h przy 21,1% udziale pojazdów ciężkich, a w porze nocnej od 75 do 160 poj./h przy udziale pojazdów ciężkich od 15,4 do 36,9%.

Należy przypuszczać, że w innych miejscach, na granicy terenów wymagających ochrony akustycznej położonych bezpośrednio wzdłuż ww. dróg przekraczane są również standardy akustyczne (także według zliberalizowanych standardów). Wskazują na to także szacunkowe wyliczenia poziomu hałasu drogowego wykonane na podstawie pomiarów natężenia ruchu wykonanych w ramach Generalnego Pomiaru Ruchu 2010 na drogach krajowych i wojewódzkich.

I tak dla przykładu średni dobowy ruch pojazdów (SDR) na drodze krajowej nr 5 wynosił (w zależności od odcinka pomiarowego) od 9,8 do 14,5 tys. pojazdów na dobę, przy udziale pojazdów ciężkich (hałaśliwych) w potoku ruchu od 14 do 18,6%. Z szacunkowych wyliczeń wynika, że na terenach zabudowy mieszkaniowej zlokalizowanych bezpośrednio wzdłuż drogi, ekwiwalentny poziom hałasu drogowego w porze dziennej mieścił się w przedziale 66-74 dB przekraczając tym samym dopuszczalne normy (55 dB dla terenów zabudowy jednorodzinnej, 60 dB dla terenów zabudowy zagrodowej). Na drodze krajowej nr 12 natężenie ruchu było mniejsze – od 5,1 do około 8,7 tys. poj./db przy podobnym udziale pojazdów ciężkich. Szacowany poziom hałasu drogowego w porze dziennej mieścił się w przedziale 61-70 dB przekraczając również dopuszczalne normy.

Na drogach wojewódzkich szacunkowe natężenie ruchu (SDR) wynosiło od około 2,7 tys. (droga 323) do około 5,8 tys. poj./db (droga 432) przy udziale pojazdów ciężkich od 8,7 do 14%. Szacowany poziom hałasu w porze dziennej mieścił się w przedziale 56-65 dB przekraczając dopuszczalne normy dla terenów zabudowy jednorodzinnej.

Poziom hałasu w porze nocnej, z uwagi na mniejsze natężenie ruchu jest mniejszy od kilku do kilkunastu dB od hałasu notowanego w porze dziennej. Różnica ta jest mniejsza na głównych ciągach komunikacyjnych z przewagą ruchu tranzytowego (w porze nocnej znaczący wzrost udziału pojazdów ciężkich w potoku ruchu). Wzdłuż tych dróg (szczególnie nr 5 i 12) należy się spodziewać przekroczenia dopuszczalnych standardów (50 dB dla pory nocnej).

Prowadzone w latach 2004-2006 analizy, wykonywane na potrzeby raportów oddziaływania na środowisko - w związku z przebudową drogi powiatowej nr 4760P (Leszno – Włoszakowice) oraz budową obwodnicy miejscowości Święciechowa wykazały, że hałas generowany przez ruch pojazdów (prognoza) powoduje przekroczenie wartości

dopuszczalnych na granicy terenów zabudowy mieszkaniowej, usytuowanych w bezpośrednim sąsiedztwie drogi w miejscowościach, przez które przebiega (od 61 do 65 dB w porze dziennej i 51 do 55 dB w porze nocnej, przy natężeniu ruchu około 4,8 tys. poj./db).

Oddziaływanie hałasu kolejowego oszacowano dla linii kolejowej Poznań-Wrocław, dla pory nocnej ze względu na największy jego zasięg wynikający z obowiązujących norm (50 dB) uwzględniając dobowy rozkład ruchu pociągów (2011) jak i istniejące zagospodarowanie terenów wzdłuż linii kolejowej. Orientacyjny zasięg poziomego hałasu kolejowego wyznaczony izofoną 50 dB w ciągu nocy wyniesie około 120 m po obydwu stronach linii kolejowej.

Wyniki pomiarów hałasu komunikacyjnego prowadzone w większych miastach Wielkopolski wskazują na niewielki wzrost hałasu, pomimo znacznego przyrostu ilości pojazdów. Dzieje się to głównie dzięki podnoszeniu poziomu technicznego produkowanych pojazdów, eliminowaniu z ruchu pojazdów hałaśliwych, zmianach organizacji ruchu oraz poprawie stanu nawierzchni dróg. Na terenie powiatu należy oczekiwać częściowej poprawy klimatu akustycznego (hałas drogowy) w związku z przebudową układu komunikacyjnego wynikającą z budowy planowanej drogi ekspresowej S-5 (prawdopodobnie po 2014 roku), a w gminie Rydzyna już w 2013 r. po oddaniu odcinka S-5 Kaczkowo-Korzeńsko). Droga ta na terenie powiatu zlokalizowana została po nowym śladzie, z reguły poza terenami wymagającymi ochrony akustycznej.

W przypadku uciążliwości ze strony zakładów produkcyjnych czy usługowych zachowanie standardów akustycznych należy przede wszystkim do użytkowników urządzeń, instalacji będących źródłami hałasu. Źródła te nie mogą powodować przekraczania standardów jakości środowiska poza terenem, do którego zarządzający ma tytuł prawny. Ponadnormatywny hałas przemysłowy jest skutecznie eliminowany w wyniku działalności inspekcyjnej WIOŚ, w wyniku której podmioty gospodarcze podejmują stosowne działania ograniczające hałas (najczęściej są to: wymiana, modernizacja hałaśliwych urządzeń, obudowa tych urządzeń materiałami dźwiękochłonnymi, budowa ekranów akustycznych, itp.).

3.11. Promieniowanie elektromagnetyczne

Dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych w środowisku reguluje rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. (Dz.U. Nr 192, poz. 1883).

Na terenie powiatu głównymi źródłami PEM są oraz linie wysokiego napięcia 220 i 110 kV wraz ze stacjami elektroenergetycznymi (środkowa i wschodnia część powiatu) oraz stacje bazowe telefonii komórkowej (30 szt.).

Linie elektroenergetyczne zaliczane są do instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne o częstotliwości 50 Hz. W ich otoczeniu występują pola elektryczne i magnetyczne, które należy rozpatrywać oddzielnie. Składowa magnetyczna pola

elektromagnetycznego linii elektroenergetycznej jest wprost proporcjonalna do natężenia prądu i odwrotnie proporcjonalna do odległości przewodów linii. Jej wartość przy powierzchni ziemi jest niewielka i z tego względu wpływ jej jest pomijalny. Składowa elektryczna natomiast może wywierać szkodliwy wpływ na rośliny, zwierzęta i ludzi. Natężenie pola elektrycznego w otoczeniu linii elektroenergetycznych zależy od napięcia, wysokości zawieszenia przewodów, wzajemnej odległości pomiędzy zawieszonymi przewodami i ich przekrojów oraz rozpiętości przęseł. Wielkość maksymalnego natężenia pola elektrycznego pod linią elektroenergetyczną przy napięciu 110 kV wynosi 2,0 – 3,5 kV/m, a pod linią 220 kV wynosi 4,3 – 6,5 kV/m. Wartość dopuszczalna składowej elektrycznej przy częstotliwości do 50Hz dla miejsc dostępnych dla ludności wynosi 10 kV/m, natomiast dla terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową 1 kV/m.

Badania PEM w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska realizowane były w sposób określony w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 roku w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. Nr 221, poz. 1645).

Zgodnie z powyższym rozporządzeniem monitoring pól elektromagnetycznych polega na wykonywaniu w cyklu trzyletnim pomiarów natężenia składowej elektrycznej pola w 135 (po 45 na rok) punktach pomiarowych rozmieszczonych równomiernie na obszarze województwa. Pomiary wykonuje się w odległości nie mniejszej niż 100 metrów od źródeł emitujących pola elektromagnetyczne.

W latach 2010-2011 na terenie powiatu, WIOŚ przeprowadził badania w rejonie trzech stacji telefonii komórkowej (Rydzyń – 2010 r. oraz Brenno i Jezierzycy Kościelne – 2011 r.) Poziom składowej elektrycznej pola w miejscach dostępnych dla ludności wyniósł od 0,05 do 0,11 V/m. Nigdzie nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych poziomów promieniowania (norma dopuszczalna 7 V/m).

Na podstawie dotychczas prowadzonych badań w pobliżu stacji bazowych telefonii komórkowej w innych rejonach województwa można przypuszczać, że w rejonie pozostałych instalacji zlokalizowanych na terenie powiatu również nie wystąpią przekroczenia dopuszczalnych norm określonych obowiązującymi przepisami.

3.12. Gospodarka odpadami

Zasady gospodarki odpadami w powiecie regulowały ustalenia zaktualizowanego Planu Gospodarki Odpadami dla Powiatu Leszczyńskiego na lata 2009-2012 z perspektywą na lata 2013-2016 przyjętego uchwałą Nr XXX/246/10 Rady Powiatu Leszczyńskiego z dnia 20 kwietnia 2010 roku. Po zmianie przepisów ustawy o odpadach, od 1 stycznia 2012 r. zasady te przejęły plany wojewódzkie.

Dotychczasowy plan powiatowy obejmował wszystkie rodzaje odpadów powstających na obszarze powiatu oraz przywożonych na jego obszar, a w szczególności odpady komunalne

z uwzględnieniem odpadów ulegających biodegradacji, odpady opakowaniowe, odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej, opony oraz odpady niebezpieczne, w tym pojazdy wycofane z eksploatacji, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, PCB, azbest, odpady medyczne i weterynaryjne, oleje odpadowe, baterie i akumulatory.

Gospodarka odpadami komunalnymi należy do obowiązków gmin, które zobowiązane są do ustalenia zasad utrzymania czystości i porządku na swoim terenie, uchwalając stosowne regulaminy.

Systemem zorganizowanej zbiórki odpadów komunalnych na terenie powiatu objętych było (szacunek 2011) około 88% ogółu jego mieszkańców. Odsetek mieszkańców objętych zorganizowaną zbiórką określony został na podstawie ilości zawartych umów z operatorami.

System gromadzenia niesegregowanych odpadów komunalnych w większości oparty jest na standardowych, powszechnie stosowanych pojemnikach o pojemnościach dostosowanych do potrzeb poszczególnych wytwórców odpadów – w zabudowie jednorodzinnej o pojemnościach od 80 do 240 dm³ (najczęściej 120 dm³), w zabudowie wielorodzinnej od 1,1 m³ do kontenerów o pojemności do 10 m³. Częstotliwość opróżniania pojemników zależy od rodzaju zabudowy, a także od treści podpisanych umów i wynosi dwa do czterech razy w miesiącu na terenie miast oraz jeden – 2 razy w miesiącu na terenach wiejskich. Zbiórka odpadów zmieszanych odbywa się odpłatnie, na podstawie umów zawartych z operatorami. Opłaty za wywóz odpadów komunalnych zależą od wielkości pojemnika oraz od częstotliwości jego wywozu.

Odbieraniem odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości w 2010 r. zajmowało się 6 uprawnionych podmiotów. Wiodącym operatorem w gminach powiatu leszczyńskiego był Miejski Zakład Oczyszczania Sp. z o.o. w Lesznie operator systemu regionalnego ZZO Trzebania.

Selektywna zbiórka surowców wtórnych (odpady opakowaniowe i nieopakowaniowe), najczęściej szkła, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury prowadzona była na terenie całego powiatu, w systemie pojemnikowym - „na donoszenie” oraz częściowo w systemie workowym.

W powiecie leszczyńskim w 2010 r. (GUS) zebrano ponad 8,72 tys. Mg odpadów komunalnych. Około 88% ogółu zbieranych odpadów pochodziło z gospodarstw domowych.

Odpady podlegające odrębnym przepisom prawnym wytwarzane są przede wszystkim przez sektor gospodarczy powiatu. Analizę stanu gospodarki tego sektora przeprowadzono w oparciu o dane z Wojewódzkiego Systemu Odpadowego (WSO) prowadzonego przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego.

W sektorze gospodarczym powiatu (poza odpadami komunalnymi), w 2010 roku wytworzono ponad 46,35 tys. Mg odpadów; zebrano 24,5 tys. Mg, a ponad 191,5 tys. Mg poddano

procesom odzysku (w instalacjach i poza instalacjami). Odpady poddane odzyskowi prawie w całości stanowiły komunalne osady ściekowe pochodzące z leszczyńskiej oczyszczalni ścieków zlokalizowanej w Henrykowie, gm. Święciechowa.

Odpady wytwarzane w tym sektorze stanowiły około 81% ogółu odpadów wytworzonych w powiecie. Na przestrzeni ostatnich lat (od 2004 r.) obserwuje się stały wzrost ilości wytwarzanych odpadów. W latach 2004-2005 wytwarzano w powiecie przeciętnie około 14 tys. Mg rocznie, w 2006 roku już ponad 33 tys.; w 2008 roku ponad 39 tys., a w 2010 roku ponad 46 tys. Mg (bez odpadów komunalnych).

W bazie WSO znajduje się 227 podmiotów z terenu powiatu, posiadaczy odpadów (23 – gm. Lipno, 37 – gm. Krzemieniewo, 36 – gm. Osieczna, 43 – gm. Rydzyna, 30 – gm. Święciechowa, 14 – gm. Wijewo i 44 – gm. Włoszakowice) zobowiązanych do składania sprawozdań o rodzajach, ilości i sposobach gospodarowania odpadami.

W powiecie leszczyńskim najwięcej odpadów powstało w grupie 02, tj. odpadów z rolnictwa i przetwórstwa żywności (45% w stosunku do całej masy wytworzonych odpadów – łącznie z komunalnymi wytworzonymi w sektorze przedsiębiorstw) co związane jest z funkcjonowaniem wielu zakładów rolnych, w tym ferm chowu bydła, trzody chlewnej i drobiu oraz zakładów przetwórstwa żywności (w tym mięsnego) położonych na terenie gmin: Krzemieniewo, Osieczna, Rydzyna, Święciechowa i Włoszakowice. Poza tym znaczący udział (35,6%) miały odpady z procesów przetwórstwa papieru i tektury oraz obróbki drewna (03), odpady z budowy i remontów (17) oraz odpady z procesów oczyszczania ścieków komunalnych (19).

W 2010 w powiecie wytworzonych zostało ponad 561 Mg odpadów niebezpiecznych najwięcej w grupie 11 (34,7%), tj. odpadów pochodzących z chemicznej obróbki i powlekania powierzchni metali oraz innych materiałów; w grupie 17 obejmującej odpady z budowy i remontów (30,5%); w grupie 16 (15,5%) obejmującej odpady pojazdów wycofanych z eksploatacji oraz w grupie 13 (14,1%) stanowiące oleje odpadowe.

Najwięcej odpadów wytworzonych zostało na terenie gmin: Włoszakowice (36,7%), Święciechowa (18,6%), Krzemieniewo (13,8%), a najmniej w gminach: Lipno (3,8%), Rydzyna (5,3%).

W 2010 roku procesom odzysku na terenie powiatu leszczyńskiego poddano około 191,5 tys. Mg odpadów, w tym w instalacjach – 96,9 tys. Mg (50,2%), poza instalacjami – 93,9 tys. Mg (49,1%), a 628,2 Mg (0,33%) przekazano do wykorzystania osobom fizycznym. Gros odpadów poddanych odzyskowi stanowiły komunalne osady ściekowe (51,9%) poddawane odzyskowi na terenie komunalnej oczyszczalni ścieków w Henrykowie, gm. Święciechowa oraz opakowania drewniane (43,4%) odzyskiwane w instalacji w Hersztupowie, gm. Krzemieniewo. Ponad 2,6% odzyskanych odpadów stanowiły odpady z

grupy 02 (głównie odpadowa masa roślinna) poddawane odzyskowi poza instalacjami przez Zootechniczny Zakład Doświadczalny w Pawłowicach.

Na składowisku ZZO w Trzebani, gm. Osieczna procesom unieszkodliwiania poddano ponad 20,5 tys. Mg odpadów głównie z grupy 19 (97,4%), z których większość stanowiły odpady pochodzące z mechanicznej obróbki odpadów.

Poza ww. składowiskiem odpadów komunalnych, na terenie powiatu nie funkcjonuje już żaden inny obiekt tego typu.

Odpady zawierające azbest powstają przede wszystkim podczas prac budowlanych związanych z demontażem pokryć dachowych, elewacyjnych i materiałów izolacyjnych. Azbest stanowi materiał niebezpieczny dla zdrowia ludzkiego o cechach kancerogennych.

W powiecie leszczyńskim nie dokonano pełnej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest. Dostępne źródła informacji podają różne wielkości masy wyrobów azbestowych (głównie pokryć dachowych) pozostałej do usunięcia. Według *wojewódzkiej bazy danych wyrobów i odpadów zawierających azbest*, na terenie powiatu pozostaje do usunięcia ponad 3,33 tys. Mg, w tym 1,5 tys. Mg na obiektach budowlanych należących do osób fizycznych, a według informacji z gmin w końcu 2011 roku pozostawało do usunięcia ponad 3,55 tys. Mg.

Usuwanie materiałów konstrukcyjnych zawierających azbest jest wspierane przez powiat środkami budżetowymi, w formie dotacji udzielanej gminom.

Zgodnie z zaleceniami „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” materiały te powinny być usunięte z użytku najpóźniej do końca 2032 roku. Kolejność usuwania wyrobów azbestowych powinna zależeć od ich stanu technicznego określanego na podstawie dokonywanych przeglądów. Im gorszy stan tym większe prawdopodobieństwo stwarzania zagrożenia i w związku z tym konieczność usunięcia z użytkowania w pierwszej kolejności.

3.13. Wykorzystanie energii odnawialnej

Powiat leszczyński wspiera wszelkie działania zmierzające do jak najszerszego wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, w tym przede wszystkim energii wiatru, energii pochodzącej ze spalania biogazu oraz ze spalania biomasy. W tym celu na jego zlecenie przygotowano studium „Możliwości rozwoju energetyki wiatrowej na terenie powiatu leszczyńskiego” określające kierunki działań oraz wyznaczające tereny preferowane dla jej rozwoju ze względu na korzystne uwarunkowania (głównie wietrzne).

Według stanu na koniec marca 2012 r. na terenie powiatu zainstalowana moc w źródłach odnawialnych wynosiła blisko 11,5 MW, w tym czterech elektrowniach wiatrowych 10,52 MW i jednej biogazowni pracującej na gazie składowiskowym – 0,966 MW (dane według Urzędu Regulacji Energetyki).

W perspektywie są przesłanki do znacznego wzrostu zainstalowanej mocy, przede wszystkim w elektrowniach wiatrowych ponieważ wiele gmin (Krzemieniewo, Osieczna,

Rydzyna i Włoszakowice) przygotowało już stosowne dokumenty planistyczne (lub są w przygotowaniu).

Obowiązujące procedury lokalizacyjne wynikające z przepisów dot. planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz procedury w sprawie ocen oddziaływania na środowisko, a także rygorystyczny nadzór służb ochrony przyrody i środowiska dają gwarancję bezpiecznych lokalizacji zarówno dla ludzi jak i środowiska.

3.14. Poważne awarie

Na terenie powiatu w ostatnich latach nie odnotowano poważnych awarii związanych z transportem lub magazynowaniem substancji niebezpiecznych. Potencjalne zagrożenie może stanowić transport tych substancji głównie po drogach krajowych nr 5 i 12, wojewódzkich nr 305, 323 i 432 oraz liniami kolejowymi: Poznań - Wrocław i Głogów – Leszno - Krotoszyn.

Na terenie powiatu nie ma zakładów dużego ryzyka (ZDR) oraz zakładów o zwiększonym ryzyku (ZZR). Na liście potencjalnych sprawców awarii (WIOŚ) znajduje się jeden zakład, jest to Hipsz Sp. z o.o. – Zakład Przetwórstwa Owocowo-Warzywnego w Rydzynie, który w procesie technologicznym (chłodnictwo) używa amoniaku.

Inne potencjalne zagrożenia mogą być związane z wielkoprzestrzennymi pożarami lasów z uwagi na zwarte kompleksy leśne położone w gminach: Włoszakowice, Święciechowa Rydzyna i Osieczna, a także z uszkodzeniem gazociągów wysokiego ciśnienia (rozszczelnienie, wybuch, pożar) na terenie gmin: Osieczna, Krzemieniewo, Rydzyna.

Powiat posiada aktualny *plan zarządzania kryzysowego* zapewniający skoordynowane i efektywne reagowanie w sytuacjach kryzysowych wszystkich służb do tego powołanych.

3.15. Główne problemy środowiskowe na terenie powiatu

Środowisko przyrodnicze, w tym jego zasoby, walory, poszczególne elementy i cechy, poddawane jest różnym szkodliwym oddziaływaniom. Podstawowymi źródłami zagrożeń najczęściej są: urbanizacja, brak infrastruktury technicznej, przemysł, transport, rolnictwo. Zagrożenia antropogeniczne zatem są związane z różnymi sposobami korzystania ze środowiska przy jednoczesnym braku właściwych urządzeń infrastruktury technicznej.

W pierwotnym programie, który jest przedmiotem aktualizacji określono główny cel, którym jest „zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego powiatu (mieszkańców, infrastruktury społecznej i zasobów przyrodniczych), przy założeniu, że opracowana w przyszłości strategia zrównoważonego rozwoju powiatu pozwoli na wdrażanie takiego modelu tego rozwoju, który zapewni na tyle skuteczną regulację i reglamentację korzystania ze środowiska, aby rodzaj i skala tego korzystania realizowane przez wszystkich użytkowników nie stwarzały zagrożenia dla jakości i trwałości przyrodniczych zasobów”.

Program określał cele ekologiczne, priorytety ekologiczne, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych oraz środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

Główne cele programu ochrony środowiska powiatu były zgodne zarówno z celami określonymi w ówczesnej Polityce ekologicznej Państwa jak i Programie ochrony środowiska dla woj. wielkopolskiego i koncentrowały się na czterech kluczowych obszarach: działaniach systemowych sprzyjających ochronie środowiska, ochronie dziedzictwa przyrodniczego, poprawie jakości środowiska oraz na zrównoważonym wykorzystaniu surowców, materiałów, wody i energii. Dla tych obszarów – celów głównych wyznaczono cele szczegółowe, których osiągnięcie planowane było do 2015 roku, a mianowicie:

Cele i zadania o charakterze systemowym:

- osiągnięcie dobrego stanu technicznego dróg gminnych, powiatowych i pozostałej infrastruktury drogowej;
- poprawa dostępności komunikacyjnej oraz tworzenie warunków dla sprawnego i bezpiecznego przemieszczania się ludzi i towarów przy jednoczesnym minimalizowaniu wpływu na środowisko naturalne;
- rozwój turystyki i agroturystyki poprzez optymalne wykorzystanie walorów przyrodniczych powiatu, przy pełnej ochronie przyrody i krajobrazu;
- racjonalne kształtowanie przestrzeni rolniczej z uwzględnieniem uwarunkowań środowiska;
- rozwój rolnictwa ekologicznego;
- kontrola zakładów przemysłowych zlokalizowanych w pobliżu jednostek osadniczych, których działalność ujemnie wpływa na środowisko;
- eliminowanie i zmniejszanie skutków dla mieszkańców i środowiska z tytułu poważnych awarii przemysłowych;
- zapewnienie maksymalnej ochrony środowiska, oszczędnego gospodarowania i korzystania z jego zasobów poprzez wykształcenie u mieszkańców postawy przyjaznej środowisku.

Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody:

- należyta i stabilna ochrona obszarów cennych przyrodniczo i krajobrazowo;
- zachowanie i rewitalizacja charakterystycznego dla regionu krajobrazu wiejskiego z właściwą dla niego naturalną bioróżnorodnością;
- aktywne i świadome wspieranie ochrony przyrody i krajobrazu przez społeczeństwo powiatu;
- zachowanie i zwiększanie istniejących zasobów leśnych;
- wzrost różnorodności biologicznej systemów leśnych oraz poprawa stanu zdrowotnego lasów;
- właściwe użytkowanie istniejących zasobów glebowych, ich ochrona i rekultywacja
- minimalizacja presji wywieranych na środowisko w procesie eksploatacji złóż i rekultywacja terenów poeksploatacyjnych.

Jakość środowiska i bezpieczeństwo ekologiczne:

- zapewnienie wszystkim mieszkańcom powiatu odpowiedniej jakości wody do picia, poprawa jej jakości;

- poprawa jakości wód powierzchniowych poprzez porządkowanie gospodarki ściekowej;
- ograniczenie spływu do wód powierzchniowych i podziemnych azotanów pochodzenia rolniczego;
- gospodarowanie odpadami zgodnie z Powiatowym planem gospodarki odpadami;
- spełnienie wymagań ustawodawstwa UE w zakresie jakości powietrza na terenie całego powiatu oraz utrzymanie obecnej jakości powietrza;
- zmniejszenie uciążliwości hałasu, zwłaszcza na terenach zabudowanych;
- bieżąca kontrola źródeł emisji promieniowania elektromagnetycznego i radiacyjnego.

Zrównoważone wykorzystanie surowców, materiałów, wody i energii:

- zmniejszenie zagrożenia powodziowego na obszarze powiatu;
- kontrola stanu wałów i urządzeń wodnych wraz z wytypowaniem odcinków do rekonstrukcji i modernizacji;
- odbudowa zdewastowanych obiektów małej retencji;
- racjonalne wykorzystanie i zwiększenie zasobów wodnych w zlewniach;
- zwiększenie wykorzystania energii odnawialnej.

Do tej pory sporządzono dwa raporty z jego realizacji i przedłożono radzie powiatu, pierwszy, obejmujący okres od uchwalenia programu do końca 2007 oraz drugi, za lata 2008-2009. Analiza wykonania powiatowego programu ochrony środowiska wykazała, że przez ten okres program realizowany był w różnym stopniu i zakresie. Wyznaczono zbyt dużą liczbę celów, a co za tym idzie i zadań, nie zawsze właściwie zaadresowanych i często pozostających w sferze życzeniowej.

Główny ciężar realizacyjny, jeśli chodzi o zadania inwestycyjne służące poprawie stanu środowiska spoczywał na gminach, które podejmowały je stosownie do możliwości finansowych. W okresie realizacji programu, tj. od momentu jego uchwalenia do 2011 roku najwyższy priorytet otrzymały zadania związane z gospodarką wodno-ściekową, a także z porządkowaniem gospodarki odpadami.

Systematycznie realizowany jest Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych przejawiający się corocznym przyrostem długości sieci kanalizacyjnej w powiecie, a co za tym idzie zwiększeniem liczby ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie ścieków.

Priorytet sanitacyjny utrzymany zostanie w kolejnych latach realizacji programu. Można zakładać, że ukończenie budowy kanalizacji zbiorczych w gminach nastąpi w 2020 roku.

W latach 2004-2008 oraz 2008-2012 realizowano program działań naprawczych, którego celem było ograniczenie spływu zanieczyszczeń (związków azotu) do wód, pochodzących ze źródeł rolniczych. W pierwszym okresie czteroletnim program ten był realizowany na terenie gmin: Święciechowa, Rydzyna, Krzemieniewo (zlewnia Rowu Polskiego); w drugim wyłączono gminę Święciechowa. Nie osiągnięto jednak zadowalających rezultatów i program ten będzie nadal kontynuowany.

Najlepsze rezultaty osiągnięto w gospodarce odpadami komunalnymi. Doprowadzono wspólnie z gminami regionu leszczyńskiego (18 gmin z czterech powiatów) do powstania zintegrowanego systemu gospodarowania odpadami polegającego na uruchomieniu (2010) nowoczesnego Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Trzebani, gm. Osieczna, którego operatorem został Miejski Zakład Oczyszczania Sp. z o.o. w Lesznie. Funkcjonowanie zakładu wymusiło i zapewniło odpowiedni system zbiórki (przede wszystkim selektywnej) gromadzenia i transportu odpadów na terenie gmin nim objętych.

W ramach tego projektu doprowadzono do zamknięcia i rekultywacji wszystkich składowisk odpadów komunalnych, niespełniających wymogów prawa w regionie, w tym wszystkich składowisk w powiecie leszczyńskim.

Ponadto zlikwidowano mogilnik po środkach ochrony roślin w Lasocicach, gm. Świąciechowa, stanowiący zagrożenie dla ujęcia wody Strzyżewice-Przybyszewo, a teren poddano rekultywacji.

Najważniejszym problemem do rozwiązania pozostaje nadal sanitacja gmin, a więc budowa systemu kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków, co w wydatny sposób powinno przyczynić się do poprawy jakości środowiska wodnego. Te zadania uznano za priorytet w zaktualizowanym programie ochrony środowiska. Do istotnych także zaliczono przeciwdziałanie zanieczyszczeniom obszarowym pochodzącym z rolnictwa oraz przeciwdziałanie zagrożeniom powodowanym przez hałas komunikacyjny.

Ważnym zadaniem pozainwestycyjnym, które można realizować stosunkowo niskim nakładem kosztów jest stałe podnoszenie świadomości ekologicznej lokalnej społeczności w celu kształtowania zachowań i postaw sprzyjających ochronie środowiska, a także w celu znajdowania sojuszników w podejmowaniu trudnych i kosztownych decyzji przez samorządy.

Aktualizując program ochrony środowiska skoncentrowano się na zadaniach priorytetowych, wynikających ze zidentyfikowanych problemów, zadaniach których realizacja wpłynie bezpośrednio na osiągnięcie założonych celów i może w istotny sposób wpłynąć na poprawę stanu środowiska.

4. Polityka ochrony środowiska

Polityka ochrony środowiska powinna polegać na zapewnieniu zrównoważonego rozwoju poprzez ochronę i poprawę stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego oraz racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody sprzyjające rozwojowi społeczno – gospodarczemu.

Na podstawie diagnozy stanu środowiska w powiecie, raportów z realizacji dotychczasowego programu ochrony środowiska oraz planu gospodarki odpadami, wymagań wynikających z ustaleń dokumentów „nadrzędnych” przedstawiono propozycję działań programowych umożliwiających realizację zasady zrównoważonego rozwoju.

Wyznaczone cele i działania przedstawione w niniejszym dokumencie powinny służyć tworzeniu warunków dla takich zachowań społecznych, które polegać będą w pierwszej kolejności na niepogarszaniu stanu środowiska przyrodniczego na danym terenie, a następnie na jego poprawie. Realizacja wytyczonych celów w programie powinna spowodować zrównoważony rozwój gospodarczy, poprawę warunków życia mieszkańców przy zachowaniu walorów środowiska przyrodniczego powiatu.

W tej części dokumentu określono główne cele ekologiczne dla Powiatu Leszczyńskiego wynikające z uwarunkowań lokalnych i spójne z Polityką ekologiczną Państwa oraz, Programem Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego.

Dla celów tych określono kierunki działań warunkujących ich osiągnięcie. W dokumentach „nadrzędnych” wskazano jedynie na najważniejsze kierunki działań mające bezpośrednie przełożenie na działania możliwe do podjęcia na terenie powiatu, stosownie do uwarunkowań środowiskowych i prawno-organizacyjnych.

Wyboru proponowanych działań dokonano na podstawie kryteriów:

- środowiskowych obejmujących przede wszystkim zgodność z celami i kierunkami działań w ww. dokumentach „nadrzędnych” i dokumentach o charakterze strategicznym, możliwość ograniczenia zagrożeń dla środowiska i zdrowia mieszkańców, spełnienie międzynarodowych zobowiązań Polski, w tym przede wszystkim wynikających z Traktatu Akcesyjnego;
- organizacyjnych obejmujących głównie efektywność ekologiczną najważniejszych przedsięwzięć, ich ponadlokalne znaczenie, spełnienie określonych wymagań prawnych oraz możliwość pozyskania środków zewnętrznych na ich realizację.

Proponowane działania tak jak w dokumentach „nadrzędnych” podzielono na te:

- o charakterze systemowym zmierzające przede wszystkim do podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców, upowszechniania informacji o środowisku i jego ochronie oraz związane z aspektami ekologicznymi w planowaniu przestrzennym;

- związane z ochroną walorów i zasobów naturalnych, a więc ochronę zasobów przyrodniczych, zasobów wodnych, zasobów geologicznych i ochronę powierzchni ziemi;
- związane z poprawą jakości środowiska, obejmujące działania zmierzające do ochrony poszczególnych jego komponentów oraz przeciwdziałające takim zagrożeniom jak hałas, promieniowanie elektromagnetyczne, czy możliwości wystąpienia poważnych awarii.

4.1. Działania o charakterze systemowym

Wszelkie działania człowieka są prowadzone w środowisku przyrodniczym, mają więc wpływ na jego stan obecny i przyszły. Chroniąc środowisko należy kierować się zasadą zrównoważonego rozwoju, co oznacza konieczność takiego gospodarowania, aby zachować środowisko w możliwie dobrym stanie dla przyszłych pokoleń. Kryteria rozwoju zrównoważonego powinny być uwzględnione we wszystkich dokumentach strategicznych sektorów gospodarczych i powinny być poddawane strategicznym ocenom oddziaływania na środowisko.

Elementami wspierania i wspomaganie realizacji zadań na rzecz zrównoważonego rozwoju jest także racjonalne zarządzanie środowiskowe, aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska, rozwój badań i postęp techniczny oparte o wymagania ochrony środowiska oraz odpowiedzialność za korzystanie i szkody w środowisku.

Zasada zrównoważonego rozwoju oznacza również uruchomienie takich mechanizmów prawnych, ekonomicznych i edukacyjnych, które prowadziłyby do rozwoju proekologicznej produkcji towarów oraz do świadomych postaw konsumenckich.

Gwarantem takiego postępowania powinno być świadome i aktywne społeczeństwo jako fundament ustroju demokratycznego. W dziedzinie ochrony środowiska świadome wspólnoty społeczne podejmują liczne lokalne akcje proekologiczne oraz sprawują społeczną kontrolę nad działaniami przedsiębiorstw i instytucji. Aby mogły skutecznie wypełniać tę rolę, jest konieczne zapewnienie im dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie, działaniach instytucji w sektorze ochrony środowiska oraz ustawiczne podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa.

Dzisiejsze przepisy prawa gwarantują udział społeczeństwa, w tym w szczególności organizacji ekologicznych, w postępowaniu w sprawach ochrony środowiska, w opiniowaniu projektów aktów prawnych, a także projektów finansowanych ze środków publicznych, w tym przede wszystkim ze środków Unii Europejskiej.

Dotyczy to także prawa regulującego zagadnienia zagospodarowania przestrzennego, w którym udział społeczeństwa zagwarantowany jest na każdym etapie sporządzania opracowań planistycznych, istotny zwłaszcza na etapie prognozy oddziaływania sporządzanego dokumentu na środowisko. Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu

przestrzennym nakazuje uwzględnianie wymogów ochrony środowiska w całym procesie planowania, zgodnie z zasadą rozwoju zrównoważonego.

4.1.1. Edukacja ekologiczna

Edukacja ekologiczna to wszelkie działania, które zmierzają do kształtowania właściwej postawy społeczeństwa oraz przyjaznych dla środowiska nawyków.

Zobowiązania do prowadzenia edukacji ekologicznej określa ustawa Prawo ochrony środowiska. Ustanawia ona obowiązek uwzględniania problematyki ochrony środowiska w programach kształcenia ogólnego we wszystkich typach szkół. Obowiązek popularyzacji ochrony środowiska adresowany jest również do wszystkich środków masowego przekazu. Również ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. wskazuje na konieczność edukacji w zakresie ochrony przyrody.

4.1.1.1. Cele ekologiczne

Polityka Ekologiczna Państwa - zakłada podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa prowadzącą do proekologicznych zachowań konsumenckich, prośrodowiskowych nawyków i pobudzenia odpowiedzialności za stan środowiska, organizowania akcji lokalnych służących ochronie środowiska, uczestniczenia w procedurach prawnych i kontrolnych dotyczących ochrony środowiska, zapewnienie powszechnego dostępu do informacji o środowisku.

Województwo Wielkopolskie – za cel główny przyjęto kształtowanie postaw ekologicznych mieszkańców województwa, zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku oraz prowadzenie zrównoważonej polityki konsumpcyjnej.

W programie zakłada się konieczność poszerzania sposobów aktywizacji społeczeństwa oraz szkolenia coraz to innych grup zawodowych społecznych, a w szczególności: pracowników administracji, samorządów mieszkańców, nauczycieli szkół wszystkich szczebli, członków organizacji pozarządowych, dziennikarzy, dyrekcji i kadry zakładów produkcyjnych.

Podstawą skuteczności działań edukacyjnych jest rzetelne informowanie społeczeństwa nt. stanu środowiska, np. poprzez wydawanie ogólnodostępnych raportów o stanie środowiska. Istotne jest także komunikowanie się ze społeczeństwem przy podejmowaniu decyzji o działaniach inwestycyjnych.

Powiat Leszczyński – głównym celem jest zapewnienie ochrony przyrody i środowiska, racjonalnego gospodarowania jego zasobami poprzez wykształcenie u mieszkańców postaw proekologicznych.

Realizacja polityki ochrony środowiska wymagać będzie włączenia do tego zadania społeczności lokalnych. Wiązać się to będzie ze zmianą podejścia do spraw rozwoju gospodarczego, przewartościowaniem hierarchii potrzeb i zrozumienia czym jest dla

człowieka przyroda i środowisko, w którym przebywa. Koniecznym jest więc wprowadzenie szerokokopiętej edukacji ekologicznej nie tylko dzieci i młodzieży lecz również osób dorosłych.

Działania informacyjno-edukacyjne powinny być realizowane w celu podniesienia wiedzy zwiększenia akceptacji społecznej dla planowanych rozwiązań w ochronie środowiska oraz tworzenia zasad dialogu i włączania społeczności w proces podejmowania decyzji oraz unikanie konfliktów społecznych.

4.1.1.2. Główne kierunki działań

Zadaniem samorządów terytorialnych oraz jednostek im podporządkowanych, a także innych podmiotów mających w swoich kompetencjach ochronę środowiska jest wspieranie oraz inicjowanie działań edukacyjnych poprzez:

- tworzenie warunków dla wychowania ekologicznego poprzez popularyzację walorów przyrodniczych i krajobrazowych regionu (foldery, broszury informacyjne), łączenie organizowanych imprez z promowaniem wiedzy ekologicznej, np. akcje, konkursy, „zielone szkoły”, itp.;
- współpraca samorządów wszystkich szczebli z mediami regionalnymi i lokalnymi w zakresie prezentacji stanu środowiska i pozytywnych przykładów działań podejmowanych na rzecz jego ochrony;
- tworzenie ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych na terenach o szczególnych walorach przyrodniczych;
- powszechny dostęp do informacji o środowisku w powiecie, w tym uczestnictwo w procedurach ochrony środowiska dotyczących sporządzania dokumentów strategicznych, istotnych z punktu widzenia całej społeczności lokalnej (programów, studiów, planów, w tym zagospodarowania przestrzennego)
- promocja postaw opartych na idei zrównoważonej i odpowiedzialnej konsumpcji.

Tab. 9. Harmonogram realizacji zadań

Lp.	Nazwa zadania	Realizator zadania	Okres realizacji
Zadania o charakterze systemowym			
1.	Prowadzenie i wspieranie działań z zakresu edukacji ekologicznej (konkursy, wystawy, szkolenia, itp.) podejmowanych przez różne instytucje i organizacje	powiat, gminy, ośrodki doradztwa rolniczego, nadleśnictwa, organizacje pozarządowe	zadanie ciągłe
2.	Umożliwienie powszechnego dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie	powiat, gminy, inne podmioty (nadleśnictwa)	zadanie ciągłe
3.	Zapewnienie włączenia celów ochrony środowiska do wszystkich dokumentów programowych o charakterze strategicznym i przeprowadzenia oceny ich oddziaływania na środowisko	powiat, gminy	zadanie ciągłe

4.	Uwzględnianie w gminnych dokumentach planistycznych (studium uwarunkowań ..., miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego) wyników monitoringu środowiska oraz wymagań ochrony środowiska wynikających z przepisów prawa.	gminy	zadanie ciągłe
5.	Uwzględnianie kryteriów ochrony środowiska przy finansowaniu zadań ze środków publicznych	powiat, gminy	zadanie ciągłe
6.	Współpraca samorządów wszystkich szczebli z mediami lokalnymi i regionalnymi dot. popularyzacji działań na rzecz ochrony środowiska	powiat, gminy	zadanie ciągłe
7.	Monitoring, ocena i aktualizacja programów ochrony środowiska	powiat, gminy	cyklicznie, zgodnie z przepisami

4.2. Ochrona zasobów naturalnych powiatu

4.2.1. Ochrona przyrody i krajobrazu

Ochrona przyrody realizowana jest na podstawie ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (tj. Dz.U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220, z późn. zm.). Ochrona przyrody, w jej rozumieniu polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody.

Rola elementów kształtujących system przyrodniczy polega na zapewnieniu prawidłowych warunków funkcjonowania przyrody na terenie powiatu, oraz powiązaniu jego systemu przyrodniczego z otoczeniem. Do elementów kształtujących system przyrodniczy powiatu zaliczono obszary objęte ochroną prawną, obszary leśne i inne tereny zadrzewione, ciągi dolinne cieków z kompleksami łąk oraz ciągi zadrzewień przydrożnych, śródpolnych i wzdłuż cieków pełniące funkcję uzupełniających łączników ekologicznych.

Obszary leśne spełniają wiele ważnych funkcji; decydują o klimatyczno-zdrowotnych warunkach życia ludzi, wpływają na kształtowanie jakości środowiska przyrodniczego, wpływają na estetykę krajobrazu, spełniają rolę obszarów retencji zasobów wodnych, zapewniają warunki egzystencji różnorodnym gatunkom roślin i zwierząt oraz są źródłem drewna i innych produktów.

4.2.1.1. Cele ekologiczne

Polityka Ekologiczna Państwa – zakłada dokończenie inwentaryzacji i waloryzacji różnorodności biologicznej Polski, co stworzy podstawę do ustanowienia pełnej listy OSO i SOO sieci Natura 2000; zachowanie korytarzy ekologicznych, zwiększanie lesistości.

Województwo Wielkopolskie - za cele główne przyjęto:

1. Zachowanie różnorodności biologicznej i jej racjonalne użytkowanie oraz stworzenie spójnego systemu obszarów chronionych;
2. Zwiększanie lesistości województwa oraz prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej.

Najważniejsze kierunki działań:

- dalsze rozpoznanie obszarów o dużej różnorodności biologicznej w celu ich ochrony prawnej;
- rozbudowa systemu obszarów chronionych w województwie wielkopolskim;
- utrzymanie różnorodności siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków;
- wzmocnienie znaczenia ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej w planowaniu przestrzennym;
- intensyfikacja wdrażania i promocji programów rolnośrodowiskowych;
- renaturalizacja i poprawa stanu zniszczonych ekosystemów, zwłaszcza wodno-błotnych, rzecznych i leśnych;
- prowadzenie szkoleń i edukacji (formalnej i nieformalnej) w zakresie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej
- utrzymanie i rozwój terenów zieleni;
- realizacja zrównoważonej gospodarki leśnej;
- prowadzenie zalesień gruntów rolnych;
- ujmowanie w dokumentach planistycznych gruntów do zalesień, wyznaczanie w mpzp granic rolno-leśnych;
- tworzenie spójnych kompleksów leśnych, szczególnie w obszarze korytarzy ekologicznych i wododziałów;
- prowadzenie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju przez nadleśnictwa i inne instytucje oraz organizacje pozarządowe;
- wdrażanie programu małej retencji na terenach leśnych
- ochrona różnorodności biologicznej w lasach prywatnych.

Powiat Leszczyński – głównym celem jest ochrona i zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych, w tym środowiska kulturowego.

4.2.1.2. Główne kierunki działań

Cel ten planuje się osiągnąć poprzez:

- ochronę obszarów cennych przyrodniczo i krajobrazowo (zachowanie istniejących, tworzenie nowych obszarów);
- zachowanie i rewitalizację charakterystycznego dla regionu krajobrazu wiejskiego z właściwą dla niego naturalną bioróżnorodnością;
- wspieranie wdrożenia programu rolno-środowiskowego;
- tworzenie terenów zieleni o różnych funkcjach na obszarach zurbanizowanych poprawiających zdrowie fizyczne i psychiczne człowieka oraz umożliwiające rozwój bioróżnorodności;
- zwiększenie powierzchni leśnej w powiecie, bez zajmowania cennych ekosystemów nieleśnych;
- wdrażanie programu małej retencji na terenach leśnych;
- świadome wspieranie ochrony przyrody i krajobrazu przez społeczność lokalną,
- stałą dbałość o liczne dobra kultury materialnej.

Postępujący rozwój gospodarczy każdego obszaru niesie ze sobą niebezpieczeństwo degradacji elementów cennych przyrodniczo oraz zakłócenie funkcjonowania systemu powiązań przyrodniczych. Dlatego też dla realizacji założonego celu niezbędne są dwa

kierunki działań: ochrona zasobów przyrody oraz zachowanie lokalnego systemu powiązań przyrodniczych jako niezbędnego elementu dla prawidłowego funkcjonowania środowiska.

Ochroną prawną na podstawie ustawy o ochronie przyrody w powiecie objęto około 52% całkowitej jego powierzchni. Są to dwa rezerваты przyrody, Przemęcki Park Krajobrazowy, trzy obszary chronionego krajobrazu, dwa obszary ochrony ptaków Natura 2000, trzy obszary siedliskowe Natura 2000 - ważne dla Wspólnoty (w tym jeden projektowany) oraz użytek ekologiczny. Ochroną pomnikową objętych zostało 140 obiektów stanowiących okazałe drzewa różnych gatunków, a także głązy narzutowe. Istnieje jeszcze wiele okazałych drzew kwalifikujących się do objęcia ochroną pomnikową, położonych na terenach Lasów Państwowych.

Na terenie powiatu znajdują się również obszary, które powinny zostać objęte ochroną prawną, chociażby były użytki ekologiczne, których status zmienił się na skutek zmian legislacyjnych (obiekty w gminach Lipno i Świąciechowa). W gminie Świąciechowa, w dolinie Rowu Polskiego znajdują się potencjalne obszary do objęcia ochroną – dwa stanowiska lip występujące na siedlisku olsu jesionowego oraz lasu wilgotnego i świeżego. Są to jedne z najdalej na północ wysuniętych stanowisk lipy w Polsce w drzewostanie jesionowo - dębowo – olszowym.

Dla skutecznej ochrony najcenniejszych obszarów wskazane jest wykonanie inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej w poszczególnych gminach.

Aby zapewnić prawidłowe funkcjonowanie przyrody na terenie powiatu wskazane jest również tworzenie i zachowanie lokalnego systemu powiązań przyrodniczych (korytarzy ekologicznych) i usankcjonowanie prawne poprzez zapis w gminnych dokumentach planistycznych, po to by uchronić te tereny przed zainwestowaniem.

Utworzenie lokalnego systemu powiązań wymagać będzie realizacji następujących zadań:

- zachowanie lokalnych korytarzy ekologicznych zapewniających połączenie do korytarzy o charakterze węzłowym – krajowych i międzynarodowych, a więc: doliny Rowu Polskiego oraz jego dopływów, doliny Krzyckiego Rowu wraz jeziorem Krzyckim, doliny Samicy Leszczyńskiej i Rowu Świąciechowskiego oraz doliny Kanału Kościańskiego Obry wraz z Kanałem Wonieść - poprzez ochronę przed zmianą użytkowania, zalesienie gruntów zachowując przy tym cenne ekosystemy nieleśne, zwłaszcza ekosystemy łąkowe, ekstensywnie użytkowane.;
- zwiększanie powierzchni zieleni poprzez zalesianie gruntów najsłabszych, wprowadzanie zadrzewień śródpolnych i przydrożnych, porządkowanie zieleni parkowej oraz zapisy w mpzp wprowadzające obowiązek zachowania minimalnej powierzchni biologicznie czynnej na terenach zurbanizowanych.

Na terenie powiatu znajduje się wiele cennych obiektów zabytkowych znajdujących się w rejestrze zabytków. Są to zespoły pałacowo-parkowe, dworsko-parkowe (18 obiektów),

zespoły zamkowo-parkowe (2), zabytkowe układy – założenia architektoniczno-przestrzenne miejscowości (7), obiekty sakralne – kościoły (24), obiekty archeologiczne: osady i grodziska (5) oraz stanowiska archeologiczne (17). Obiekty te wymagają stałej opieki ich użytkowników i służb konserwatorskich.

Tab. 10. Harmonogram realizacji zadań

Lp.	Nazwa zadania	Realizator zadania	Okres realizacji
Ochrona przyrody i krajobrazu			
1.	Wykonanie inwentaryzacji i waloryzacji środowiska przyrodniczego w gminach, szczególnie tam gdzie jest to konieczne ze względu na objęcie czynną i prawną ochroną nowych, cennych przyrodniczo i krajobrazowo obszarów	gminy	2013-2015
2.	Zachowanie i rewitalizacja charakterystycznego dla regionu krajobrazu wiejskiego z właściwą dla niego naturalną bioróżnorodnością	gminy, właściciele gruntów	zadanie ciągłe
3.	Rekonstrukcja lokalnych korytarzy ekologicznych polegająca na zapewnieniu ciągłości ekosystemów związanych z dolinami cieków, ich prawna ochrona w planach miejscowych zp.	powiat, gminy, nadleśnictwa, właściciele gruntów	2011-2016
4.	Aktualizacja granicy polno-leśnej w gminnych dokumentach planistycznych (studium uwarunkowań ..., mpzp)	gminy, powiat	2012-2013
5.	Zwiększanie naturalnej, właściwej dla siedlisk leśnych bioróżnorodności	nadleśnictwa, inni właściciele lasów	zadanie ciągłe
6.	Powiększanie powierzchni leśnej poprzez zalesianie gruntów porolnych i nieprzydatnych rolniczo (bez zajmowania cennych ekosystemów nieleśnych)	gminy, powiat, właściciele gruntów, nadleśnictwa	zadanie ciągłe
7.	Odbudowa istniejącej zieleni, w tym parków wiejskich, a także uzupełnienie o nowe obszary, dobrze powiązane funkcjonalnie i krajobrazowo z otoczeniem	gminy, właściciele gruntów	zadanie ciągłe
8.	Rozwój terenów zieleni na obszarach zurbanizowanych	gminy, właściciele gruntów	zadanie ciągłe
9.	Utrzymanie istniejących oraz tworzenie nowych zadrzewień przydrożnych i śródpolnych	gminy, właściciele gruntów	zadanie ciągłe
10.	Rozwój sieci szlaków turystycznych i ścieżek rowerowych, dydaktycznych, punktów widokowych na terenach o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych	gminy, powiat, nadleśnictwa	2012-2016
11.	Prowadzenie remontów i inwestycji uwzględniając potrzeby gatunków zwierząt towarzyszących człowiekowi (np. przy pracach termomodernizacyjnych, m.in. ochrona jerzyków, wróbli)	gminy, powiat, właściciele obiektów, podmioty gospodarcze	zadanie ciągłe
12.	Rewaloryzacja, konserwacja i utrzymywanie dóbr kultury materialnej pozostających w rejestrze i gminnych ewidencjach zabytków	gminy, powiat, właściciele obiektów, służby konserwatora zabytków	zadanie ciągłe

4.2.2. Gospodarka zasobami wodnymi

Ustawa Prawo Wodne z dnia 18 lipca 2001 (tj. Dz.U. z 2012, poz. 145) reguluje gospodarowanie wodami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności kształtowanie i ochronę zasobów wodnych, korzystanie z wód oraz zarządzanie zasobami wodnymi, a także zapobieganie niekorzystnym zmianom naturalnych przepływów wody albo naturalnych poziomów zwierciadła wody.

Gospodarka wodna i ochrona wód dotyczy cieków, rowów, oczek wodnych, stawów oraz ujęć wód podziemnych. Bardzo ważną rolę w stabilizacji stosunków wodnych odgrywa czasowe zatrzymywanie części wody na powierzchni (retencja powierzchniowa) lub w głębszych warstwach podłoża (retencja podziemna). Retencji sprzyja przepuszczalne podłoże, obecność obszarów o dużych zdolnościach retencyjnych (równiny torfowe), pokrycie szatą roślinną. Elementem korzystnym w powiecie są liczne jeziora, stawy i oczka wodne o funkcji retencyjnej, przeciwpożarowej, hodowlanej, a także znaczne połacie leśne w zachodniej i środkowej części powiatu.

4.2.2.1. Cele ekologiczne

Polityka Ekologiczna Państwa - główny kierunek działań to: racjonalne gospodarowanie zasobami wody - dążenie do maksymalizacji oszczędności zasobów wodnych na cele przemysłowe i konsumpcyjne, zwiększenie retencji wodnej oraz skuteczna ochrona głównych zbiorników wód podziemnych przed zanieczyszczeniem.

Województwo Wielkopolskie - głównym celem ekologicznym przyjętym dla województwa jest zrównoważone użytkowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i suszą, który osiągnąć zostanie poprzez następujące kierunki działań:

- wdrażanie dyrektywy powodziowej w regionie wodnym Warty,
- objęcie ochroną w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego terenów zalewowych rzek,
- przebudowa, rozbudowa i budowa wałów przeciwpowodziowych,
- budowa i modernizacja zbiorników retencyjnych,
- budowa obiektów małej retencji,
- modernizacja melioracji szczegółowych,
- budowa przepławek dla ryb,
- ustanawianie i odpowiednie zagospodarowywanie stref ochronnych ujęć wód podziemnych.

Powiat Leszczyński - głównym celem jest zabezpieczenie zasobów wód powierzchniowych i podziemnych w odpowiedniej ilości i dobrej jakości, racjonalne nimi gospodarowanie oraz minimalizacja zagrożeń związanych z powodzią.

4.2.2.2. Główne kierunki działań

Do osiągnięcia celu niezbędne są m.in. następujące działania:

- rozbudowa i modernizacja systemów dystrybucji wody (wymiana wyeksploatowanych odcinków sieci wodociągowej oraz wymiana sieci wodociągowej wykonanej z rur azbestowo-cementowych);
- modernizacja i rozbudowa stacji uzdatniania wody;
- minimalizacja strat wody na przesyle wody wodociągowej;
- wprowadzanie odpowiednich zapisów do planów zagospodarowania przestrzennego chroniących obszary szczególnie wrażliwe przed zainwestowaniem (obszary zasobowe i strefy ochronne ujęć);

- realizacja programu małej retencji poprzez retencję korytową, zbiornikową, zalesienia i zadrzewienia oraz właściwe zabiegi agrotechniczne i melioracyjne,
- modernizacja i rozbudowa wałów przeciwpowodziowych.

Powiat leszczyński jest całkowicie zwodociągowany, jego ludność zaopatrywana jest z 36 systemów zbiorowego zaopatrzenia w wodę.

Działania samorządów gminnych w latach objętych programem koncentrować będą się na rozbudowie i modernizacji systemów dystrybucji wody (przyłączanie nowych osiedli mieszkaniowych, wymiana rurociągów, itd.) oraz na zapewnieniu odpowiedniej jakości wody (uzdatnianie). Szczególnej ochrony wymagają ujęcia wody, dla których wyznaczono strefy ochrony pośredniej: Strzyżewice-Przybyszewo, Karczma Borowa, Kłoda, Trzebania, Świerczyna, Wolkowo i Ziemnice-Górka.

Tab. 11. Harmonogram realizacji zadań

Lp.	Nazwa zadania	Realizator zadania	Okres realizacji
Ochrona zasobów wodnych			
1.	Rozbudowa i modernizacja systemów ujmowania i dystrybucji wody	gminy, spółki komunalne	2012-2020
2.	Zachowanie oraz odbudowa istniejących zbiorników wodnych (stawów i oczek wodnych), wprowadzenie obudowy biologicznej brzegów	gminy, właściciele gruntów	zadanie ciągłe
3.	Ograniczenie szybkiego spływu wód opadowych i roztopowych poprzez ich zagospodarowanie na terenie nieruchomości (zachowanie powierzchni biologicznie czynnej na terenach zurbanizowanych – odpowiednie zapisy w mpzp)	gminy, właściciele nieruchomości	zadanie ciągłe
4.	Prowadzenie prac konserwacyjnych i regulacyjnych oraz zabezpieczenie koryt rzek, cieków, rowów; zwiększenie retencji korytovej	WZMiUW, gminy, spółki wodne, powiat, właściciele gruntów	zadanie ciągłe
5.	Przeciwdziałanie zagrożeniom powodziowym poprzez modernizację i rozbudowę wałów przeciwpowodziowych oraz zbiorników retencyjnych	WZMiUW, gminy, spółki wodne	2012-2020
6.	Zalesianie nieużytków i gruntów najstabszych	właściciele gruntów	zadanie ciągłe
7.	Propagowanie zachowań sprzyjających oszczędzaniu wody przez działania edukacyjno – promocyjne	powiat, gminy, spółki komunalne	zadanie ciągłe

4.2.3. Ochrona powierzchni ziemi

Ochrona powierzchni ziemi polega na zapewnieniu jak najlepszej jej jakości, poprzez: racjonalne gospodarowanie, zachowanie wartości przyrodniczych, zachowanie możliwości produkcyjnego wykorzystania, ograniczanie zmian naturalnego ukształtowania oraz doprowadzenie jakości gleby do wymaganych standardów, bądź utrzymanie tych standardów.

Potencjalny wpływ na degradację gleb mogą mieć następujące czynniki: rodzaj skały macierzystej, konfiguracja terenu, intensywne użytkowanie rolnicze, niewłaściwy dobór roślin uprawnych, niewłaściwy sposób nawożenia. Na terenie powiatu mogą mieć miejsce następujące rodzaje degradacji gleb:

- degradacja fizyczna spowodowana erozją wodną lub wietrzną, która dotyczy terenów bezleśnych użytkowanych rolniczo;
- degradacja geomechaniczna dotycząca terenów zabudowanych, wyrobisk poeksploatacyjnych;
- degradacja hydrologiczna polegająca na przesuszeniu lub zawodnieniu gruntów spowodowana obniżeniem poziomu wód gruntowych, tworzeniem się rozlewisk w sąsiedztwie cieków;
- degradacja biologiczna spowodowana wprowadzaniem do gleby obornika, gnojowicy, osadów ściekowych, składowaniem odpadów komunalnych;
- degradacja chemiczna polegająca na zanieczyszczeniu gleb przez alkalizację lub zakwaszanie, zanieczyszczenie substancjami toksycznymi i metalami ciężkimi.

4.2.3.1. Cele ekologiczne i kierunki działań

Polityka Ekologiczna Państwa - ochrona powierzchni ziemi poprzez rozpowszechnianie dobrych praktyk rolniczych, przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, zwiększanie skali rekultywacji.

Województwo Wielkopolskie - główny cel to ochrona i racjonalne wykorzystanie powierzchni ziemi oraz rekultywacja terenów zdegradowanych. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez:

- przestrzeganie zasad dobrej praktyki rolniczej w zakresie ochrony gleb użytkowanych rolniczo;
- wdrażanie programów rolnośrodowiskowych uwzględniających działania prewencyjne w zakresie ochrony gleb, w tym erozji gleb;
- wspieranie i rozwijanie rolnictwa ekologicznego;
- ochrona gruntów ornych (przeciwdziałanie przeznaczaniu gruntów ornych na cele nierolnicze);
- minimalizacja negatywnego wpływu działalności gospodarczej na stan powierzchni ziemi;
- kontynuacja i rozwój monitoringu środowiska glebowego w województwie;
- rewitalizacja terenów zdegradowanych.

Powiat Leszczyński – głównym celem w tym zakresie jest **ochrona powierzchni ziemi i gleb przed degradacją,**

poprzez: właściwe użytkowanie istniejących zasobów glebowych, ich rekultywację oraz minimalizację presji wywieranych na środowisko w działalności gospodarczej, w tym szczególnie w trakcie eksploatacji złóż i rekultywację terenów poeksploatacyjnych.

4.2.3.2. Główne kierunki działań

Cel ten zrealizowany zostanie poprzez następujące działania:

- ochrona gleb przed degradacją i rekultywacja gleb zdegradowanych;
- wdrożenie i upowszechnianie programów rolno-środowiskowych oraz zasad dobrej praktyki rolniczej;
- wsparcie rozwoju rolnictwa ekologicznego;
- ograniczenie negatywnego oddziaływania eksploatacji surowców;
- rekultywacja terenów poeksploatacyjnych;
- likwidacja i rekultywacja nielegalnych wyrobisk oraz zapobieganie powstawaniu dzikich wyrobisk.

Tab. 12. Harmonogram realizacji zadań

Lp.	Nazwa zadania	Realizator zadania	Okres realizacji
Ochrona powierzchni ziemi			
1.	Ochrona dobrych gleb przed zmianą użytkowania (konieczność uwzględnienia w studium i mpzp)	gminy	zadanie ciągłe
2.	Wdrażanie zasad dobrej praktyki rolniczej (szkolenia, publikacje)	powiat, gminy, WODR	zadanie ciągłe
3.	Wspieranie wdrożenia Programu Rolnośrodowiskowego – prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych	gmina, WODR	zadanie ciągłe
4.	Przeciwdziałanie erozji gleb poprzez stosowanie odpowiednich zabiegów agrotechnicznych oraz upraw	właściciele gruntów	zadanie ciągłe
5.	Ochrona terenów udokumentowanych złóż kopalin przed niezgodnym z przeznaczeniem zagospodarowaniem (konieczność uwzględnienia w studium i mpzp)	powiat, gminy	
6.	Prowadzenie sukcesywnej rekultywacji wyrobisk poeksploatacyjnych przez użytkowników	powiat, gminy, przedsiębiorcy	zadanie ciągłe

4.3. Poprawa jakości środowiska

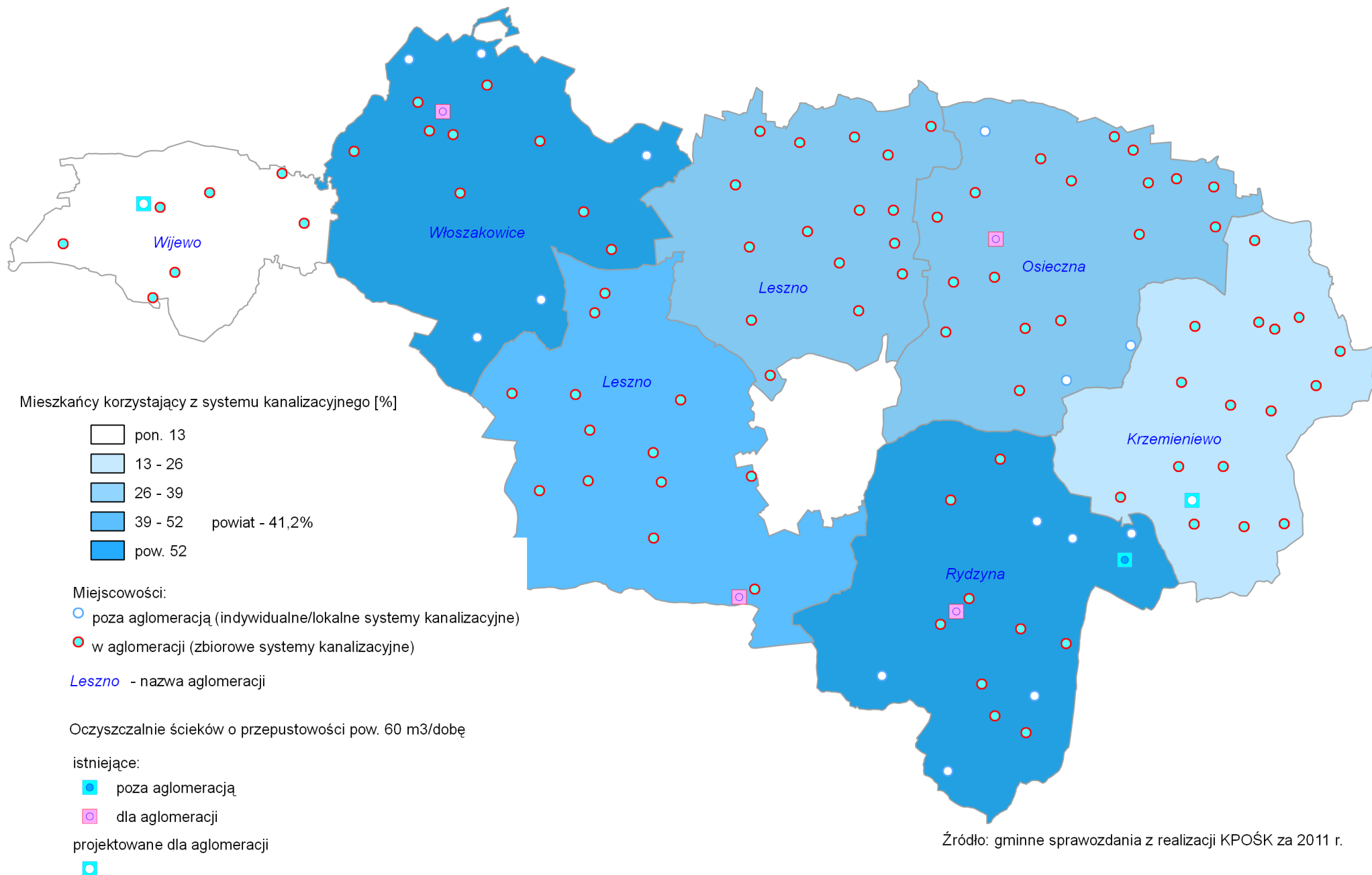
4.3.1. Ochrona środowiska wodnego

Ochrona wód na podstawie przepisów ustawy - Prawo wodne polega między innymi na unikaniu, eliminacji i ograniczaniu zanieczyszczenia wód, w szczególności zanieczyszczenia substancjami szczególnie szkodliwymi dla środowiska wodnego.

Na jakość środowiska wodnego ma wpływ gospodarka wodno – ściekowa, sposób gospodarowania odpadami oraz warunki retencyjne.

Gminy powiatu leszczyńskiego od kilku lat realizują Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych. W ramach programu wyznaczonych zostało 6 aglomeracji o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) powyżej 2 tys., które uznano za priorytetowe dla wypełnienia wymogów Traktatu Akcesyjnego.

Według sprawozdania z realizacji KPOŚK na koniec 2011 r. z sieci kanalizacyjnej w powiecie korzystało 41,2% mieszkańców, z oczyszczalni przydomowych 0,7%, a ponad 58% odprowadzało ścieki do zbiorników bezodpływowych (szamb) okresowo opróżnianych, będących często źródłem zanieczyszczenia środowiska gruntowo-wodnego.

Źródło: gminne sprawozdania z realizacji KPOŚK za 2011 r.

Z danych tych wynika jak wiele pozostało do zrobienia w tym zakresie, jakim problemem w powiecie pozostaje budowa systemów kanalizacyjnych i oczyszczania ścieków w kontekście zbliżającego się terminu – 2015 r., wypełnienia zobowiązań akcesyjnych.

4.3.1.1. Cele ekologiczne

Polityka Ekologiczna Państwa – przewiduje, że do końca 2015 r. Polska powinna zapewnić 75% redukcji całkowitego ładunku azotu i fosforu w ściekach komunalnych kończąc krajowy program budowy oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnych dla wszystkich aglomeracji powyżej 2000 RLM. Osiągnięcie tego celu będzie oznaczało przywrócenie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych w całym kraju.

Województwo Wielkopolskie - w zakresie ochrony wód przed zanieczyszczeniem głównym celem jest zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do środowiska wodnego oraz usprawnienie systemu zaopatrzenia w wodę.

Najważniejsze kierunki działań:

- budowa nowych i przebudowa istniejących oczyszczalni ścieków wraz z systemami gospodarowania osadami ściekowymi;
- budowa nowych i przebudowa istniejących systemów kanalizacji zbiorczej;
- budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków, na terenach gdzie budowa systemów zbiorczych jest nieuzasadniona ze względu na uwarunkowania techniczne lub ekonomiczne;
- rozbudowa infrastruktury gospodarki wodno-ściekowej w zakładach przemysłowych;
- realizacja programów działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych w obszarach regionalnych zarządów gospodarki wodnej;
- rozbudowa sieci wodociągowej, budowa nowych i modernizacja istniejących ujęć i stacji uzdatniania wody.

Powiat Leszczyński - **głównym celem jest poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych** poprzez porządkowanie gospodarki ściekowej oraz ograniczenie splotu do wód powierzchniowych i podziemnych związków azotu ze źródeł rolniczych.

Do osiągnięcia celu niezbędne są następujące działania:

- budowa systemów kanalizacyjnych (sanitarnych i deszczowych) wraz z oczyszczalniami ścieków;
- modernizacja istniejących oczyszczalni ścieków w kierunku spełnienia wymagań obowiązującego prawa;
- prowadzenie kontroli miejsc nielegalnych odprowadzeń ścieków do wód powierzchniowych (w tym kontrola stanu technicznego szamb);
- budowa przydomowych/ lokalnych oczyszczalni ścieków w miejscach nie objętych zbiorczymi systemami kanalizacyjnymi;
- promowanie zasad dobrej praktyki rolniczej wśród rolników;
- realizacja „Programu działań mających na celu ograniczenia odpływu azotu ze źródeł rolniczych”.

4.3.1.2. Główne kierunki działań

▪ Budowa systemów kanalizacyjnych

Gospodarka ściekowa na terenie powiatu powinna zostać rozwiązana głównie w wyniku budowy zbiorczych systemów kanalizacyjnych, do których włączone zostaną miejscowości wymienione w aktach prawnych wyznaczających aglomeracje (ich zasięg terytorialny, równoważną liczbę mieszkańców oraz miejsce odprowadzenia ścieków – nazwę oczyszczalni). Według ww. dokumentów na terenie powiatu wyznaczono 6 aglomeracji obejmujących 87 miejscowości liczących 49,8 tys. rzeczywistych mieszkańców.

Dla miejscowości znajdujących się poza aglomeracjami oraz zabudowy rozproszonej należącej terytorialnie do większych miejscowości przewidziano zastosowanie kanalizacji lokalnych opartych na oczyszczalniach przydomowych. Wszystkie gminy w powiecie określiły zasady udzielania dotacji na ich budowę wydając stosowne uchwały.

• Ograniczenie negatywnego wpływu zanieczyszczeń obszarowych

Gmina Rydzyna oraz południowa część gminy Krzemieniewo znajdują się na terenie obszaru szczególnie narażonego na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych – „zlewni Rowu Polskiego”. Programy działań wprowadzone rozporządzeniami Dyrektora RZGW we Wrocławiu, mające na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych dla obszarów szczególnie narażonych były realizowane przez kolejne cztery lata (2008-2012) od dnia wejścia w życie rozporządzeń. Programy dotyczą gospodarstw rolnych i hodowlanych oraz ferm stanowiących największe potencjalne źródło emisji związków azotu. Identyfikacji gospodarstw wg określonych kryterium dokonały gminy przy współpracy z WODR.

Programy zawierają podstawowe kierunki i zakres działań oraz konieczne środki zaradcze, umożliwiające zmniejszenie zanieczyszczenia wód spowodowanego głównie przez azotany pochodzące z działalności rolniczej. Działania te sprowadzają się między innymi do poprawy praktyki rolniczej, edukacji i doradztwa dla rolników, kontroli rolniczych źródeł zanieczyszczeń.

Skuteczność działań, jakie były prowadzone w ww. latach okazała się niewystarczająca, ponieważ tereny te ponownie zostały nimi objęte.

Tab. 13. Harmonogram realizacji zadań

Lp.	Nazwa zadania	Realizator zadania	Okres realizacji
Gospodarka wodno-ściekowa			
1.	Budowa i rozbudowa systemów zbiorowego odprowadzania i oczyszczania ścieków	gminy	2012-2020
2.	Wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków dla terenów zabudowy nie objętej zbiorowymi systemami kanalizacyjnymi	gminy	2012-2019
3.	Realizacja zadań wynikających z rozporządzeń dyrektora RZGW we Wrocławiu dotyczących ograniczenia odpływu azotu ze źródeł rolniczych na obszarach szczególnie narażonych	rolnicy, WODR, gminy: Rydzyna, Krzemieniewo	2012-2016

4.	Współpraca ze środowiskami rolniczymi w zakresie wdrażania dobrych praktyk rolniczych, niezbędnych dla skutecznej ochrony wód przed zanieczyszczeniami obszarowymi	powiat, gminy, rolnicy, WODR	zadanie ciągłe
5.	Wspieranie budowy zbiorników na gnojowicę oraz płyt obornikowych w gospodarstwach rolnych	gminy, rolnicy, WODR	zadanie ciągłe
6.	Wdrażanie Programu rolno-środowiskowego na terenie powiatu	powiat, gminy, rolnicy, WODR	zadanie ciągłe

4.3.2. Gospodarka odpadami

Gospodarkę odpadami reguluje Ustawa o odpadach z 27 kwietnia 2001 (tj. Dz.U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243, z późn. zm.). Główną zasadą gospodarki odpadami jest zapobieganie ich powstawaniu, co oznacza dążenie do stosowania niskoodpadowych technologii produkcji, czystszych w odniesieniu do środowiska oraz zapewniających produkcyjne wykorzystanie wszystkich składników przerabianych surowców.

4.3.2.1. Cele ekologiczne

Polityka Ekologiczna Państwa – główny cel to redukcja ilości wytwarzanych odpadów, zwiększenie odzysku energii z odpadów komunalnych, zamknięcie wszystkich składowisk, które nie spełniają standardów UE i ich rekultywacja. Wykładnią polityki ekologicznej państwa jest Krajowy Plan Gospodarki Odpadami, który określił m.in. niezbędne poziomy odzysku i recyklingu odpadów, których osiągnięcie powinno być głównym celem budowy regionalnych bądź lokalnych systemów gospodarki odpadami.

Województwo Wielkopolskie - głównym celem w zakresie gospodarki odpadami jest zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie nowoczesnego systemu ich wykorzystania i unieszkodliwiania. Zaktualizowany plan wojewódzki zakładał objęcie umowami na odbieranie odpadów komunalnych 100% mieszkańców, najpóźniej do końca 2008 r. oraz zmniejszenie masy składowanych odpadów do max. 85% ilości odpadów wytwarzanych w roku 2014. WPGO preferuje wprowadzanie regionalnych systemów gospodarki odpadami opartych na nowoczesnych zakładach utylizacji odpadów - systemów pozwalających na racjonalną gospodarkę odpadami z punktu widzenia technicznego, organizacyjnego, ekologicznego i ekonomicznego.

Powiat Leszczyński. Głównym zadaniem planu w gospodarce odpadami sektora komunalnego jest przeciwdziałanie i minimalizacja wytwarzania odpadów, zwiększanie ich odzysku i recyklingu oraz minimalizacja składowania, zaś w sektorze gospodarczym skuteczne egzekwowane przez organy jednostek samorządowych oraz kontrolno-inspekcyjnych szczebla wojewódzkiego zadań zapisanych w zakładowych programach gospodarki odpadami oraz wynikających bezpośrednio z przepisów prawa.

Plan wskazuje na konieczność gospodarowania odpadami komunalnymi w systemie ponadgminnym w oparciu o Zakład Zagospodarowania Odpadów w Trzebani. W tym zakresie odwołuje się do ustaleń planu wojewódzkiego (WPGO).

Głównym celem gospodarki odpadami do roku 2020 jest zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie nowoczesnych systemów ich zbiórki, odzysku i unieszkodliwiania.

Przyjęte cele określone w dotychczas obowiązującym powiatowym planie gospodarki odpadami, są tożsame z celami określonymi w planach nadrzędnych (zweryfikowane na podstawie obowiązujących przepisów oraz KPGO 2014 i proj. WPGO), a mianowicie:

- zwiększenie udziału odzysku, w tym w szczególności odzysku energii z odpadów, zgodnego z wymaganiami ochrony środowiska,
- zmniejszenie ilości wszystkich odpadów kierowanych na składowiska odpadów,
- wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów,
- zwiększenie ilości zbieranych selektywnie odpadów niebezpiecznych występujących w strumieniu odpadów komunalnych,
- gospodarowanie odpadami w oparciu o regionalne zakłady zagospodarowania odpadów.

Cele szczegółowe do 2015 roku:

- objęcie zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych wszystkich mieszkańców gminy najpóźniej do końca 2015 r.,
- objęcie wszystkich mieszkańców systemem selektywnego zbierania odpadów najpóźniej do 2015 roku,
- zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska odpadów do nie więcej niż 50% masy tych odpadów wytworzonych w 1995 roku – cel ten powinien być osiągnięty do 16 lipca 2013 r.,
- osiągnięcie zakładanych limitów odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych.

Cele szczegółowe w okresie długoterminowym, do 2020 roku:

- zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska odpadów do nie więcej niż 35% masy tych odpadów wytworzonych w 1995 roku – cel ten powinien być osiągnięty do 16 lipca 2020 r.,
- przygotowanie do ponownego wykorzystania i recykling materiałów odpadowych, przynajmniej takich jak papier, metale, tworzywa sztuczne i szkło z gospodarstw domowych i w miarę możliwości odpadów innego pochodzenia podobnych do odpadów z gospodarstw domowych na poziomie minimum 50% ich masy do roku 2020.

4.3.2.2. Główne kierunki działań

Gminy powiatu leszczyńskiego przystąpiły do regionalnego systemu gospodarki odpadami opartego na Zakładzie Zagospodarowania Odpadów w Trzebani, skupiającego 18 wielkopolskich gmin z byłego woj. leszczyńskiego. Cały strumień odpadów komunalnych wytworzonych w powiecie od połowy 2010 r. trafia do tego zakładu. Istotnym zadaniem gmin w powiecie jest objęcie zorganizowanym odbiorem odpadów komunalnych od wszystkich jej mieszkańców, czego do tej pory nie udało się osiągnąć. Sytuacja powinna ulec zmianie na

skutek wprowadzenia nowych przepisów prawa w gospodarce odpadami komunalnymi, obowiązujących od 1 stycznia 2013 roku.

Zadania realizowane w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi przez gminy w powiecie są i będą podporządkowane prawidłowemu funkcjonowaniu regionalnego systemu, a więc związane będą z rozwijaniem selektywnej zbiórki odpadów, w tym również biodegradowalnych i niebezpiecznych oraz prowadzeniem kampanii edukacyjno - informacyjnej wspierającej m.in. selektywną zbiórkę.

Dla osiągnięcia założonych celów, w tym prawidłowe funkcjonowanie systemu regionalnego konieczna jest realizacja następujących działań:

- podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców, w szczególności w zakresie minimalizacji wytwarzania odpadów;
- podniesienie skuteczności zbiórki odpadów zmieszanych;
- podniesienie skuteczności selektywnej zbiórki odpadów ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju selektywnej zbiórki odpadów opakowaniowych, odpadów biodegradowalnych oraz odpadów niebezpiecznych zawartych w strumieniu odpadów komunalnych;
- utrzymanie przez gminy kontroli nad zakładami przetwarzania odpadów komunalnych, co jest istotne z punktu widzenia rozwoju racjonalnej gospodarki odpadami;
- redukcja w odpadach kierowanych na składowiska zawartości składników ulegających biodegradacji poprzez wprowadzenie selektywnej zbiórki tych odpadów i kierowanie ich do kompostowania.

Tab. 14. Harmonogram realizacji zadań

Lp.	Nazwa zadania	Realizator zadania	Okres realizacji
Gospodarka odpadami			
1.	Objęcie wszystkich mieszkańców powiatu zorganizowaną zbiórką odpadów komunalnych (zmieszane oraz gromadzone i zbierane selektywnie)	gmina, przedsiębiorcy	najpóźniej do 2015
2.	Nakładanie na podmioty korzystające ze środowiska obowiązku przywrócenia środowiska do właściwego stanu	powiat	zadanie ciągłe
3.	Wydawanie decyzji w sprawie usuwania odpadów z miejsc na ten cel nieprzeznaczonych (przeciwdziałanie powstawaniu dzikich wysypisk śmieci)	gminy	zadanie ciągłe
4.	Kontrola działalności przedsiębiorców (operatorów) w zakresie zgodności z wydanymi zezwoleniami	gminy	zadanie ciągłe
5.	Organizacja systemu selektywnej zbiórki odpadów biodegradowalnych	gminy, przedsiębiorcy	2012-2013
6.	Organizacja systemu selektywnej zbiórki odpadów niebezpiecznych znajdujących się w strumieniu odpadów komunalnych	gminy, przedsiębiorcy	2012-2013
7.	Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami odzysku i przemysłem w celu stymulowania rozwoju rynku surowców wtórnych i produktów zawierających surowce wtórne	gminy, powiat, przedsiębiorcy	zadanie ciągłe

8.	Zapewnienie przepływu strumieni odpadów zgodnie z planami gospodarki odpadami	gminy	zadanie ciągłe
9.	Eliminowanie tzw. szarej strefy w gospodarce odpadami, np. kontrole punktów złomu	powiat, gminy, jednostki kontrolne	zadanie ciągłe
10.	Realizacja zadań w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest określonych w programach krajowym i wojewódzkim.	gminy, powiat, użytkownicy wyrobów, przedsiębiorcy	zgodnie z programem krajowym

4.3.3. Ochrona powietrza

Ochrona powietrza polega na zapobieganiu powstawaniu zanieczyszczeń, ograniczaniu lub eliminowaniu wprowadzanych do powietrza substancji zanieczyszczających w celu zmniejszenia stężeń do dopuszczalnego poziomu lub utrzymania ich na poziomie dopuszczalnych wielkości.

4.3.3.1. Cele ekologiczne

Polityka Ekologiczna Państwa - ograniczenie emisji SO₂, NO_x i pyłów drobnych (PM₁₀, PM_{2,5}), a także do 2016 r. zakłada się całkowitą likwidację emisji substancji niszczących warstwę ozonową przez wycofanie ich z obrotu i stosowania na terytorium Polski; za programy polegające głównie na eliminacji niskich źródeł emisji oraz zmniejszenia emisji pyłu ze środków transportu, odpowiedzialne są władze samorządowe.

Województwo Wielkopolskie - za cel główny uznano spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza oraz standardów emisyjnych z instalacji, wymaganych przepisami prawa. Za najważniejsze kierunki działań w tym zakresie uznano:

- wzmocnienie systemu monitoringu powietrza;
- ograniczenie niskiej emisji ze źródeł komunalnych, w tym eliminowanie węgla jako paliwa w lokalnych kotłowniach i gospodarstwach domowych i zastępowanie go innymi, bardziej ekologicznymi nośnikami ciepła, w tym odnawialnych źródeł energii (np. wody geotermalne, energia słoneczna, energia wiatrowa, energia biomasy z lokalnych źródeł);
- termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych;
- zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii;
- instalowanie urządzeń do redukcji zanieczyszczeń powstałych w procesie spalania, a także poprawa sprawności obecnie funkcjonujących urządzeń redukujących zanieczyszczenia;
- modernizacja i hermetyzacja procesów technologicznych oraz ich automatyzacja;
- wdrażanie nowoczesnych technologii przyjaznych środowisku (BAT);
- rozwój infrastruktury drogowej z uwzględnieniem wymagań ochrony środowiska (obwodnice, poprawa stanu technicznego dróg);
- ograniczanie emisji komunikacyjnej poprzez odpowiednie utrzymanie czystości nawierzchni dróg i ulic;
- edukacja ekologiczna społeczeństwa w zakresie potrzeb i możliwości ochrony powietrza, w tym oszczędności energii i stosowania odnawialnych źródeł energii oraz korzystania ze środków transportu publicznego.

Powiat Leszczyński - za główny cel w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego uznano poprawę lub utrzymanie jego jakości.

4.3.3.2. Główne kierunki działań

▪ **Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powstających ze spalania paliw stałych oraz zmniejszenie strat energii**

Działania, które mogą doprowadzić od realizacji wytyczonego celu to przede wszystkim:

- rozbudowa sieci dystrybucyjnej gazu ziemnego,
- szersze wykorzystywanie paliw niskoemisyjnych do celów grzewczych,
- promowanie nowych nośników energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych oraz tworzenie warunków do ich powstawania,
- edukacja ekologiczna społeczeństwa na temat wykorzystania proekologicznych nośników energii i szkodliwości spalania materiałów odpadowych (szczególnie tworzyw sztucznych),
- modernizacja kotłowni opalanych węglem (zmiana rodzaju paliwa),
- termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych,
- wymiana oświetlenia na energooszczędne,
- wdrażanie nowoczesnych technologii, przyjaznych środowisku.

▪ **Ograniczenie wpływu emisji zanieczyszczeń powodowanej przez komunikację na warunki życia ludzi**

Zwiększające się natężenie ruchu oraz zły stan techniczny dróg przyczyniają się do wzrostu emisji zanieczyszczeń do powietrza. Pożądane działania, które mogłyby przyczynić się do realizacji wytyczonego celu to:

- budowa obwodnic i modernizacja dróg (wymiana nawierzchni, przebudowa skrzyżowań),
- wprowadzanie pasów zieleni izolacyjnej wzdłuż dróg o największym natężeniu ruchu,
- tworzenie ścieżek rowerowych i promowanie tego rodzaju komunikacji.

W ograniczeniu przepływu zanieczyszczeń powietrza dużą rolę odgrywa zieleń, która oczyszcza powietrze przez absorpcję zanieczyszczeń pyłowych i gazowych. Fakt ten należy brać pod uwagę na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Tab. 15. Harmonogram realizacji zadań

Lp.	Nazwa zadania	Realizator zadania	Okres realizacji
Ochrona powietrza			
1.	Zmniejszenie strat energii cieplnej poprzez zabiegi termomodernizacyjne budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych	powiat, gminy, właściciele obiektów, podmioty gospodarcze	2012-2020
2.	Wspieranie działań na rzecz ograniczenia niskiej emisji ze źródeł komunalnych m.in. wymiana kotłów węglowych na paliwo gazowe, biomasę, itd.; w tym emisji wtórnej (szczególnie pyłu) powstającej w czasie utrzymania czystości na drogach i placach.	powiat, gminy, właściciele budynków, zarządcy dróg	zadanie ciągłe
3.	Ograniczanie niskiej emisji ze źródeł mobilnych poprzez przebudowę układu komunikacyjnego, wprowadzanie pasów zieleni izolacyjnej wzdłuż dróg	zarządcy dróg	zadanie ciągłe
4.	Zwiększenie udziału źródeł odnawialnych w bilansie energetycznym, tworzenie warunków do ich powstawania (np. budowa elektrowni wiatrowych, biogazowni rolniczych)	gminy, podmioty gospodarcze	zadanie ciągłe

4.3.4. Ochrona przed hałasem

Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie, zmniejszanie poziomu hałasu co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

Na terenie powiatu problem stanowi hałas komunikacyjny – drogowy, którego źródłem jest ruch samochodowy na głównych ciągach komunikacyjnych. Obszarami, na których hałas może stanowić zagrożenie dla mieszkańców są tereny zabudowy mieszkaniowej przyległe bezpośrednio do dróg o największym natężeniu ruchu, a więc dróg krajowych nr 5 i 12; dróg wojewódzkich nr 432 i 305 oraz niektórych dróg powiatowych, szczególnie nr 4760P (Leszno - Włoszakowice). Na tych terenach może dochodzić do przekroczenia standardów akustycznych określonych przepisami prawa. Potwierdziły to pomiary przeprowadzone w 2010 r. przez zarządców głównych dróg wykazujące przekroczenia odniesione do nowych standardów akustycznych.

4.3.4.1. Cele ekologiczne

Polityka Ekologiczna Państwa - główny cel to dokonanie wiarygodnej oceny narażenia społeczeństwa na ponadnormatywny hałas i podjęcie kroków do zmniejszenia tego zagrożenia tam, gdzie jest ono największe.

Województwo Wielkopolskie - główny cel ekologiczny to zmniejszenie zagrożenia mieszkańców województwa ponadnormatywnym hałasem, zwłaszcza emitowanym przez środki transportu drogowego. Najważniejsze kierunki działań:

- rozszerzanie monitoringu hałasu w środowisku, szczególnie na terenach będących pod wpływem oddziaływania określonej kategorii dróg, linii kolejowych oraz terenów wskazanych w powiatowych programach ochrony środowiska;

- realizacja inwestycji zmniejszających narażenie na hałas komunikacyjny (budowa obwodnic, modernizacja szlaków komunikacyjnych, budowa ekranów akustycznych, rewitalizacja odcinków linii kolejowych i wymiana taboru na mniej hałaśliwy, itp.);
- dalsze ograniczanie emisji hałasu pochodzącego z sektora gospodarczego, m.in. poprzez kontrole przestrzegania dopuszczalnej emisji hałasu, wprowadzanie urządzeń ograniczających emisję hałasu);
- przestrzeganie wartości dopuszczalnych poziomów hałasu w odniesieniu do nowo zagospodarowywanych terenów: stosowanie w planowaniu przestrzennym zasady strefowania.

Powiat Leszczyński. Głównym celem jest zapewnienie dobrego klimatu akustycznego, zwłaszcza na terenach zabudowanych poprzez:

- identyfikację miejsc o największym natężeniu ruchu drogowego;
- monitoring hałasu drogowego;
- przebudowę układu komunikacyjnego wraz z budową urządzeń ochronnych oraz pasów zieleni izolacyjnej;
- wprowadzanie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów określających standardy akustyczne dla poszczególnych terenów;
- ustalanie dopuszczalnej emisji z instalacji eksploatowanych przez podmioty gospodarcze oraz kontrole przestrzegania tych ustaleń.

4.3.4.2. Główne kierunki działań

Głównym kierunkiem działań jest ochrona mieszkańców powiatu przed uciążliwością spowodowaną nadmiernym hałasem. Zadania prowadzące do realizacji założonego celu będą miały charakter zapobiegawczy i sprowadzać się będą do kształtowania rozwoju przestrzennego na szczeblu gminnym (studia uwarunkowań i plany miejscowe) w sposób zapewniający utrzymanie klimatu akustycznego w granicach dopuszczalnych norm.

Ograniczenie zagrożenia spowodowanego hałasem komunikacyjnym wzdłuż drogi krajowej nr 5 spodziewane jest po zakończeniu budowy drogi ekspresowej S-5. Budowa tej trasy wpłynie korzystnie przede wszystkim na ograniczenie hałasu w kilku miejscowościach gmin Lipno i Rydzyna oraz w Lesznie.

Nowy przebieg drogi S-5 w bezpiecznej odległości od terenów wymagających ochrony akustycznej, a także budowa wielu obiektów i urządzeń chroniących środowisko nie powinien wpłynąć istotnie na pogorszenie klimatu akustycznego.

Na ograniczenie hałasu komunikacyjnego w powiecie wpłynie również stopniowa modernizacja dróg lokalnych wiążąca się między innymi z budową nowych nawierzchni, a także budową ścieżek rowerowych.

Tab. 16. Harmonogram realizacji zadań

Lp.	Nazwa zadania	Realizator zadania	Okres realizacji
Ochrona przed hałasem			
1.	Zapewnienie standardów akustycznych w środowisku na etapie planowania przestrzennego (lokalizacja terenów i obiektów wymagających ochrony akustycznej poza zasięgiem źródeł hałasu, szczególnie drogowego)	gminy	zadanie ciągłe
2.	Identyfikacja miejsc szczególnie narażonych na oddziaływanie hałasu komunikacyjnego, w tym sporządzanie map akustycznych	zarządcy dróg, linii kolejowych, WIOŚ	2012-2013, zgodnie z przepisami szczególnymi
3.	Modernizacja i przebudowa układu komunikacyjnego powiatu, w tym związana z budową drogi ekspresowej S-5	zarządcy dróg	2014-2018
4.	Ustalanie dopuszczalnej emisji hałasu oraz monitoring hałasu w środowisku	powiat, WIOŚ, właściciele i zarządcy obiektów – źródeł hałasu	zadanie ciągłe

4.3.5. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym

Ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez: utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach, zmniejszanie poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane. Wartość dopuszczalna dla miejsc dostępnych dla ludności wynosi 10 kV/m, natomiast dla terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową 1 kV/m.

Przez teren powiatu przebiegają dwie linie energetyczne wysokiego napięcia, 110 i 220 kV wymagające zachowania stosownych stref ochronnych. Punktowymi źródłami promieniowania elektromagnetycznego są także stacje bazowe telefonii komórkowej.

4.3.5.1. Cele ekologiczne

Polityka Ekologiczna Państwa - główny cel to dokonanie wiarygodnej oceny narażenia społeczeństwa na ponadnormatywne promieniowanie elektromagnetyczne i podjęcie kroków do zmniejszenia tego zagrożenia tam, gdzie jest ono największe.

Województwo Wielkopolskie - główny cel to stała kontrola potencjalnych źródeł pól elektromagnetycznych oraz minimalizacja ich oddziaływania na zdrowie człowieka i środowisko. Najważniejsze kierunki działań:

- kontynuacja badań, które pozwolą na ocenę skali zagrożenia polami elektromagnetycznymi oraz poszerzenie wiedzy na temat stopnia ich oddziaływania;
- wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed polami elektromagnetycznymi;
- preferowanie niskokonfliktowych lokalizacji źródeł pól elektromagnetycznych;
- edukacja ekologiczna nt. rzeczywistej skali zagrożenia emisją pól elektromagnetycznych.

Powiat Leszczyński - za główny cel ekologiczny uznano ochronę przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych na środowisko i zdrowie ludzi,

realizowany poprzez bieżącą kontrolę źródeł emisji promieniowania elektromagnetycznego i radiacyjnego, a główne kierunki działań w tym zakresie to prowadzenie badań poziomów pól elektromagnetycznych oraz wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed promieniowaniem.

4.3.5.2. Główne kierunki działań

Zadania prowadzące do realizacji założonego celu będą miały charakter zapobiegawczy i sprowadzać się będą do kształtowania rozwoju przestrzennego gmin w sposób zapewniający ochronę przed szkodliwym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych na środowisko i zdrowie ludzi. Odbywać się to powinno już na etapie postępowania w sprawie strategicznych ocen oddziaływania na środowisko.

Tab. 17. Harmonogram realizacji zadań

Lp.	Nazwa zadania	Realizator zadania	Okres realizacji
Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym			
1.	Lokalizacja obiektów emitujących pola elektromagnetyczne w miejscach niedostępnych dla ludności (konieczność uwzględnienia w studium i mpzp)	gminy, podmioty gospodarcze	zadanie ciągłe
2.	Monitoring pól elektromagnetycznych	WIOŚ	zadanie ciągłe
3.	Edukacja dotycząca skali zagrożeń promieniowania elektromagnetycznego	powiat, gminy, organizacje pozarządowe	zadanie ciągłe

4.3.6. Zapobieganie poważnym awariom

Przepisy ustawy - Prawo ochrony środowiska stanowią, że do ochrony przed poważnymi awariami zobowiązani są podmioty prowadzące zakłady stwarzające zagrożenie wystąpienia awarii, podmioty dokonujące przewozu substancji niebezpiecznych oraz organy administracji.

Koordinację prac związanych z poważnymi awariami i ich skutkami regulują stosowne procedury na szczeblu powiatowym, które są określone w „Planie zarządzania kryzysowego Powiatu Leszczyńskiego”. Plan ten wskazuje również na potencjalne źródła zagrożeń jakie mogą wystąpić na terenie powiatu.

Poważne awarie na terenie powiatu mogą być spowodowane przede wszystkim, transportem materiałów niebezpiecznych po drogach publicznych krajowych i wojewódzkich, na głównych szlakach kolejowych, a także magazynowaniem i dystrybucją paliw płynnych i gazowych.

Na terenie powiatu nie ma zakładów zaliczanych do dużego ryzyka ani zwiększonego ryzyka zagrożenia awarią przemysłową. Potencjalnym sprawcą takiej awarii może być instalacja chłodnicza (amoniak) w zakładzie branży owocowo-warzywnej w Rydzynie.

4.3.6.1. Cele ekologiczne

Województwo Wielkopolskie – głównym celem jest minimalizacja skutków poważnych awarii przemysłowych dla ludzi i środowiska. Najważniejsze kierunki działań:

- wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych, w tym transportu materiałów niebezpiecznych;
- bezpieczny transport materiałów niebezpiecznych, w tym minimalizacja transportu substancji niebezpiecznych przez obszary zamieszkałe usuwanie skutków zagrożeń środowiska oraz bezpieczne, tymczasowe magazynowanie odpadów powstałych w czasie usuwania skutków poważnej awarii;
- wsparcie jednostek straży pożarnej w zakresie wyposażenia do prowadzenia działań ratowniczych, zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom oraz zagrożeniom środowiska i zdrowia człowieka wynikającym z nadzwyczajnych zdarzeń.

Powiat Leszczyński – za główny cel uznano zmniejszanie ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Cel realizowany zostanie poprzez:

- analizę zagrożeń pod kątem prawdopodobieństwa ich wystąpienia,
- ocenę skutków potencjalnych zagrożeń na ludzi i środowisko.

4.3.6.2. Główne kierunki działań

Podjęmowane działania polegać będą na informowaniu społeczeństwa o zasadach zachowania i postępowania w przypadku wystąpienia poważnych awarii, a także na współpracy z odpowiednimi służbami, zgodnie z ustalonymi procedurami w ramach zarządzania kryzysowego.

Tab. 18. Harmonogram realizacji zadań

Lp.	Nazwa zadania	Realizator zadania	Okres realizacji
Ochrona przed awariami przemysłowymi			
1.	Prowadzenie akcji informacyjno-edukacyjnej dla lokalnej społeczności odnośnie postępowania w przypadku wystąpienia poważnej awarii	powiat, gminy, służby ratownicze	zadanie ciągłe
2.	Monitoring potencjalnych sprawców poważnych awarii pod kątem spełniania przez nich wymogów bezpieczeństwa	WIOŚ, PSP, Policja, powiat, gminy	zadanie ciągłe

5. Harmonogram rzeczowo-finansowy programu w latach 2012-2020

Realizacja programu ochrony środowiska, określonych w nim celów i kierunków działań wymaga wykonania konkretnych przedsięwzięć obejmujących zadania inwestycyjne i pozainwestycyjne, wskazanie ich wykonawców oraz źródeł finansowania.

Wykaz przedsięwzięć inwestycyjnych przewidzianych do realizacji na terenie powiatu sporządzono dla zadań realizowanych przez wszystkie jednostki (samorząd powiatu, samorządy gminne, województwa, administrację rządową i jednostki im podporządkowane). Został on podporządkowany głównym celom ekologicznym i przypisanym im kierunkom działań.

Inwestycje infrastrukturalne, w tym związane z ochroną środowiska należą do bardzo kapitałochłonnych. Ograniczone możliwości finansowe samorządów terytorialnych nie pozwalają na finansowanie tych przedsięwzięć wyłącznie z własnych środków, chociaż to najczęściej budżety gmin ponoszą największy ciężar przy ich finansowaniu (np. gospodarka wodno-ściekowa, gospodarka odpadami). Inwestycje komercyjne podejmowane przez podmioty gospodarcze (np. budowa źródeł energii wykorzystujących zasoby odnawialne) będą finansowane ze środków własnych i kredytów bankowych, w części także mogą być finansowane z funduszy ochrony środowiska jak i dotacji z funduszy unijnych.

Obok własnych środków z budżetu samorządów, innymi dostępnymi źródłami finansowania inwestycji przez nie realizowanych są:

- kredyty i pożyczki ze środków funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej (narodowego i wojewódzkiego) oraz kredyty i pożyczki komercyjne udzielane przez banki,
- obligacje komunalne,
- dotacje bezzwrotne pochodzące z funduszy krajowych i zagranicznych, w tym z UE (programy sektorowe i regionalne finansowane przy znacznym udziale środków unijnych),
- dotacje z budżetu państwa.

Koszty zadań inwestycyjnych przewidzianych do realizacji w ramach programu określone zostały na podstawie uchwał budżetowych samorządów gminnych i powiatowego, uchwał dotyczących wieloletnich prognoz finansowych tych jednostek oraz planów inwestycyjnych innych podmiotów będących realizatorami zadań programu.

Szacunkowe koszty realizacji zadań objętych programem w latach 2012-2020 przedstawiono w harmonogramie rzeczowo-finansowym stanowiącym załącznik do niniejszego programu.

Realizacja planowanych przedsięwzięć (o ustalonych i szacunkowych kosztach) może pochłonąć kwotę rzędu 228,7 mln zł, z czego około 70% przeznaczona zostanie na poprawę jakości środowiska, pozostałą część na ochronę zasobów naturalnych - prawie w całości przeznaczoną na gospodarkę wodną - ochronę przeciwpowodziową.

Większość środków przeznaczonych na poprawę jakości środowiska wydatkowanych zostanie na gospodarkę wodno-ściekową (67%), a w tym ponad 89% na ochronę wód przed zanieczyszczeniem (budowa systemów kanalizacyjnych i oczyszczania ścieków).

Najwięcej wydatków planuje się ponieść w latach 2012-2013 – aż ponad 53%; w latach 2014-2016 i 2017-2020 po ponad 23% w każdym okresie.

Udział finansowy powiatu w realizacji zadań (w łącznych kosztach), z racji jego kompetencji jest niewielki i w całym okresie realizacyjnym wynosi nieco ponad 7%, z tego ponad 94% stanowią wydatki na budowę i modernizację dróg, w tym budowę ścieżek rowerowych. Są to zadania własne samorządu powiatowego finansowane całkowicie lub częściowo z jego budżetu.

Zadania realizowane w ramach programu finansowane będą głównie z budżetu samorządów, wspomagane dotacjami ze środków pomocowych (UE, pożyczki z funduszy ochrony środowiska, kredyty).

Szczegółową strukturę kosztów programu według grup rodzajów przedsięwzięć przedstawiono w załączniku 1.1.

6. Zarządzanie programem ochrony środowiska

6.1. Zasady i organizacja zarządzania

Zarządzanie Programem powinno odbywać się z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju, w oparciu o instrumenty zarządzania, zgodne z kompetencjami i obowiązkami podmiotów zarządzających.

Zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tj. Dz.U. z 2001 roku Nr 142, poz. 1592 z późn. zm.) powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym m.in. w zakresie:

- transportu zbiorowego i dróg publicznych,
- kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
- kultury fizycznej i turystyki,
- gospodarki wodnej,
- ochrony środowiska i przyrody,
- rolnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego,
- ochrony przeciwpowodziowej, w tym wyposażenia i utrzymania powiatowego magazynu przeciwpowodziowego, przeciwpożarowej i zapobiegania innym nadzwyczajnym zagrożeniom życia i zdrowia ludzi oraz środowiska.

Zadania powiatu realizuje rada powiatu, zarząd powiatu oraz starosta, Zadania te nie mogą naruszać zakresu działania gmin.

Starosta sprawuje kontrolę przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska w zakresie objętym swoją właściwością. Sprowadza się to głównie do funkcji administracyjnych i nadzorczo-kontrolnych.

Starosta na podstawie kompetencji wynikających z ustaw regulujących problematykę ochrony środowiska wydaje decyzje administracyjne, tzw. „pozwolenia emisyjne” w zakresie ochrony powietrza, ochrony przed hałasem, pozwolenia wodno-prawne, pozwolenia zintegrowane, nakazuje wykonanie i przedłożenie przeglądów ekologicznych instalacji.

W zakresie gospodarki odpadami wydaje pozwolenia na wytwarzanie, odzysk i unieszkodliwianie, zbiórkę i transport odpadów; zatwierdza programy gospodarki odpadami niebezpiecznymi. W odniesieniu do gospodarki odpadami komunalnymi starosta zatwierdza instrukcje eksploatacji składowisk oraz określa termin ich zamknięcia ustalając zakres niezbędnych prac, w tym i rekultywacyjnych.

Część kompetencji przypisanych powiatowi sprawuje rada powiatu, np. uchwała programy ochrony środowiska, ochrony powietrza, ochrony przed hałasem, ustanawia obszary ograniczonego użytkowania, w zakresie wynikającym z przepisów szczególnych.

Ponadto zarząd powiatu opiniuje gminne i wojewódzkie programy ochrony środowiska.

Finansowanie zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej na szczeblu powiatu odbywa się m.in. z wpływów z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i kar za przekroczenie lub naruszenie warunków korzystania ze środowiska. Wpływy te w 10% stanowią dochody budżetów powiatów.

Powiat może udzielać dotacji celowej w rozumieniu przepisów ustawy o finansach publicznych z budżetu powiatu na finansowanie lub dofinansowanie kosztów inwestycji:

- podmiotów niezaliczonych do sektora finansów publicznych, w szczególności: osób fizycznych i prawnych, wspólnot mieszkaniowych i przedsiębiorców,
- jednostek sektora finansów publicznych będących gminnymi lub powiatowymi osobami prawnymi,

na zasadach określonych w uchwale rady powiatu.

Na tej zasadzie Powiat Leszczyński udziela dotacji gminom, m.in. na usuwanie wyrobów zawierających azbest.

Instrumenty kontroli i monitoringu znajdują się przede wszystkim w dyspozycji administracji specjalnych, które kontrolują respektowanie prawa, prowadzą monitoring stanu środowiska, stanu sanitarnego (Wojewódzka Inspekcja Ochrony Środowiska, Państwowa Inspekcja Sanitarna), monitoring wód (za wyjątkiem oceny jakości wód) - Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej, administrują sektorami gospodarczymi ochrony środowiska (np. Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych).

Uczestnikami wdrażania programu ochrony środowiska na szczeblu powiatu będą:

- podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu programem,

- podmioty realizujące zadania programu,
- podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty programu.

Głównym uczestnikiem i koordynatorem programu na szczeblu powiatu będzie jego zarząd. Współdziała on z organami administracji samorządowej i rządowej wszystkich szczebli oraz podległymi im służbami.

Bezpośrednim odbiorcą efektów programu będzie społeczność powiatu leszczyńskiego.

6.2. Monitoring realizacji programu

W procesie wdrażania Programu ważna jest kontrola przebiegu tego procesu oraz ocena stopnia realizacji zadań w nim wyznaczonych z punktu widzenia osiągnięcia założonych celów. Z tego względu ważne jest wyznaczenie systemu monitorowania, na podstawie którego będzie możliwe dokonanie oceny procesu wdrażania, jak i również będą mogły być dokonane ewentualne modyfikacje programu. Monitoring powinien być sprawowany w następujących zakresach: monitoring środowiska, monitoring programu.

Monitoring środowiska to źródło informacji o efektach wszystkich działań na rzecz ochrony środowiska, czyli podstawa do oceny całej polityki ochrony środowiska, natomiast monitoring programu to ocena zaplanowanych zamierzeń.

Zarząd powiatu co dwa lata sporządza raport z wykonania programu i przedstawia go radzie powiatu. Podstawą oceny realizacji programu będą zauważalne efekty odniesione do założonych celów.

Efekty ekologiczne proponuje się oceniać na podstawie wskaźników monitorowania programu (tab. 19).

Tab. 19. Wskaźniki monitorowania programu/*

Wskaźnik	Miara
Wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko	
Liczba ludności powiatu korzystająca z instalacji w % ogółu ludności:	x
- wodociąg	%
- kanalizacja	%
- gaz sieciowy	%
Odsetek ludności obsługiwanej przez oczyszczalnię ścieków	%
Masa zebranych odpadów komunalnych – ogółem	Mg
Masa odpadów komunalnych zebranych selektywnie, w tym niebezpiecznych	Mg
Odsetek masy odpadów komunalnych składowanych na składowiskach w stosunku do zebranych ogółem	%
Odsetek masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji składowanych na składowiskach odpadów w stosunku do wytworzonych w 1995 r.	%
Masa pozostałych zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest – do usunięcia i unieszkodliwienia	Mg
Udział powierzchni lasów i innych terenów zieleni do powierzchni powiatu	%
Udział powierzchni obszarów chronionych do powierzchni powiatu	%
Liczba pomników przyrody	szt.
Moc (elektryczna, ciepła) zainstalowana w odnawialnych źródłach energii	MW
Nakłady inwestycyjne na gosp. wodną i ochronę środowiska	mln zł.
Wskaźniki świadomości społecznej	
Liczba oraz skuteczność kampanii edukacyjno-promocyjnych	szt./opis
Ilość i jakość interwencji zgłaszanych przez mieszkańców	szt./opis
Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz poprawy stanu środowiska	%

*/ - dotyczy monitorowanego roku

7. Wytyczne do aktualizacji gminnych programów ochrony środowiska

Zasady ogólne sporządzania programów ochrony środowiska wynikają z przepisów ustawy - Prawo ochrony środowiska oraz zasad ramowych wynikających z polityki ekologicznej państwa, a więc program ochrony środowiska powinien być opracowany na podstawie aktualnego stanu środowiska, określając w szczególności: cele i priorytety ekologiczne, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych oraz niezbędne środki do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

Harmonogram działań powinien składać się z zadań własnych gminy, tj. finansowanych całkowicie lub częściowo z jej budżetu oraz zadań koordynowanych, tj. pozostałych zadań realizowanych na terenie gminy, związanych z realizacją celów określonych w programie. Zadania własne powinny być ujęte w programie z pełnym zakresem informacji niezbędnej do kontroli ich realizacji (opis przedsięwzięcia, terminy realizacji, instytucja odpowiedzialna,

koszty, źródła finansowania). Zadania koordynowane powinny być w programie ujęte z takim stopniem szczegółowości, jaki jest dostępny na terenie gminy.

Do prac nad gminnym programem ochrony środowiska powinny zostać włączone wszystkie właściwe ze względu na zasięg swojej działalności instytucje, związane z ochroną środowiska i zagospodarowaniem przestrzennym oraz podmioty oddziałujące na środowisko, oraz przedstawiciele społeczności lokalnej, w tym organizacji pozarządowych.

Gminny program ochrony środowiska (aktualizacja programu) powinien być powiązany z następującymi dokumentami:

- lokalnymi strategiami rozwoju (plany rozwoju lokalnego, plany odnowy miejscowości, itd.),
- studiami uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego,
- miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego,
- lokalnymi planami rozwoju infrastruktury (jeśli takie zostały sporządzone), np. gospodarki wodno-ściekowej, transportu, zaopatrzenia w energię, gaz, itd.,
- programami naprawczymi obejmującymi teren gminy wynikającymi z ustawy Prawo ochrony środowiska (jeśli takie zostały sporządzone),
- programami ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
- innymi programami, np. ochrony przyrody (plany ochrony parków krajobrazowych, Natura 2000, itd. - jeśli takie zostały sporządzone).

Zaleca się, aby zagadnienia omówione ogólnie w powiatowym programie ochrony środowiska, a specyficzne i ważne dla danej gminy, zostały uszczegółowione w programie gminnym.

Aktualizacje gminnych programów ochrony środowiska powinny określać w szczególności:

- priorytety ochrony środowiska sformułowane na podstawie analizy aktualnego stanu środowiska, rozpatrywane w kontekście aktualnych i przyszłościowych wymagań prawnych,
- strategię działań obejmujących: zagadnienia o charakterze systemowym, ochronę zasobów naturalnych oraz poprawę jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego (strategia realizacji celów powinna być określona co najmniej na 8 lat, natomiast kierunki działań na 4 lata);

stosownie do skali określonego problemu występującego na terenie gminy.

Szczególną rangę (priorytet) należy nadać problematyce sanitacji gmin, a więc budowy zbiorczych systemów kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków w kontekście sprawniejszej realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych zmierzającego do poprawy jakości wód powierzchniowych i podziemnych.

Zgodnie z art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach

oddziaływania na środowisko projekt aktualizacji programu ochrony środowiska wymaga przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko o ile właściwe organy (RDOŚ, PIS) na podstawie art. 48 w związku z art. 49 nie odstąpią od tego wymogu.

8. Streszczenie

1. Przedmiotem niniejszego opracowania jest aktualizacja dotychczasowego Programu ochrony środowiska dla Powiatu Leszczyńskiego. Potrzeba aktualizacji programu wynika z zmiany stanu legislacyjnego, tj. aktualnego stanu prawa polskiego oraz prawa wspólnotowego, zmiany Polityki ekologicznej Państwa oraz weryfikacji źródeł zagrożeń, a także możliwości finansowych jego głównych realizatorów.
2. Zaktualizowany Program obejmuje horyzont czasowy lat 2012–2016 z perspektywą do roku 2020.
3. Opracowanie zawiera charakterystykę dokumentów strategicznych różnych szczebli, z uwagi na wymóg spójności z tymi dokumentami. Są to następujące dokumenty: Polityka Państwa na lata 2009 –2012 z perspektywą do roku 2016, Program ochrony środowiska województwa wielkopolskiego oraz Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Leszczyńskiego.
4. W opracowaniu zawarto charakterystykę społeczno - gospodarczą powiatu wykorzystując najnowsze publikowane dane statystyczne i materiały uzyskane od poszczególnych jednostek. Przedstawiono również diagnozę stanu i funkcjonowania środowiska w powiecie oraz szerszego tła przyrodniczego w granicach powiązań funkcjonalnych. Scharakteryzowano także obszary i obiekty objęte ochroną prawną: na podstawie ustawy o ochronie przyrody, na podstawie ustawy - prawo wodne, na podstawie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.
5. Najważniejszym problemem wymagającym rozwiązania na terenie powiatu jest poprawa gospodarki wodno-ściekowej.
6. Za cel priorytetowy uznano poprawę jakości środowiska: przede wszystkim jakości wód powierzchniowych i podziemnych, a także ograniczenie hałasu komunikacyjnego. Podejmowane działania związane będą z budową zbiorczych sieci kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków dla miejscowości objętych aglomeracjami, modernizacją systemów dystrybucji wody, przeciwdziałaniem zanieczyszczeniom obszarowym pochodzącym z rolnictwa oraz modernizacją lokalnego układu drogowego sprzyjającą ograniczeniu emisji zanieczyszczeń oraz hałasu komunikacyjnego.
7. Wykaz przedsięwzięć inwestycyjnych sporządzono dla zadań koordynowanych i własnych powiatu z uwzględnieniem jego możliwości finansowych. Spis zadań został podporządkowany głównym celom ekologicznym i przypisanym im kierunkom działań.

8. Realizacja planowanych przedsięwzięć pochłonie kwotę rzędu 228,7 mln zł, z czego około 70% przeznaczone zostanie na poprawę jakości środowiska, pozostałą część na ochronę zasobów naturalnych - prawie w całości przeznaczoną na gospodarkę wodną - ochronę przeciwpowodziową. Większość środków przeznaczonych na poprawę jakości środowiska wydatkowanych zostanie na gospodarkę wodno-ściekową (67%), a w tym ponad 89% na ochronę wód przed zanieczyszczeniem (budowa systemów kanalizacyjnych i oczyszczania ścieków).
9. Udział finansowy powiatu w łącznych kosztach programu wynosi nieco ponad 7%, z tego ponad 94% stanowią wydatki na budowę i modernizację dróg, w tym budowę ścieżek rowerowych. Są to zadania własne samorządu powiatowego finansowane całkowicie lub częściowo z jego budżetu.
10. Zadania realizowane w ramach programu finansowane będą głównie z budżetu samorządów, wspomagane dotacjami ze środków pomocowych (UE, pożyczki z funduszy ochrony środowiska, kredyty).
11. Program obejmuje system monitorowania, na podstawie, którego będzie możliwe dokonanie oceny procesu wdrażania, jak i również będą mogły być dokonane ewentualne modyfikacje programu. Ocena programu dokonywana będzie przez Radę Powiatu Leszczyńskiego co dwa lata na podstawie przedłożonego przez zarząd raportu.
12. Przedsięwzięcia podejmowane w ramach programu nie będą znacząco oddziaływać na środowisko zarówno na etapie ich realizacji jak i eksploatacji. Ich realizacja służyć będzie poprawie stanu środowiska na terenie powiatu. Realizacja planowanych przedsięwzięć nie będzie naruszać spójności sieci obszarów Natura 2000 jak również innych obszarów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody.

Zgodnie z przepisami art. 46 ustawy z 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. Nr 199, poz. 1227 ze zm.) do projektu aktualizacji programu sporządzono prognozę oddziaływania na środowisko”, której zakres i stopień szczegółowości został uzgodniony przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu (pismo z dnia 23.05.2012 r., znak WOO-III.411.190.2012.JM) oraz Wielkopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Poznaniu (pismo z dnia 26.04.2012 r., znak DN-NS.9012.5.198.2012).

Projekt aktualizacji programu wraz z prognozą oddziaływania na środowisko został pozytywnie zaopiniowany przez Wielkopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Poznaniu (opinia Nr DN-NS.9012.5.472.2012 z dnia 4 września 2012 r.) oraz przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu (opinia Nr WOO-III.410.523.2012.PW z dnia 17 września 2012 r.). Opinia RDOŚ została uwzględniona w ostatecznej wersji ww. dokumentów.

9. Materiały źródłowe

9.1. Podstawowe przepisy prawne

1. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tj. Dz.U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220, z późn. zm.).
2. Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (tj. Dz.U. z 2012, poz. 145).
3. Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 32, poz. 159).
4. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (tj. Dz.U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243, z późn. zm.).
5. Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (tj. Dz.U. z 11.04.2012 r., poz. 391).
6. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz.U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.).
7. Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy - prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw. (Dz.U. Nr.100, poz.1085, z późn. zm.).
8. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. Nr 80, poz. 717, z późn. zm.).
9. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.).
10. Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tj. Dz.U. z 2004 nr 121, poz. 1266, z późn. zm.).
11. Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (tj. Dz.U. z 2006 r. Nr 123, poz. 858 z późn. zm.).
12. Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.).
13. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze. (Dz.U. Nr 163, poz. 981).
14. Rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 9 kwietnia 2002 r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz.U. z 2002 r. Nr 58 poz. 535 z późn. zm.).
15. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz.U. Nr 192, poz. 1883).
16. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku. (Dz.U. Nr 120, poz. 826 z późn. zm.).
17. Rozporządzenie Ministra Środowiska dnia 26 stycznia 2010 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz.U. Nr 16, poz. 87).
18. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 10 listopada 2005 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego, których wprowadzanie w ściekach przemysłowych do urządzeń kanalizacyjnych wymaga uzyskania pozwolenia wodnoprawnego (Dz.U. Nr 233, poz. 1988).
19. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 3 marca 2008 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz.U. Nr 47, poz. 281)); zastąpione rozporządzeniem z dnia 24 sierpnia 2012 r. (Dz.U. poz. 1031).
20. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi (Dz.U. Nr 165 poz. 1359).
21. Rozporządzenie Rady Ministrów z 24 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz.U. Nr 137, poz. 984).
22. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 marca 2008 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza (Dz.U. Nr 52, poz. 310); zastąpione rozporządzeniem z dnia 2 sierpnia 2012 r. (Dz.U. poz. 914).
23. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 września 2012 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz.U. poz. 1032).

24. Rozporządzenie Nr 4/2012 Dyrektora RZGW we Wrocławiu z dnia 5 lipca 2012 r. w sprawie określenia wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć (Dz. Urz. Województwa Wielkopolskiego z dnia 16 lipca 2012 r., poz. 3193).
25. Rozporządzenie Ministra Środowiska z 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz.U. Nr 25, poz. 133).

9.2. Wykorzystane materiały

1. Bank Danych Lokalnych GUS.
2. Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31.12.2011 r. PIG-PIB Warszawa, 2012
3. Krajowy plan gospodarki odpadami 2010 (M.P. z 2006 r. Nr 90, poz. 946).
4. Krajowy plan gospodarki odpadami 2014 (M.P. z 2010 r. Nr 101, poz. 1183).
5. Koncepcja krajowej sieci ekologicznej ECONET – Polska. Fundacja IUCON Poland. Warszawa 1995.
6. Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych. Warszawa 2003 (aktualizacje: 2005, 2009, 2010)
7. Mapa glebowo – rolnicza w skali 1:100 000. IUNG Puławy 1982.
8. Mapa obszarów Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) w Polsce wymagających szczególnej ochrony. A.S. Kleczkowski. AGH Kraków 1990.
9. Mapy hydrograficzne w skali 1:50000; oprac. z 1990 r. (OPGK Poznań) i 2000 r. (Główny Geodeta Kraju).
10. Materiały z gmin powiatu (ankietyzacja, budżety i wieloletnie prognozy finansowe, strony internetowe gmin).
11. Materiały ze Starostwa Powiatowego w Lesznie (budżet powiatu 2012, WPF, plany inwestycyjne, rejestry decyzji z zakresu ochrony środowiska, itd.).
12. Możliwości rozwoju energetyki wiatrowej na terenie powiatu leszczyńskiego. Leszno 2007 r.
13. Obszary ważne dla ptaków w okresie gniazdowania oraz migracji na terenie województwa wielkopolskiego. Przemysław Wylegała, Stanisław Kuźniak, Paweł T. Dolata. Poznań 2008 r.
14. Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe. WBPP Poznań, 2007 r.
15. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego (zmiana). WBPP w Poznaniu, 2010 r.
16. Podstawy metodyki oceny środowiska przyrodniczego człowieka. Sołowiej Daniela. Wydawnictwo Naukowe UAM. Poznań 1992.
17. Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Leszczyńskiego na lata 2009-2012 z perspektywą na lata 2013-2016 - Aktualizacja. (Uchwała Nr XXX/246/10 Rady Powiatu Leszczyńskiego z dnia 20 kwietnia 2010 roku).
18. Plan gospodarki odpadami dla województwa wielkopolskiego na lata 2008-2011z perspektywą na lata 2012-2019. Aktualizacja, Poznań 2008.
19. Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Leszczyńskiego na lata 2007–2013 (Uchwała Nr XXX/211/06 Rady Powiatu Leszczyńskiego z dnia 20 czerwca 2006 roku).
20. Plan zarządzania kryzysowego Powiatu Leszczyńskiego. Starostwo Powiatowe w Lesznie. Leszno, 2012 r.
21. Plany ochrony przyrody nadleśnictw: Karczma Borowa, Kościan, Włoszakowice.
22. Polityka ekologiczna państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016, (Uchwała Sejmu RP z dnia 22 maja 2009 r.).
23. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Leszczyńskiego. (Uchwała Rady Powiatu Leszczyńskiego Nr XXIV/169/05 z dnia 8 listopada 2005 r.).
24. Program małej retencji do 2015 roku na terenie działania Rejonowego Oddziału WZMiUW w Lesznie. Leszno 2004 r.
25. Program ochrony środowiska województwa wielkopolskiego na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2019. Zarząd Województwa Wielkopolskiego. Poznań 2010 r.
26. Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032. Uchwała RM z dnia 14.07.2009 r.
27. Programy ochrony środowiska wraz z planami gospodarki odpadami gmin powiatu leszczyńskiego.

28. Raporty o stanie środowiska w Wielkopolsce w latach: 2004-2010. Inspekcja Ochrony Środowiska, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska. Biblioteka Monitoringu Środowiska, Poznań.
29. Raporty z realizacji Programu ochrony środowiska dla Powiatu Leszczyńskiego, 2007, 2010.
30. Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku, Poznań 2005.
31. Studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin powiatu leszczyńskiego.
32. Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013, Poznań 2007.
33. Założenia do planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla gmin: Lipno, Osieczna, Rydzyna, Świąciechowa.
34. Złóża surowców mineralnych. Baza Infogeoskarb. Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa.

Spis tabel

	str.
1	17
2	20
3	22
4	22
5	23
6	31
7	42
8	49
9	63
10	67
11	69
12	71
13	74
14	77
15	80
16	82
17	83
18	84
19	89

Spis map

	str.
1	18
2	27
3	28
4	32
5	33
6	39
7	72
8	105

Spis załączników

	str.
1 Harmonogram rzeczowo-finansowy programu	97
1.1 Struktura kosztów programu	104

Wykaz skrótów

Urzędy i instytucje:

GUS (BDL) – Główny Urząd Statystyczny (Bank Danych Lokalnych)
IUNiG – Instytut Upraw Nawożenia i Gleboznawstwa
KZGW – Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej
LP – Lasy Państwowe
MŚ – Ministerstwo Środowiska
MZO – Miejski Zakład Oczyszczania
NFOŚiGW – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
OSChR – Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza
PIS – Państwowa Inspekcja Sanitarna
PSP – Państwowa Straż Pożarna
RDOŚ – Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
RZGW – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
URE – Urząd Regulacji Energetyki
WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WIOŚ – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
WKP – Wojewódzki Konserwator Przyrody
WODR – Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego
WZMiUW – Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych
ZDP – Zarząd Dróg Powiatowych

Inne:

BAT – najlepsze dostępne techniki
EMAS – wspólnotowy system zarządzania środowiskowego
GPR – generalny pomiar ruchu
GZWP – główne zbiorniki wód podziemnych
JCW – jednolite części wód
JCWPd – jednolite części wód podziemnych
KPOŚK – krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych
NGO – organizacje pozarządowe
OChK – obszary chronionego krajobrazu
OSN – obszar szczególnie narażony (odpływ azotu ze źródeł rolniczych)
PCB - polichlorowane bifenyle
PEM – promieniowanie elektromagnetyczne
PMŚ – państwowy monitoring środowiska
POŚ – program ochrony środowiska
PPK – Przemęcki Park Krajobrazowy
ŚDR – średni dobowy ruch
WPGO – plan gospodarki odpadami dla woj. wielkopolskiego
ZDR – zakłady dużego ryzyka
ZZO – zakład zagospodarowania odpadów
ZZR – zakłady zwiększonego ryzyka

Harmonogram rzeczowo-finansowy programu na lata 2012-2020

I. Ochrona zasobów naturalnych

Lp.	Nazwa zadania	Jednostki realizujące	Źródła finansowania	Przewidywane koszty w tys. zł				
				2012	2013	2012-2013	2014-2016	2017-2020
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Ochrona zasobów naturalnych				50	50	70	100
1	Odbudowa istniejącej zieleni, w tym parków wiejskich, nowe nasadzenia	gminy, inwestorzy prywatni	budżety gmin, WFOŚiGW		50	50	70	100

I. Ochrona zasobów naturalnych

Lp.	Nazwa zadania	Jednostki realizujące	Źródła finansowania	Przewidywane koszty w tys. zł				
				2012	2013	2012-2013	2014-2016	2017-2020
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Gospodarka wodna, ochrona przeciwpowodziowa			24000	22000	46000	7000	16200
1	Regulacja i obwałowanie Rowu Polskiego	WZMiUW w Poznaniu	budżet woj., WFOŚiGW	9000	8000	17000	7000	
2	Budowa zbiornika retencyjnego „Rydzyńa”	WZMiUW w Poznaniu	budżet woj., WFOŚiGW	15000	14000	29000		
3	Regulacja Kopanicy i Rowu Rydzyńskiego	WZMiUW w Poznaniu	budżet woj., WFOŚiGW					16200

II. Poprawa jakości środowiska

Lp.	Nazwa zadania	Jednostki realizujące	Źródła finansowania	Przewidywane koszty w tys. zł				
				2012	2013	2012-2013	2014-2016	2017-2020
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Gospodarka wodno-ściekowa - rozbudowa i modernizacja systemów ujmowania i dystrybucji wody			4413	498	4911	5675	1020
1	Budowa sieci wodociągowej w Mierzejewie	Gmina Krzemieniewo	budżet gminy	56		56		
2	Budowa sieci wodociągowej w Wilkowicach, Mórkowie, Klonówcu, Górcie Duchownej, Lipnie i Radomicku	Gmina Lipno	budżet gminy	80	310	390	860	120
3	Modernizacja sieci wodociągowej na terenie gminy Lipno – wymiana rur AC	Gmina Lipno	budżet gminy		100	100	750	900
4	Modernizacja stacji uzdatniania wody w Lipnie i w Maryszewicach	Gmina Lipno	budżet gminy		40	40	3550	
5	Rozbudowa sieci wodociągowej Łoniewo-Kąkolewo wraz z modernizacją hydroforni w Łoniewie	Gmina Osieczna	budżet gminy	370		370		
6	Rozbudowa sieci wodociągowej w Przybyszewie, Krzycku Małym, Lasocicach, Gołanicach i Święciechowie	Gmina Święciechowa	budżet gminy	230		230	485	
7	Modernizacja ujęć wody w Brennie, Potrzebowie i Zaborówcu	Gmina Wijewo	budżet gminy	25	48	73	30	
8	Uporządkowanie gospodarki wodnej na terenie gminy Włoszakowice – poprawa zaopatrzenia mieszkańców	Gmina Włoszakowice	budżet gminy	3652		3652		

II. Poprawa jakości środowiska

Lp.	Nazwa zadania	Jednostki realizujące	Źródła finansowania	Przewidywane koszty w tys. zł				
				2012	2013	2012-2013	2014-2016	2017-2020
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Gospodarka wodno-ściekowa, ochrona wód przed zanieczyszczeniem			26858	18173	45031	27413	23420
1	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach: Pawłowice, Garzyn, Krzemieniewo i Oporówko	Gmina Krzemieniewo	budżet gminy, WFOŚiGW, PROW	2090	1987	4077	9921	3000
2	Budowa kanalizacji sanitarnej w Lipnie (II etap) i w Wilkowicach oraz kanalizacji deszczowej w na Osiedlu w Lipnie	Gmina Lipno	budżet gminy, WFOŚiGW	3099	2712	5811	913	
3	Budowa kanalizacji sanitarnej w gminie (Kąkolewio, Jeziorki)	Gmina Osieczna	budżet gminy, WFOŚiGW	3553	2671	6224		
4	Budowa kanalizacji sanitarnej w Kłodzie	Gmina Rydzyna	budżet gminy, WFOŚiGW	1863	360	2223	670	
5	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Lasocicach, Ogrodach, Krzycku Małym i Gołanicach	Gmina Święciechowa	budżet gminy, WFOŚiGW, UE	2505	3000	5505	6000	
6	Budowa rurociągu tłoczego tranzytowego z włączeniem do istniejącej sieci kanalizacyjnej w Święciechowie	Gmina Święciechowa	budżet gminy, WFOŚiGW		1026	1026		
7	Budowa kolektora sanitarnego łączącego miejscowości Długie Stare i Lasocice	Gmina Święciechowa	budżet gminy, WFOŚiGW				600	
8	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w m. Długie Stare, rejon ul. Nowej oraz w Święciechowie rejon ul. Lipowej i Śmigiełskiej	Gmina Święciechowa	budżet gminy, WFOŚiGW, UE	67	40	107		
9	Budowa oczyszczalni i wykonanie I etapu sieci kanalizacji sanitarnej dla miejscowości Wijewo	Gmina Wijewo	budżet gminy, WFOŚiGW, UE	9005	6277	15282	5369	
10	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej dla miejscowości Brenno, Brenno-Ostrów i Miastko	Gmina Wijewo	budżet gminy, WFOŚiGW					6500
11	Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej we Włoszakowicach	Gmina Włoszakowice	budżet gminy, WFOŚiGW				1240	
12	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Dłużynie, Krzycku Wielkim i Sądzi oraz w Boszkowie-Letnisku i Boszkowie	Gmina Włoszakowice	budżet gminy, WFOŚiGW				1600	12500

Gospodarka wodno-ściekowa, ochrona wód przed zanieczyszczeniem (cd.)

1	2	3	4	5	6	7	8	9
13	Budowa oczyszczalni ścieków w Luboni dla aglomeracji Krzemieniewo	Gmina Krzemieniewo	budżet gminy, WFOŚiGW, UE	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
14	Przebudowa oczyszczalni ścieków w Rydzynie	Gmina Rydzyna	budżet gminy	60		60		
15	Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Grotnikach	Gmina Włoszakowice	budżet gminy, WFOŚiGW	4526		4526		
16	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie powiatu (dotacje gmin)	gminy	budżet gmin, WFOŚiGW, PROW	90	100	190	1100	1420

II. Poprawa jakości środowiska

Lp.	Nazwa zadania	Jednostki realizujące	Źródła finansowania	Przewidywane koszty w tys. zł				
				2012	2013	2012-2013	2014-2016	2017-2020
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Gospodarka odpadami			220	320	540	764	876
1	Porządkowanie miejsc nielegalnego składowania odpadów	gminy	budżety gmin		35	35	35	
2	Rozwój systemu zbiórki odpadów komunalnych (w tym selektywnej)	gminy	budżety gmin, przedsiębiorcy		30	30	40	
3	Usuwanie z użytkowania wyrobów zawierających azbest /*	gminy, właściciele nieruchomości	budżety gmin, budżet powiatu	75	75	150	240	250
4	Spłata zobowiązań gmin – budowa ZZO Trzebania i rekultywacja składowisk	gminy	budżety gmin	145	180	325	449	626

/* - przewidywane dofinansowanie gmin i powiatu

II. Poprawa jakości środowiska

Lp.	Nazwa zadania	Jednostki realizujące	Źródła finansowania	Przewidywane koszty w tys. zł				
				2012	2013	2012-2013	2014-2016	2017-2020
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ochrona powietrza				1175	11062	12237	9591	12025
1.	Wykorzystanie paliw niskoemisyjnych - rozwój sieci dystrybucyjnej gazu ziemnego				8000	8000	6500	11550
1.1	Gazyfikacja gminy Lipno, w tym: Lipna, Mórkowa i Klonówca	WSG, Gmina Lipno	środki spółki, budżet gminy				2000	3900
1.2	Gazyfikacja Osiecznej i Łoniewa	WSG, Gmina Osieczna	środki spółki, budżet gminy		1500	1500	2750	
1.3	Gazyfikacja Dąbcza, ul. Kołłątaja	WSG, Gmina Rydzyna	środki spółki, budżet gminy				70	
1.4	gazyfikacja Strzyżewic i Święciechowy	WSG, Gmina Święciechowa	środki spółki, budżet gminy		3100	3100	80	
1.5	Gazyfikacja gminy Włoszakowice, w tym: Włoszakowic i Grotnik	WSG, Gmina Włoszakowice	środki spółki, budżet gminy		1600	1600	1600	7650
1.6	Budowa stacji gazowej WC w Adamowie	WSG	środki spółki		1800	1800		
2.	Racjonalizacja zużycia paliw i energii – działania termomodernizacyjne			1175	3062	4237	3091	475
2.1	Termomodernizacja obiektów oświatowych w gminie Lipno (szkoły podstawowe w Goniembicach, Wilkowicach i Lipnie oraz przedszkole w Lipnie)	Gmina Lipno	budżet gminy	600	450	1050	640	
2.2	Termomodernizacja obiektów szkolnych w Osiecznej i Świerczynie	Gmina Osieczna	budżet gminy				1540	
2.3	Termomodernizacja obiektów oświatowych gminy Święciechowa (przedszkole w Gołanicach, Niechłodzie, Długie Stare; Zespół Szkół w Święciechowie, sala w Święciechowie)	Gmina Święciechowa	budżet gminy	200	2500	2700	200	
2.4	Termomodernizacja budynków szkolnych w Wijewie i Brennie	Gmina Wijewo	budżet gminy				375	125
2.5	Termomodernizacja obiektów szkolnych w Krzycku Wielkim i we Włoszakowicach	Gmina Włoszakowice	budżet gminy	235		235		
2.6	Termomodernizacja budynku SOSW w Rydzynie	Powiat Leszczyński	budżet powiatu	140	112	252	336	350

1	2	3	4	5	6	7	8	9
3.	Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii							
3.1.	Budowa farm wiatrowych (Krzemieniewo, Osieczna, Rydzyna, Włoszakowice), biogazowni, kotłowni na biomasę itp.	przedsiębiorcy	środki przedsiębiorców, środki UE, fundusze ochrony środowiska	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.

II. Poprawa jakości środowiska

Lp.	Nazwa zadania	Jednostki realizujące	Źródła finansowania	Przewidywane koszty w tys. zł				
				2012	2013	2012-2013	2014-2016	2017-2020
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ochrona powietrza, ochrona przed hałasem				9863	3039	12902	2690	252
1.	Rozwijanie ekologicznych form komunikacji drogowej – budowa ścieżek rowerowych			2370	622	2992	75	79
1.1	Budowa ciągu pieszo-rowerowego Pawłowice-Lubonia	Powiat Leszczyński, Gmina Krzemieniewo	budżet powiatu, budżet gminy	800		800		
1.2	Budowa ścieżki rowerowej przy ul. Lipowej w Wilkowicach	Gmina Lipno	budżet gminy	520	580	1100		
1.3	Budowa ciągu pieszo-rowerowego Dąbcze-Nowa Wieś	Powiat Leszczyński, Gmina Rydzyna	budżet powiatu, budżet gminy	100		100		
1.4	Budowa ścieżki rowerowej Rydzyna-Dąbcze (2 km)	Powiat Leszczyński, Gmina Rydzyna	budżet powiatu, budżet gminy	50	42	92	75	79
1.5	Budowa ścieżki rowerowej Strzyżewice-Lasocice w ciągu drogi kraj. nr 12	GDDKiA, Gmina Święciechowa	budżet państwa, budżet gminy		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
1.6	Budowa ścieżki rowerowej Święciechowa – Gołanice w ciągu drogi pow. nr 2760P	Gmina Święciechowa	budżet gminy		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
1.7	Przebudowa drogi na ciąg pieszo - rowerowy na ul. Wiatracznej w miejscowości Brenno	Gmina Wijewo	budżet gminy	210		210		
1.8	Budowa ścieżki rowerowej Bukówiec Górny-Włoszakowice	Gmina Włoszakowice	budżet gminy	520		520		
1.9	Budowa ciągu pieszo-rowerowego przy drodze nr 3823P we Włoszakowicach	Powiat Leszczyński, Gmina Włoszakowice	budżet powiatu, budżet gminy	170		170		

Ochrona powietrza, ochrona przed hałasem (cd.)

1	2	3	4	5	6	7	8	9
2.	Poprawa stanu dróg i bezpieczeństwa ruchu drogowego – modernizacja, przebudowa i budowa dróg wraz z niezbędną infrastrukturą chroniącą środowisko			7493	2417	9910	2615	173
2.1	Przebudowa drogi powiatowej nr 4756P od DW 305 przez Brenno do Zaborówca	Powiat Leszczyński	budżet powiatu	191	91	282	274	173
2.2	Przebudowa drogi powiatowej nr 4803P Kłoda-Moraczewo-Pomykowo-gr. Powiatu	Powiat Leszczyński	budżet powiatu, UE	3614		3614		
2.3	Przebudowa drogi powiatowej nr 6263P gr. M. Leszno-Nowa Wieś	Powiat Leszczyński	budżet powiatu	48	2326	2374		
2.4	Przebudowa drogi powiatowej nr 4801P Dąbcze-DK5	Powiat Leszczyński	budżet powiatu	40		40	2341	
2.5	Przebudowa drogi powiatowej nr 3823P od gr. Powiatu do skrzyż w Ujazdowie	Powiat Leszczyński	budżet powiatu	3400		3400		
2.6	Przebudowa drogi powiatowej nr 4764P ul. Wschowska w Święciechowie	Powiat Leszczyński	budżet powiatu	200		200		
2.7	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 305 na odcinku Mochy-gr. województwa	Woj. Wielkopolskie - WZDW	budżet województwa, UE	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
2.8	Budowa drogi ekspresowej S-5 (odcinek Głuchowo-Kaczkowo) wraz z powiązaniem z istniejącym układem drogowym w powiecie	GDDKiA	budżet państwa, UE				b.d.	b.d.

 - zadania własne samorządu powiatowego finansowane całkowicie lub częściowo z budżetu powiatu

Struktura przewidywanych kosztów realizacji programu w latach 2012-2020

Lp.	Rodzaj przedsięwzięć	2012	2013	2012-2013		2014-2016		2017-2020		2012-2020	
		tys. zł	tys. zł	tys. zł	%	tys. zł	%	tys. zł	%	tys. zł	%
I	Ochrona zasobów naturalnych	24000	22050	46050	37,8	7070	13,3	16300	30,2	69420	30,3
1	Odbudowa istniejącej zieleni		50	50	0,1	70	1,0	100	0,6	220	0,3
2	Gospodarka wodna, ochrona przeciwpowodziowa	24000	22000	46000	99,9	7000	99,0	16200	99,4	69200	99,7
II	Poprawa jakości środowiska	42529	33092	75621	62,2	46133	86,7	37593	69,8	159347	69,7
1	Gospodarka wodno-ściekowa	31271	18671	49942	66,0	33088	71,7	24440	65,0	107470	67,4
1.1	Rozbudowa i modernizacja systemów ujmowania i dystrybucji wody	4413	498	4911	9,8	5675	17,2	1020	4,2	11606	10,8
1.2	Ochrona wód przed zanieczyszczeniem	26858	18173	45031	90,2	27413	82,8	23420	95,8	95864	89,2
2	Gospodarka odpadami	220	320	540	0,7	764	1,3	876	2,3	2180	1,1
3	Ochrona powietrza	1175	11062	12237	16,2	9591	20,9	12025	32,0	33853	21,3
3.1	Wykorzystanie paliw niskoemisyjnych		8000	8000	65,4	6500	67,8	11550	96,0	26050	77,0
3.2	Racjonalizacja zużycia paliw i energii	1175	3062	4237	34,6	3091	32,2	475	4,0	7803	23,0
4	Ochrona powietrza, ochrona przed hałasem	9863	3039	12902	17,1	2690	5,8	252	0,7	15844	10,2
4.1	Rozwijanie ekologicznych form komunikacji drogowej	2370	622	2992	23,2	75	2,8	79	31,3	3146	22,2
4.2	Poprawa stanu dróg i bezpieczeństwa ruchu drogowego	7493	2417	9910	76,8	2615	97,2	173	68,7	12698	77,8
RAZEM		66529	55142	121671	100	53203	100	53893	100	228767	100
w tym zadania własne samorządu powiatowego		9273	3151	12424	10,2	3026	5,7	602	1,1	16052	7,0
Racjonalizacja zużycia paliw i energii		140	112	252	2,8	336	11,1	350	58,1	938	5,8
Rozwijanie ekologicznych form komunikacji drogowej		1640	622	2262	18,2	75	2,5	79	13,1	2416	15,1
Poprawa stanu dróg i bezpieczeństwa ruchu drogowego		7493	2417	9910	79,8	2615	86,4	173	28,8	12698	79,1

POWIAT LESZCZYŃSKI
PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
AKTUALIZACJA

